

Mamuşa

Evlat-ı fatihan diyarı

TOPLUM BİLİM KÜLTÜR SANAT DERGİSİ

Yıl 2-Sayı 5 - Sonbahar 2022- Mamuşa - Kosova

Zafer Bayramı 100. Yılında Coşkuyla Kutlandı

Bayanlardan Dikiş Nakış Kursuna Yoğun ilgi

Belediyeden Çiftçilere Araç-Gereç Yardımı

Kosova Cumhurbaşkanı Mamuşa'da

Gönülleri Coşturan Bir Festival Daha

"Aşık Ferki" Derneği Folklor Üyeleri Oyunlarıyla Halkı Büyülediler

Editör`den

BİZE BİR KÜLTÜR-SANAT FESTİVALİ DE GEREK

Sevgili okurlar, kısa bir aradan sonra dergimizin sonbahar sayısı ile tekrar birlikteyiz...

Bu sayımızı da siz okurlarımıza başta yaşadığımız Mamuşa olmak üzere yaşamımızı etkileyen çevremizdeki siyasal, toplumsal kültürel gelişmelerin yanı sıra şanlı tarihimize ilgili önemli olayları da yansıtmaya özen gösterdik. Yaşadığımız yörede öne çıkan olayları yansıtırken bu olayların içerisinde yer alan örnek kişileri de kendi özellikleriyle yine siz okurlarımıza tanıtmaya çalıştık. Dolayısıyla bu sayımızda da akademisyeni, siyasetçisi, öğretmeni, tarımcısı, şairi, yazarı, öğrencisi, araştırmacısı, üreticisiyle hayli zengin olan yöremizin değerlerini ortaya koyuyoruz. Bu arada sayfalarımızda doğal olarak bizleri değerlerimizle övüp yücelten gerek Türkiyeli gerekse Kosovalı saygın akademisyenler tarafından kaleme alınmış inceleme ve araştırmalara yer vermeyi de ihmal etmedik.

Sayfalarımıza taşıdığımız olaylar arasında en önemlisi hiç kulusuz Mamuşa'da geleneksel olarak her yıl Temmuz ayı sonlarında düzenlenmekte olan Uluslararası Mamuşa Domates Festivali'dir. Bu yıl 14. kez düzenlenen festivalin siyaset ve tarımla uğraşanları bir araya getiren bir buluşmanın yanı sıra aynı zamanda kültürel yaşamı zengin kılan önemli bir olay olduğunun da önemle altını çizmemiz gerekir. Mamuşa halkının yanı sıra Kosova, komşu ülkeler ve bu arada Türkiye'den önemli siyaset, bürokrat, kültür-sanat erbabı kişileri de bir araya getiren bu festivalin insanları buluştururken aynı zamanda buralarda ne yazık ki hayli sönük olan toplumsal kültürel yaşamın bir iki günlüğüne de olsa daha renkli, canlı olmasını sağladığına tanık oluyoruz.

Sözümüz buradayken mamuşa'da ileride Kosova, komşu ülkeler, Türkiye ve hatta Türk dünyasından dahi kültür, sanat, edebiyat, bilim insanların bir araya gelip buluşacakları, çeşitli sahalarda yapılan gelişmelerin yansıtılacağı bir kültür-sanat festivalinin düzenlenmesi gerektiğini de özellikle belirtmemiz gerekir. Bu hiç kuşkusuz yaşadığımız ortamdaki kültür-sanat yaşamını canlandırırken aynı zamanda Mamuşa'nın ulusal alanda olduğu gibi uluslararası alanda da daha güzel bir şekilde tanınıp ad yapmasına yol açacaktır.

Uzun bir yaz tatilinin ardından sonunda yeni, 2022-23 öğretim yılının başlayacağı 1 Eylül de çatıp geldi. Ne var ki son aylarda her şeye olduğu gibi temel gıda maddelerine de üst üste yapılan zamlar yüzünden geçim sıkıntısına düşen çalışanların maaşlarına zam yapılması konusunda Hükümet ile sendikalar arasında ortaya çıkan anlaşmazlığın giderilememesi üzerine eğitim işçilerinin grev kararı almaları sonucu öğretim yılı da ne yazık ki öngörülen tarihte başlatılamadı. Böyle bir durum karşısında, 6 Eylül tarihinde Mamuşa'yı ziyaretinde konuyla ilgili görüşünü belirtirken öğretmenlere bir an önce eğitime başlamaları çağrısında bulunan Kosova Cumhurbaşkanı Vjosa Osmani Sadriu'nun da üzülen söyletiği gibi olan uzun bir tatil ardından bir an önce ders yapacakları okullarına, kendilerine yeni yeni bilgiler verecek öğretmenlerine kavuşmanın hayaliyle yaşayan öğrencilere oldu.

Reşit hanadan

İÇİNDEKİLER:

*Gönülleri Coşturan
Bir Festival Daha
yazısı 6. sayfada

*Belleklerden Silinmeyecek
Coşkulu Kutlamalar
yazısı 8. sayfada

*Öğretmenlerimize Yardımcı
Olmak İçin Elimizden Gelen
Gayreti Gösteriyoruz
yazısı 10. sayfada

*Mamuşa Tarihi Abideler ve
Folklor Hazinesi
yazısı 14. sayfada

*Mamuşalı Alim Hafız Abidin
Efendi'nin İlginç Hatıraları
yazısı 16. sayfada

*Mamuşa Kaşesi
yazısı 19. sayfada

*Kosova'da Türkçe Yayınlanan
Bir Gazete: "TAN"
yazısı 21. sayfada

*Mamuşa'da Yayınlanan Sofra
ve Derya Dergilerinde
Türk Dünyası
yazısı 29. sayfada

*Osmanlıda Bir İhbarname
Öyküsü
yazısı 31. sayfada

*Divan-ı Lugat'ül Türk
yazısı 34. sayfada

*Eğitim ve İlim
yazısı 46. sayfada

Yayın Yönetmeni:
*Reşit Hanadan

Yayın Danışmanı:
*Prof. Dr. İrfan Morina

*Yazı Kurulu:
*Prof. Dr. İrfan Morina
*Refki Taç
*Türker Mazrek
*Erol Morina
*Buyar Mazrek
*Reşit Hanadan
*Nazmi Morina

Logo Tasarım: Nuri Morina

Yazışma adresi: Mamuşa Dergisi
Mamuşa Belediyesi, 20540
Mamuşa-Kosova

E- mail adresi:
mamusadergisi@gmail.com

Gönderilen yazılar yayınlasın
veya yayınlanmasın iade edil-
mez. Yazılarda sergilenen görüş-
lerin sorumluluğu yazarlarına
aittir

Grafik Tasarım:
*ARF SH.P.K.

Mamuşa Dergisi, Mamuşa Be-
lediyesi Eğitim, Kültür, Gençlik ve
Spor Müdürlüğü tarafından hazırlanıp yayınlanır.
Baskı: ARF SH.P.K FUSHË
KOSOVA - KOSOVA OVASI

Kosova Cumhurbaşkanı Vjosa Osmani Sadriu Mamuşa'da

“İÇME SUYU İÇİN ELİMİZDEN GELEN ÇABAYI HARCAYACAĞIZ”

Kosova Cumhurbaşkanı Vjosa Osmani Sadriu ülke-
deki belediyelere gerçekleştirdiği ziyaretler çerçeve-
sinde 06 Eylül 2022 Salı günü maiyetindekilerle
birlikte Mamuşa'ya da uğradı. Kosova Cumhurbaş-
kanı Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç ve çalışma
arkadaşları tarafından Belediye avlusunda karşı-
landı. Belediye başkanının makam odasında yapılan
görüşme esnasında belediye başkanı üst düzey ko-
nuğa belediyede gerçekleştirilen çalışma ve gelişme-
lerle ilgili bilgi verirken belde halkı için diğerleri
arasında şimdilik en büyük ihtiyacın içme suyunun
getirilmesi ve bir kültür evi ile kapalı spor salonunun
inşa edilmesi olduğunu vurguladı. Karşılıklı görüş
alışverişinin ardından Kosova Cumhurbaşkanı ziya-
retini takip eden basın mensuplarına belediye baş-
kanıyla gerçekleştirdikleri görüşmelerin yanı sıra
ülkedeki gidişle ilgili açıklamalarda da bulundu.

Mamuşa'yı ziyaret etmekten büyük bir mem-
nuniyet duyduğunu belirten Osmani burada elde edi-
len gelişmelerden gurur duyduğunu, belde halkının
acilen çözüme kavuşturulması gereken içme suyu
projesi çerçevesinde Mamuşalılara bir an önce sağ-
lıklı içme suyunun getirilmesi için Kosova Cumhuri-
yeti yetkili bakanlıklarının yanı sıra ülkede konuşlu
uluslararası yardım kurumu ve kuruluşlarıyla birlikte

gayret sarfedeceklerini belirtti. Bu arada ülke gene-
linde hala devam etmekte olan greve değinen Os-
mani “Temennimiz grevin bir an önce sona erdirilip
öğretmenlerimizin görevlerinin başına, öğrencileri-
min de okullarına giderek eğitim sürecini başlatma-
dır. Aksi takdirde bundan en büyük zararı
çocuklarımız göreceklerdir...” şeklinde konuştu.

Kosova Cumhurbaşkanı Mamuşa'ya gerçek-
leştirdiği ziyaret esnasında birkaç ay önce “Atatürk”
Lisesi binasında bayanlara yönelik olarak açılan dikiş
nakış ve boncuk işleme kursuna katılanların çalış-
malarını da yerinde gözetledi. Burada eğitim gören
Mamuşalı bayanlara eğitim veren yetkililer tarafından
sevgi gösterileriyle karşılanan Cumhurbaşkanı ka-
dınların her alanda bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi
konusuna önem ve öncelik verilmesi gerektiğini be-
lirtti.

Buradan ayrıldıktan sonra Birlik çuval fabrika-
sına da uğrayan Vjosa Osmani ziyaretini tamamlama-
madan önce tarım alanında elde edilen başarılarla
gurur duyduğunu belirttiği Mamuşalı tarımcıların ça-
lışmalarını yerinde incelemek amacıyla Salaydin
Mazrek'in modern serasını da gezip gözetledi. Yetki-
lilerden Mamuşa'daki tarımsal gelişmelerle ilgili bilgi
alan Cumhurbaşkanı Osmani Mamuşa'nın Kosova
tarımında önemli bir rol oynadığına işaret etti.

T.C. Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş Mamuşa Ziyaretinde

Erbaş'ı Belediye Başkanı ile vatandaşlar karşıladı

T.C. Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş Kosova ziyaret çerçevesinde 19 Ağustos Cuma günü Prizren'e de uğradı. Beraberindeki heyet ve Prizren Başkonsolosu Serdar Özaydın ile birlikte aynı gün ikindi sularında Mamuşa'ya da uğrayan Ali Akbaş burada Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç ve vatandaşlar tarafından saygı ve sevgi gösterileri ile karşılandı. Ali Erbaş ile beraberindekilere Türkiye'den yapılan üst düzey bu ziyaretlerin burada unutulmadıklarını ve yalnız kalmadıklarını ortaya koyduğunu belirten Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç Türkiye ile Kosova'daki Türk kuum ile kuruluşlarının buradaki halka gösterdikleri yakın ilgi ve sundukları destek nedeniyle Türkiye'ye müteşekkirdiklerini ifade etti.

Mamuşa'yı geçen yıl da bu vakitlerde ziyaret eden Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş belediye başkanıyla yapılan görüşmenin ardından çıktığı belediye avlusunda toplanan Mamuşa halkıyla samimi bir sohbette bulundu. Kosova ziyareti çerçevesinde mamuşa'da bulunmaktan büyük bir memnuniyet duyduğunu, Türk halkıyla birlikte Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın da selamlarını getirdiğini belirten ve bu arada Türkiye'nin buralarda yaşayan soydaşlarıyla birlikte diğer Müslüman toplulukları da unutmadığını vurgulayan Ali Erbaş kendisini karşılayanlarla yaptığı samimi sohbetin ardından yanındakilerle birlikte aynı gün Mamuşa'da düzenlenmekte olan bir nişan törenine de katıldı.

Yerel Yönetimler Bakanı Elbert Krasniçi Mamuşa'da

Kosova Cumhuriyeti Yerel Yönetimler Bakanlığı ile Mamuşa Belediyesi arasında inşa edilmekte olan Aile Sağlık Merkezi'ne ait yeni binanın kanalizasyon Projesi çerçevesinde bakanlık tarafından belediyeye 45.000 Euro tutarında bir katkının sağlanmasını öngören anlaşma imzalandı. Geçenlerde Mamuşa Belediyesi'ni ziyaret eden Bakan Elbert Krasniçi ile belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç tarafından imzalanan anlaşma çerçevesinde sağlanan maddi desteğin yapımı hala devam eden Aile Sağlık Merkezi binası inşaatının bir an önce tamamlanmasına katkı sunacağı belirtiliyor.

İstanbul Bağcılar ile Mamuşa Belediyeleri İşbirliği Protokolü

14. Uluslararası Mamuşa Domates Festivali'ne katılmak için ekibiyle birlikte Mamuşa'ya gelen İstanbul Bağcılar Belediye Başkanı Abdullah Özdemir Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç tarafından makamında kabul edildi. Gerçekleştirilen görüşme esnasında iki belediye arasındaki işbirliğine yönelik bir protokol de imzalandı. Belediye başkanları yakında iki belediyenin de kardeş belediye olmaları yönünde gerekli çalışmayı başlatma kararı aldıklarını açıkladılar.

Antalya Muratpaşa Belediyesi Meclis Üyeleri Mamuşa'da

14. Uluslararası Domates Festivali için Mamuşa'ya gelen Antalya Muratpaşa Belediyesi meclisi üyeleri Nuran Uğur ile Yusuf Emre Ertuğan Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç tarafından makamında kabul edildiler. Samimi bir hava içerisinde geçen görüşmede Mamuşa ile Muratpaşa belediyeleri arasında yapılacak olası işbirliği üzerinde duruldu. Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç konuk meclis üyelerine belediyeyi ziyaretleri için teşekkürlerini belirtirken kendilerine plaket takdim etti.

Mamuşalı Hanımlara Dikiş Nakış Kursu

Mamuşa Belediyesi, UN WOMEN, Orkide Kadınlar Derneği ve Yunus Emre Enstitüsü işbirliği çerçevesinde Mamuşalı ev hanımlarına çoktandır ihtiyacı duyulan meslek edindirme kursları 05 08 2022 Cuma günü Mamuşa "Atatürk" Lisesi binasında başlatıldı. Bu kurslar sayesinde Mamuşalı ev hanımları dikiş, nakış konusunda gerekli eğitim ve beceriye kavuşacaklar. Kadın eğitimciler tarafından düzenlenen burslara daha ilk günden itibaren büyük bir ilgi gösterildiği anlaşıyor.

Dikiş nakış Kursuna katılan Saniye Taç, Ramiye Şala, Neşe Mazrek ve Meliha Taç ile yaptığımız görüşme esnasında bize bu kursa katılmaktan memnuniyet duyduklarını, bu sayede sevdikleri bir meslek sahibi olma şansına kavuştuklarını da belirttiler.

Dikiş nakış kursunu 6 Eylül tarihinde Mamuşa'ya gelen Kosova Cumhurbaşkanı Vjosa Osmani ziyaret ederek bayanlardan çalışmalarını hakkında bilgi aldı

Şefkiye Morina

Mamuşa Belediyesi'nden esnafa ekipman ve malzeme yardımı

BELEDİYE ESNAFIN YÜZÜNÜ GÜLDÜRDÜ

Geçen günlerde Mamuşa Belediyesi burada faaliyette bulunan esnafa "Mamuşalı Esnaf ve Zanaatkarları Destekleme Programı" çerçevesinde işlerini daha kolay ve kaliteli bir şekilde yapabilmeleri için ücretsiz malzeme yardımı gerçekleştirdi. Bu yardım çerçevesinde inşaat işleriyle uğraşan müteahhitlere beton kalıp malzemeleri, süt ve et üretimine yönelik hayvan besleyicilerine de süt makineleri dağıtıldı.

14. Mamuşa Uluslararası Domates Festivali'nin ardından Gönülleri Coşturan Görkemli Bir Festival Daha

Bu yıl da sırasıyla 14. kez olmak üzere geleneksel olarak 23 Temmuz tarihinde Kosova ile Türkiye'den üst düzey konukların, resmi yetkililerin, ve bu arada Mamuşalı tarımcılar ile halkın katılımıyla Mamuşa "Anadolu" İlkokulu avlusunda göremli bir şekilde gerçekleştirilen Uluslararası Mamuşa Domates Festivali çerçevesinde kura çekilişiyile tarımcılara çeşitli tarım makine ve araç gereçleri de dağıtıldı.

Belediye Başkanının misafirleri selamlama konuşması

Bu yılki festivale de her yıl olduğu gibi başta Kosova Başbakanı Albin Kurti olmak üzere Kosova, komşu ülkeler ile Türkiye'den çok sayıda üst düzey konuk katıldı. Festivale Türkiye'den katılan konuklar arasında TBMM milletvekilleri Mustafa Yel, Cemal Bekle, Metin Yavuz, İstanbul Bağcılar Kaymakamı Mustafa Eldivan, Antalya Kumluca Belediyesi Başkanı Mustafa Köleoğlu, Samsun Havza Belediyesi eski başkanı Murat İkiz, Antalya Muratpaşa Belediye temsilcileri, Düzce Belediye başkan vekili ve meclis üyeleri de bulunuyordu. Festivalde aynı zamanda

Festivale katılan üst düzey konuklar

KDTP Gebel Başkanı ve Kosova Bölgesel Kalkınma Bakanı Fikrim Damka, milletvekilleri Fidan Brina Jilta ile Enis Kervan da yer aldılar. Bu arada Türkiye'yi temsilen T.C. Priştine Büyükelçisi Çağrı Sakar, T.C. Prizren Başkonsolosu Serdar Özaydın, TİKA Kosova Koordinatörü Cihan Dinçer, Yunus Emre Enstitüsü Kosova Müdürü Mehmet

Ülker de festivalde yer aldılar. Kosova'nın çeşitli yörelerinden olduğu gibi komşu ülkeler ile Türkiye'den gelen seçkin konukların yanı sıra buluşmaya yoğun olarak katılan Mamuşa halkı da coşku dolu bir festival yaşanmasına katkı sundular. Günün önemi ve anlamı üzerine konuşmaların yapıldığı festivalin sonunda Mamuşa, Priştine ve Prizrenli halk folkloru oyuncularları ve ses sanatçıları tarafından sunulan zengin kültür-sanat programı çerçevesinde konuklara hoş anılar yaşatıldı.

Çanakkale şehitleri rahmetle anıldılar

Festivalin açılış konuşmasını Mamuşa Belediye Başkanı Abdülhadi Krasniç yaptı. Konukları ve katılımcıları selamladıktan sonra günün önemi ve anlamı hakkında konuşan Krasniç uluslararası nitelikteki bu festivali Mamuşa Belediyesi ve halkını ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtmak, burada yaşayan çalışkan ve üretici insanların tarımcılık alanında elde ettikleri başarıları geniş kitlelere duyurmak, daha büyük başarılarla ulaşabilmeleri konusunda kendilerine yardım ve destek sunmak amacıyla düzenlediklerini vurguladı. Abdülhadi Krasniç belediye olarak bugüne kadar olduğu gibi yetiştirdikleri tarım ürünleri, özellikle de domates üretimiyle ülke ihtiyacının büyük bir bölümünü karşılayan, Kosova'nın yanı sıra komşu ülkelerde tarım ürünü ihraç eden Mamuşalı çalışkan tarımcıların bugüne kadar olduğu gibi bundan böyle de yanlarında olacaklarını belirtti. Beldenin en büyük sorunlarından biri olan içme

Büyükelçi Ç. Sakar çekilişi yaparken

Festivaller

suyu projesinin de bir an önce hayata geçirilmesi için belediye olarak ellerinden gelen uğraşı gösterdiklerini vurgulayan Krasniç, Kosova Başbakanı Albin Kurti'yi bu konuda kendilerine yardımcı olmaya davet etti. Protokol

Mamuşa Aşık Ferki Derneği Folklor Ekibi

konuşmaları çerçevesinde Kosova Cumhuriyeti Başbakanı Albin Kurti, Fikrim Damka, Çağrı Sakar, Abdullah Özdemir, Mustafa Köleoğlu da katılımcıların alkışlarıyla karşılanan birer konuşma yaptılar.

Priştine Gerçek Derneği Folklor Ekibi

Ülkenin kalkınmasında tarımcılığın kilit sektör olduğunu, dolayısıyla da hükümet olarak Mamuşalı tarımcıları destekleyeceklerini vurgulayan Kosova Cumhuriyeti Başba-

Prizren Filizler Derneği Folklor Ekibi

Festivalde yapılan çekiliş yöntemiyle tarımcılara çok sayıda ve çeşitli tarım makineleri, araç ve gereçleri dağıtıldı

kanı Albin Kurti konuşmasında diğerleri arasında şunları söyledi:

-Mamuşa Belediyesi Kosova mozayığının tarımı tamamlayan ve katma değer sağlayan kısmıdır. Dolayısıyla bu herkes tarafından takip edilmesi gereken güzel bir örnektir. Toprağa bağlı çalışma isteği kaliteli ürünlerin yetiştirilmesiyle sonuçlanıyor. Bu ise Mamuşa'ya has bir özelliği oluşturuyor...

T.C. Priştine Büyükelçisi Çağrı Sakar da konuşmasında diğerleri arasında şunları söyledi:

-Türkiye ile Kosova arasındaki ilişkileri değerli kılan en önemli unsurlardan biri hiç kuşkusuz Kosovalı soydaşlarımız ve Mamuşalı kardeşlerimizin varlığıdır. Türk toplumunu Kosova'da temsil ettiğiniz, ülkenin barış ve refahına başarıyla katkıda bulunduğunuz için hepinize teşekkür ediyorum.

Orhan Çakmak konukları Türküleriyle Coşturdu

Festival programının sonunda yapılan kura çekilişiyle Mamuşalı başarılı tarımcılara ova işlerinde kullanılmak üzere çeşitli tarım araç ve gereçleri dağıtıldı. Tarım makinelerine kavuşan örnek tarımcıların sevinçlerine diyecek yoktu.

Festival çerçevesinde konuklara çok renkli ve coşkulu bir kültür -sanat programı da sunuldu. Mamuşa Aşık Ferki kültür Sanat Derneği üyeleri konuklara Mamuşa folklorunu sergilerken Priştine Gerçek ile Prizren Filizler kültür-sanat derneği üyeleri de Priştine ile Prizren yöresi Türk halk oyunlarından renkli örnekler sundular. Festivale katılanlar tarafından beğeniyle izlenen kültür-sanat programı Türkiye'den gelen konuk sanatçı Orhan Çakmak'ın coşkulu konseriyle devam etti.

Böylece, havai fişek gösterileri eşliğinde konukların hafızalarından silinemeyecek hoş görüntülerle dolu bir domates festivali daha gerçekleştirilmiş oldu.

Nazmi Morina

Büyük Zafer'in 100. Yıldönümünde Türk Dünyası Sevince Boğuldu

BELLEKLERDEN SİLİNMEYECEK COŞKULU KUTLAMALAR

30 Ağustos Zafer Bayramı ve Türk Silahlı Güöleri Günü Ağustos ayının son günleri boyunca Türkiye, KKTC ve Türk dış temsilciliklerinde coşku dolu törenlerle kutlandı. Ağustos ayının daha ilk günlerinde tanık olduğumuz zafer kutlamaları 22 Ağustos 1922 tarihinde o büyük zaferin tohumlarının atıldığı Afyonkarahisar'da başladı. Büyük Zafer'in 22 gün 22 gece devam ettiği yörelerde ve bu arada ülke genelindeki 81 ilde gerçekleştirilen etkinliklerle giderek zirveye ulaşan zafer kutlamaları başta Türkiye olmak üzere duygusal kutlamalara sahne olan Türk dünyasını da sevince boğdu. Kutlamalardaki coşkuya katılan yediden yetmiş her yaştaki vatandaşlar dünyada eşi benzeri görülmemiş Bu büyük zafere ulaşılmasında başta başkomutanı yüce Atatürk ve silah arkadaşları olmak üzere kanları ve canlarıyla katkıları geçen şehit ve gazileri de al bayraklarla donatılan tören alanları, şehitliklerde bir kez daha yad etmekten kendilerini alamadılar.

Büyük Zafer'in merkezi töreni yüce Atatürk'ün yattığı Anıtkabir'de gerçekleştirildi. Büyük Zafer, 30 Ağustos sabahı Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başında bulunduğu Devet Erkanı üyeleri Atatürk'ün manevi huzurunda düzenlenen törene katıldılar. Törene T.C. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, TBMM Başkanı Mustafa Şentop, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat Oktay, CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu, MHP Genel Başkanı Devlet Bahçeli, İyi Parti Genel Başkanı Meral Akşener, bakanlar ve kuvvet komutanları katıldılar.

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Atatürk'ün yattığı Mozaik çelenk koymasının ardından saygı duruşuna geçen heyet üyeleri bu arada çalınmaya başlanan İstiklal Marşı'nı söyleyerek Atatürk'e saygı ve sevgilerini dile getirdiler. İstiklal Marşı ve saygı duruşunun ardından Misak-ı Milli Kulesi'ne geçen Cumhurbaşkanı Erdoğan burada Anıtkabir Özel Defteri'ne "Aziz Atatürk, şanlı tarihimizin en önemli dönüm noktalarından Büyük Zafer'in 100. Sene-i devriyesinde Zat-ı Alinizi, silah arkadaşlarınızı Büyük Millet Meclisi'nin mümtaz üyelerini ve aziz işitlerimizi rahmetle yad ediyoruz. Kahraman şehitlerimizden aldığımız ilhamla, Türkiye Cumhuriyeti'ni bizlere çizdiğiniz hedefler istikametinde ilerletmeye, başta ekonomi, savunma ve diplomasi olmak üzere her alanda güçlendirmeye devam ediyoruz... Büyüyen, güçlenen, özgüveni yüksek vatandaşlarıyla birlikte mazlumların da umudu olan bir Türkiye'nin inşasını ne müstevlilerin oyunları ne de eli kanlı terör örgütlerinin saldırıları engellemeyecektir. Ruhun şad olsun." şeklindeki duygularını kaydedip imzaladı.

Aynı günün akşamı Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde 30 Ağustos Zafer Bayramı onuruna düzenlenen resepsiyona katılanların tebriklerini de kabul eden Erdoğan bu arada

26 AĞUSTOS 1922

**Şu kopan fırtına Türk ordusudur yâ Rabbi.
Senin uğrunda ölen ordu budur yâ Rabbi.
Tâ ki yükselsin ezanlarla müeyyed nâmin,
Galib et, çünkü bu son ordusudur İslâm'ın.**

YAHYA KEMAL BEYATLI

konuklarıyla birlikte Zafer Bayramı dolayısıyla Külliye bahçesinde gerçekleştirilen 30 Ağustos Zefer Bayramı konserini izledi. Birbirinden güzel, duygusal, anlamlı kahramanlık türkülerinin söylendiği konsere ilk kez olmak üzere başta Atatürk olmak üzere 30 Ağustos Zaferi'ne damgalarını vuran komutanların torunları, akrabaları da davet edildiler. Türk Ordusu'nun Atatürk'ün emriyle Kütahya'nın Dumlupınar ilçesinde bulunan Karatepe'den Yunan İşgâscilere karşı başlattığı Büyük Taaruz Mehmetçiklerin 22 gün 22 gece süren kahramanlıklarla dolu mücadelelerinin ardından yine Dumlupınar'da kesin zafere ulaşmıştı. Dumlupınar Şehitliği Büyük Zafer'in 100. Yıldönümü kutlamaları çerçevesinde Türkiye'nin her yerinden ellerinde bayraklarla gelen ziyaretçilerin akınına uğradı.

Dev bir Atatürk posterinin de yer aldığı Cumhurbaşkanlığı Külliyesi bahçesinde Büyük Zfer'in 100. Yıldönümüne adanmış muhteşem konserde dile getirilen birbirinden duygusal kahramanlık türkülerini büyük bir heyecanla dinleyen konuklar gözyaşlarına boğulmaktan kendilerini alamadılar.

Büyük Zafer'in 100. Yıldönümü Kosova'da da Coşkuyla Kutlandı.

30 Ağustos Zafer Bayramı'nın 100. Yıldönümü onuruna T.C. Priştine Büyükelçiliği resmi konutunda da bir kutlama töreni düzenledi. Kosova Başbakanı Albin Kurti, Başbakan Yardımcısı Emiliya Recepti, Kosova Meclisi milletvekilleri, Kosova Baş İmamı, kimi büyükelçilerle Türkiye ile Kosova kurum ve kuruluş temsilcilerinin de katıldıkları kutlama töreninde Türk ve Kosova milli marşlarının çalınmasının ve saygı duruşunda bulunulmasının ardından T.C. Priştine Büyükelçisi Çağrı Sakar konuklara hitaben yaptığı konuşmasında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın 30 Ağustos Zafer Bayramı'na ilişkin mesajını okurken günün anlamı ve önemi hakkında bilgilendirmede de bulundu.

Yeni 2022-23 Öğretim Yılı Başlarken YENİ EĞİTİM YILI İÇİN HER ŞEY HAZIR

Erol Morina, "Anadolu" İlkokulu Müdürü

Üç aylık yaz tatilinin ardından 2022/2023 eğitim-öğretim yılı için ülkemizin her yerinde olduğu gibi Mamuşa'da da gerekli tüm hazırlıklar zamanında tamamlanmış bulunmaktadır. Belediye Eğitim Müdürlüğü'nün girişimiyle Mamuşa'daki "Anadolu" İlk ve Orta Alt Öğretim Okulu'nda yaz ayları boyunca gerekli onarım, tadilat, hijyen ve temizlik çalışmaları ile önlemlerinin ardından okul binası derslere hazır bir duruma getirilmiştir.

2022/23 Eğitim yılında Mamuşa "Anadolu" İlk ve Orta Alt Öğretim Okulu Türkçe 1. sınıflarına bu yıl 60 öğrenci kaydını yaptırmış bulunmaktadır. "Zübeyde Hanım" Anaokulu'na gelince buraya yaklaşık 55 minik öğrencinin kaydı yapıldı. Karma engelliler sınıfında ise şimdilik 5 öğrenci kaydını yaptırmıştır. Bu öğretim yılı başında Eğitim Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak sağlanan Türkçe ders kitaplarından bir kısmının okullara dersler daha başlamadan teslim edilmiş olduğunu da burada ayrıca belirtmemiz gerekir. Anadolu İlkokulu'nda kadro sıkıntısı bulunmaktadır. Dolayısıyla burada görev yapan öğretmenlerin tamamı üniversite mezunu olup her biri kendi branşında ders vermektedir.

Geçen yıllarda olduğu gibi bu öğretim yılı başında da Eğitim Bakanlığı tarafından ders kitaplarından bir kısmı okumuza getirilip bizlere teslim edilmiş bulunmaktadır.

Dolayısıyla ders kitabı konusundaki sorunlarımız tamamıyla çözüme kavuşturulamamışsa da bu konuda var olan sıkıntının önemli bir kısmı giderilmiş bulunmaktadır.

Okulların başlaması Eğitim Bilim ve Teknoloji Bakanlığından gönderilen takvime göre; okulların açıldığı 01 Eylül'den itibaren gerçekleştirilen uyum programı çerçevesinde okul öncesi eğitim kurumlarında gerekli eğitimlerin verilmesi de öngörülmüştür.

Bu bağlamda çocukları okula yeni başlayan ebeveynlere tavsiyelerimiz olacaktır. Çocuğunuzu, okula dersler başlamadan önce her şeyiyle hazır bir halde göndermeleri gerekmektedir. Dolayısıyla bunun için zamanında uyumaları ve zamanında uyanmaları için gerekeni yapmalarının çok önemli olduğunu hatırlatmak istiyoruz. Kaliteli bir uyku, çocuğunuzun kendini daha hu-

zurlu, mutlu ve okula hazır hissetmesine yardımcı olacaktır. Okula yeni başlayan çocuğunuzun okul ortamına uyum sağlayıp başarılı olması açısından çok önemlidir. Bu arada çocuklara sınıfların, tuvaletlerin, çeşmelerin, mümkünse okul bahçesi ile okul havlusunun da gösterilip öğretilmesi önem taşımaktadır.

Ne var ki, biz dergimiz için bu haberi yazdığımız sırada bilindiği üzere Kosova Bağımsız Birleşik Sendikalar Birliği'nin 2022-2023 Eğitim Öğretim yılı daha başlamadan önce almış olduğu karara göre başlatılan greve devam edileceği yolunda açıklamada bulunulduğu için Kosova'daki okulların çoğunda olduğu gibi okulumuzda da derslerin 01 Eylül tarihinde başlatılması mümkün olmamıştır. Ancak ilk başta çocukların mağdur oldukları bu grevin kısa sürede sona erdirilip dergimiz daha baskıdan çıkmadan önce çocuklarımızın okullarına kavuşacaklarına, okul bahçeleri ve avlularının yine şen şakrak çocuk sesleriyle çınlayıp sınıfların da tekrar bilgi yuvası haline geleceğine inanıyoruz.

"Atatürk" Lisesi de Eğitime Hazır

Mamuşa "Atatürk" Lisesi'nde edindiğimiz bilgilere göre yeni eğitim yılı için gerekli hazırlıklar zamanında yapılmış bulunmaktadır. Bu yıl Fen ve Sosyal olmak üzere açılan iki 10. sınıfa yaklaşık 50 öğrenci kaydını yaptırmıştır. Kalifiyeli öğretmenlerin görev yaptıkları lisede tek sıkıntıyı bazı türkçe ders kitaplarının bulunmayışı oluşturmaktadır.

Kosova Türk Öğretmenler Derneği Başkanı Erol Kala İle Söyleşi

“ÖĞRETMENLERİMİZE YARDIMCI OLMAK İÇİN ELİMİZDEN GELEN GAYRETİ GÖSTERİYORUZ”

-Sayın Erol Kala, önce kendinizi okurlarımıza kısaca tanıtır mısınız?

-Ben Erol Kala, 1974 Prizren doğumlu, evli ve 1 erkek 1 kız olmak üzere 2 çocuk babasıyım. 1992 yılında Büyük Öğrenci Projesi kapsamında üniversite öğrenimi için Türkiye'ye (Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde) okumaya giden ilk öğrencilerden biriyim. 1998 yılında Mamuşa Hacı Ömer Lutfi İlkokulu'nda öğretmenliğe başladım. Ardından Emin Durak ve Abdyl Frasheri okullarında öğretmenlik yaptım. 2003 yılında Ankara Gazi Üniversitesi'nde Yüksek Lisans yaptım. 2013 yılından beri Prizren'deki Motrat Qiriazı İlkokulu'nda Müdür Yardımcılığı yapmaktayım. Ayrıca 2019 yılından beri de Kosova Türk Öğretmenler Derneği Başkanı görevini yürütmekteyim.

-Kosova Türk Öğretmenler Derneği hakkında kısa bilgiler verir misiniz? Kuruluş amacı, temel faaliyetleri nelerdir?

-Kosova Türk Öğretmenler Derneği 12.06.1994 tarihinde kuruldu. O zamanki çetrefil siyasi durum ve ağır koşullar içerisinde böyle bir derneğin nasıl kurulduğunu genç nesiller belki de bilmeyebilirler. Böyle bir girişimde bulundukları için zamanın Sırp polisi tarafından soruşturulma ve kovuşturulmayı göze alan öğretmenlerimiz derneğimizi kurmuşlar ve tüm zorluklara rağmen faaliyetlerini kararlılıkla sürdürmüşler. Bu yüzden hem kuruluş aşamasında hem de günümüze kadar derneğimizin faaliyetlerinin sürdürülmesinde emeği geçen tüm dernek başkanlarımıza ve öğretmenlerimize teşekkür ederim.

Kosova Türk Öğretmenler Derneği kurulduğu yıllarda o zamanki siyasi sisteme göre sadece bir sendika mevcutmuş ve herkes o sendikaya üye olmak zorundaymış. Dolayısıyla Türk Öğretmenler Sendikasını kurmak mümkün olmadığı için Kosova'daki Türk öğretmenlerin haklarını savunacak "dernek" adı altında Kosova Türk Öğretmenler Derneği'ni kurmuşlar. Ama aslında bu dernek dolaylı olarak da Kosovalı Türk Öğretmenlerin sendikası görevini görmüş. Derneğimizin diğer amaçları arasında Türkçe eğitimde kaliteli kadroların yetiştirilmesi, öğretmenlere eğitim seminerlerinin düzenlenmesi, öğretmenlerin özlük haklarının korunması için gerekli kurum ve kuruluşlara müraacat edilmesi, öğrencilere eğitim malzemelerinin temin edilmesi, Türkçe eğitimde öğrenci sayısının korunması için çaba gösterilmesi amaçları bulunmaktadır. Kısacası, Kosova'da öğretmenlerimizin talepleri doğrultusunda Türkçe eğitimin en iyi şekilde varlığını sürdürmesi konusunda yapılması gereken her şey, Kosova Türk Öğretmenler Derneği'nin amacını oluşturmaktadır. Kosova Türk Öğretmenler Derneği yukarıda belirttiğim amaçlar doğrultusunda faaliyetler yapmıştır ve yapmaya da devam edecektir.

-Yeni bir öğretim yılı başladı. Size göre Türkçe eğitim verilen okullarda kayıt, kadro, ders kitabı temini konularında hazırlıklar zamanında yapıldı mı?

-Evet 2022-2023 Eğitim öğretim yılı normalde 1 Eylül'de başlaması gerekiyordu ama Sendikalar Birliği'nin almış olduğu grev kararından dolayı eğitim-öğretimin başlamasında gecikme yaşanacak. 1. sınıflara kayıtlar hala sürmektedir. Kadrolar konusuna gelince ise eğitim yılının başlaması için yeterli düzeydedir ve herhangi bir sıkıntı yoktur. Ders kitapları konusuna gelince, yeni müfredata uygun Türkçe kitapların basıldığı bilgisini aldık. Tüm kitaplar (birkaç kitap hariç) yüklenici firmalar tarafından şimdilik okullarımıza ulaştırılmadıysa da önümüzdeki günlerde kitapların okullara ulaştırılacağı bilgisini aldık.

Kosova T.Ö.D Başkanı Erol Kala

-Türkçe eğitim söz konusu olduğunda son yıllarda nedense öğrenci sayısında bir düşüş gözleniyor. Sizce nedenlerini nerede aramamız gerekir?

-Türkçe eğitimde öğrenci sayısında düşüş olduğu konusuna katılmıyorum. Kosova genelinde her yıl 180-200 arasında öğrenci kayıt yaptırmaktadır. Bir yıl bu 10 eksik, diğer yıl 10 fazla olur. Yani her yıl kayıtlarda dalgalanma olur ama buna öğrenci sayısında düşüş demekten çok o yıllık doğum oranına bağlı olarak değişiyor diyebiliriz. Bu yıl okullardan aldığım bilgilere göre Kosova genelinde Türkçe 1. sınıflara 185 öğrenci kayıt yaptırmış. Genel olarak öğrenci sayısında düşüş yaşandığı doğrudur. Hatta aldığım bilgilere göre bu yıl Prizren'de Arnavutça eğitimde bir önceki yıla nazaran 600 öğrenci daha az kayıt yapmış. Genel olarak öğrenci sayısında düşüşe, doğum oranı ve yurtdışına göçlerin neden olduğunu görüyoruz ama Türkçe eğitimde bu düşüşün yaşandığını söylemek doğru olmaz. Sadece Gilan ve Mitroviça da öğrenci sayısında azalma olduğunu ve buna da o bölgelerdeki etnik ve sosyolojik durumun sebep olduğunu söyleyebiliriz.

Biz dernek olarak Gilan, Dobruçan, Mitroviça ve hatta Prizren, Mamuşa ve ile Priştine de öğrenci sayısını, eğitimde kaliteyi artırmak amacıyla öğretmenlerimize eğitim seminerleri düzenlenmesi, sınıflarımıza akıllı tahtalar temin edilmesi, laboratuvarlar kurulması için uğraşıyoruz. Bu arada Türkçe eğitime teşvik etmek amacıyla öğrencilerimize burslar, tabletler ve daha birçok teknolojik materyallerin temin edilmesi için çalışıyoruz.

-Kadro konusunda neler söyleyebilirsiniz? Kalite konusunda eksikler, sıkıntılar var mı?

-Türkçe eğitimde genel olarak kadro konusunda herhangi bir sıkıntımız yoktur, çünkü Türkiye Cumhuriyeti üniversitelerinde ve Priştine Üniversitesi'nde kaliteli eğitim almış branş öğretmenlerimiz ve Prizren Üniversitesi'nden mezun olmuş sınıf ve anasınıfı öğretmenlerimiz var. Kadro konusunda tek sıkıntımız Türk öğrencilerine Arnavutça dersini veren Arnavut dili öğretmenlerimiz konusundaki sıkıntılarımızdır. Arnavutça öğretmeni konusunda bir eksik kadromuz yok ama öğrencilerimize en iyi şekilde Arnavutçayı öğretebilecek kaliteli Arnavutça öğretmenlerine ihtiyacımız var. Bu taleplerimizi her yerde dile getirmemize ve tüm taleplerimize rağmen Eğitim Müdürlükleri tarafından Türk sınıflarında derse girecek Arnavutça öğretmenlerini atama görevi verilen okul müdürleri Türkçe sınıflarında Arnavutça dersine girecek öğretmenleri tayin ederken nedense genelde emekliliği yaklaşmış öğretmenleri tercih ediyorlar. Oysa bizim istediğimiz Türk sınıflarında Arnavutça dersine girecek olan öğretmenler için konkurun o bellediyedeki Türkçe Eğitim Sorumlusu tarafından açılıp işe Türkçeyi de bilen en kaliteli öğretmenin alınmasıdır.

-Türkçe eğitim verilen okullardaki ders araç gereci, donanım, özellikle laboratuvar konularında bazı eksiklerin olduğu bilinen bir gerçek. Öğretmenler Derneği olarak bu sorunların ortadan kaldırılması konusunda katkınız geçiyor mu?

-Derneğimizin öncelikli amacı ve faaliyetlerinin yönü okullardaki öğretmenlerimizin ve öğrencilerimizin eğitiminin iyileştirilmesidir. Dolayısıyla okullarımızdaki öğretmenlerimizden gelen talepleri sağlamaya çalışıyoruz. Son olarak 21 Ekim 2021 tarihinde T.C Milli Eğitim Bakanı Sn. Mahmut ÖZER, Kosova'ya geldiğinde Derneğimizin ofisini de ziyaret etmiş ve öğretmenlerimizle görüşmüştür. O görüşme sırasında öğretmenlerimizin taleplerini iletme fırsatı bulduk ve en kısa zamanda bu taleplerimiz gerçekleşti. Tüm öğrenci ve öğretmenlerimize tablet, Türkçe eğitim yapılan sınıflara akıllı tahtalar ve daha birçok araç-gereç gönderildi. Türkçe Eğitimde Teknolojik Atılım olarak başlattığımız bu projenin gerçekleşmesi bizleri çok sevindirdi. Buradan T.C Milli Eğitim Bakanı Sn. Mahmut ÖZER'e bir daha teşekkür etmek isterim. Bunun yanı sıra Kosova da Türkçe eğitimin yapıldığı 18 okul ile İstanbul-Ataşehir'deki okullar arasında kardeşlik protokolü ve karşılıklı ziyaretler gerçekleştirdik ve bu sayede öğretmenler karşılıklı olarak tanışma, sorun ve eksiklerini bildirme fırsatı buldular. Bu kardeşlik protokolleri sayesinde her yıl Ataşehir'den okullarımıza eksikleri doğrultusunda yardımlar yapılıyor. Her yıl Anaokul ve 1. sınıf öğrencilerimize özel eğitim setleri gönderiyorlar. Bu sene de sadece Ataşehir'deki Kardeş okullarımızdan 350 koli yardımcı eğitim malzemesi gelecek. Ayrıca bunlara T.C. Milli Eğitim Bakanı Sn. Mahmut ÖZER'in de Kosova'daki Türkçe eğitim için göndereceği malzemeleri de eklersek 1 uçak dolusu eğitim malzemesi Türk öğrencilerimizin kullanımını için gelecek. Böylece belirtmiş olduğunuz eksikleri gidermiş olacağız. Geçmiş yıllarda da kitap eksiklerimizi T.C. kurum ve kuruluşları sayesinde giderdik.

-Türkçe ders kitabı sorununun ne yazık ki aradan 70 yıl geçmesine rağmen hala varlığını koruduğu görülüyor. Sorunun hala çözülemeyişinin nedenini nerede aramak gerekir?

-80 ve 90 lı benim eğitim gördüğüm yıllarda ilkökulda kısmen kitaplarımız vardı ve 2000 li yıllara geldiğimizde Türkçe eğitimde hala kitap problemlerinin yaşanması çok üzücü bir olay. Tam düzeldi dediğimizde müfredat değişikliği oldu kitaplar değişti ve yine sıkıntılar yaşamaya başlamıştık. 2020 yılında Kosova Eğitim Bakanı Sn. Rame Likaj'ı ziyaret ettik ve kitap sorunumuzun çözülmesini talep ettiğimizde ve sebebini sordüğümüzde hep Teknik problemler veya Türkçe Eğitimde az öğrenci olduğu için basım evi kitapları basmaya yanaşmıyor gibi cevaplar aldık. 29 Mayıs 2021 tarihinde de şimdiki Kosova Eğitim Bakanı Sn. Arberie Nagavci yi ziyaret ettiğimizde de aynı sorunları bildirdiğimizde, kitap sorununun bu yıl çözüleceğine söz vermişti. Buyıl aldığımız bilgilere göre yeni müfredata uygun kitapların basıldığını ve bu kitapların önümüzdeki hafta okullarımıza ulaşacağını öğrendik..

-Bu arada yardımcı ders kitabı, lektür konusunda da sıkıntıların varlığı görülüyor. Eğitim müfredatında yer verilmesine rağmen Kosova Türk yazarlarına ait uzun yıllar önce basılmış şiir, hikaye, roman alanındaki eserlerin yıllardır artık piyasada bulunmadığı bilinen bir gerçek. Bunların Kosova Eğitim Bakanlığı tarafından tekrar yayınlanmaları konusunda Öğretmenler Derneği olarak herhangi bir girişiminiz oldu mu?

-Evet yeni müfredattta lektür veya roman konusunda çocukların okutmaları gereken dersler var. Bildiğim kadarıyla Kosova Eğitim Bakanlığı'nın herhangi bir dilde yayınlamış olduğu lektür kitapları yok. Benim görev yaptığım okula da bakanlık tarafından herhangi bir dilde gönderilen lektür kitabı olmadı. Bu tür yardımcı ders veya lektür kitaplarını okullara bireysel olarak yazarların kendileri getiriyorlar. Türkçe yardımcı ders ve lektür kitapları konusuna gelince, geçen sene İş Bankası Kosova Genel Müdürü tarafından derneğimize İş Bankası tarafından hikaye ve roman türünde yayınlanmış yüzlerce eser gönderildi ve bunları okullarımıza dağıttık. TİKA'nın getirtmiş olduğu çeşitli türdeki yardımcı kitaplarla Ataşehir Kardeş okullarımızdan gelen hikaye ve roman gibi kitapları da sayarsak böyle yardımcı kitaplar konusunda herhangi bir sıkıntımızın olduğunu söyleyemem.

Yerel yazarlarımızın yazdığı kitapların tekrar basılması konusuna gelince ise, böyle bir girişimin yazarlar tarafından yapılması halinde biz de dernek olarak destekçisi olacağımızdan hiç şüpheleniz olmasın. Ama öncelikle bu girişimin yazarın kendisi tarafından yapılması gerekir. Çünkü telif haklarından dolayı başka birinin bir yazarın kitabını basma hakkına sahip olmadığını biliyorum. Birkaç

sene önce 23 Nisan Kosova Türkleri Milli Bayramı kutlamaları çerçevesinde eski kitapları basma faaliyeti yapıldığını biliyorum ve çok da güzel olmuştu. Bunun devam etmesini tabi ki hepimiz isteriz.

-Kosova'da Türkçe eğitimin başlamasından bu yana geçen 71 yıl içerisinde öğretimimizin geldiği durumun memnun edici olduğunu söyleyebilir miyiz?

-Eğitim her zaman yeni buluşlarla yeni metodlarla gelişen ve duraklamayan bir alandır. Dolayısıyla ha şimdi her şey tamamdır ve memnunuz demek hiçbir zaman mümkün değildir. Örneğin dün kadar tebeşirle yazdığımız kara tahtadan akıllı tahtalara geçtik. Coğrafyada haritadan akıllı tahtalardaki google map'e geçtik. Talebimiz üzerine T.C Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in girişimiyle öğretmenlerimiz için düzenlenen "Eğitim Yöntemleri" ve "Eğitimde Teknoloji Kullanımı" konuları ile ilgili seminere 3 Ocak 2022 tarihinde 70 öğretmenimiz katıldı. Ocak 2023'te de diğer 70 öğretmenlik gurup katılacak. Dolayısıyla bu seminerlerde gördüğümüz yeni eğitim yöntemleri ve teknolojileri ile eğitimimizde yeni pencereler açılacak. Öğretmenler yeni yöntemler öğrendikçe eğitim kalitesi artacak. Dolayısıyla eğitimimizin geldiği durum hiçbir zaman yeterli olmamalı.

-Türkçe eğitimin bundan sonra daha kaliteli bir düzeye getirilmesi için sizce neler yapılmalıdır?

-Türkçe eğitimin daha daha kaliteli bir düzeye ulaşması için dernek olarak hem biz, hem yerel kurum ve kuruluşları, hem de T.C kurum ve kuruluşları olarak elimizden geleni yaptığımızdan herkes emin olmalıdır. Dernek olarak öğretmenlerimizin eksiklerinin belirleyip tamamlamaları, öğrencilerimizin daha kaliteli eğitim almaları, öğretmenlerimizin kendilerini geliştirmeleri için seminerler, teknolojik malzemeler sağlanması, öğrencilerin okuma ve yazmaya teşvik edilmeleri için çeşitli ödüllü yarışmaların düzenlenmesi, eğitimin daha kaliteli hale getirilmesi konularında çalışmalarımız bulunmaktadır. Ama unutmamamız gereken bir konu da şudur; eğitim evde başlar okulda gelişir. Dolayısıyla aile ve öğretmen işbirliği olduğu zaman çocukların daha başarılı olacağından eminim. Çocuklar okulda gördükleri eğitimi evde ailelerin yardımıyla daha da pekiştirirlerse, işte o zaman kalite artmış olacaktır.

-Dernek olarak öğretmenlerimizin hizmet içi eğitimleri çerçevesinde bilgi, beceri ve yeteneklerinin artırılması konusunda ne gibi faaliyetlerde bulunuyorsunuz?

-Kosova Türk Öğretmenler Derneği'nin odak noktası öğretmendir. Kosovalı Türk Öğretmenlerin de yuvası derneğimizdir. Derneğimizin en öncelikli amacı üyelerinin, yani öğretmenlerinin başarısıdır. Bir anne veya baba nasıl çocuklarının başarısıyla övünürse, biz de dernek olarak öğretmenlerimizin başarısıyla övünmek isteriz ve öğretmenlerimizin başarılı olması için de elimizden geleni yapıyoruz. Derneğimizin yönetiminde her okuldan sınıf öğretmenlerinden ve brans öğretmenlerinden birer temsilci var. Dolayısıyla her okulun her devresinde sorunları, sıkıntıları, eksikleri talep edecek yönetim kurulu üyesi var. Öğretmenlerimizin sorun ve sıkıntı yaşamamaları için her türlü çalışmayı yapıyoruz ve gerekli her yere sıkıntılarımızı bildiriyoruz. Amacımız övünmek istediğimiz

öğretmenlerimizin kalitesini artırmaktır. Derneğimizin bütün çabası öğretmenimizin görevini en iyi şekilde yerine getirmesi için gereken her şeyi öğretmenimize sağlamaktır. Öğretmenlerin bilgi ve becerileri mezun olmuş oldukları üniversiteler tarafından değerlendirilmiştir. Derneğin görevi ise öğretmenin bilgi ve becerilerini en iyi ve en kolay şekilde öğrencilerine aktarmasının yolunu bulmaktır. Bu yüzden de yeni eğitim metodları konusunda seminerleri talep ediyoruz ve öğretmenlerimizin bu seminerlere katılmalarını istiyoruz.

Ama Kosova Türk Öğretmenler Derneği'nin denetleme veya yaptırım yetkisi yoktur. Çünkü Kosova Türk Öğretmenler Derneği başkanının derse girip öğretmeni denetleme görevi veya yetkisi yoktur.

-Kosova'daki genel eğitim süreci çerçevesinde okullardaki müdür, müdür yardımcılığı, müfettişlik kadrolarından bakanlıktaki makamlara kadar uzanan idari yelpazede, Türk kadrolara yeterli yer verildiğini söyleyebilir miyiz?

-İdari konuda Türkçe eğitimin yapıldığı okullardan sadece Mamuşa'da problem bulunmamaktadır. Çünkü Belediye başkanı, eğitim müdürü, okul müdürünün Türk olduğu bir beldede idari konuda problem olması mümkün değil. Priştine'de de Türkçe eğitimin yapıldığı Elena Gjika İlkokulu'nda müdür yardımcısı ve Priştine Belediyesi'nde Türkçe eğitim sorumlusu var. Prizren'de 6 ilköğretim okulunda ve 4 lisede Türkçe eğitim yapılmasına rağmen sadece 3 ilköğretim okulunda Türk müdür yardımcısı var. Hiçbir lisede ne müdür ne de müdür yardımcısı yoktur. Gilan, Dobruçan ve Mitroviça da hiç bir Türk eğitim yöneticisi yoktur.

Kosova genelinde sadece Prizren'de 1 Türk eğitim müfettişi olması kabul edilir gibi değil. Kosova genelinde 6 belediyede toplam 215 Türk öğretmenini sadece 1 eğitim müfettişi nasıl denetleyebilir? Ayrıca Eğitim Bakanlığı'nda sadece 1 Türk'ün çalışması da yeterli değil. Uzun zamandır Bakanlık içerisinde Türkçe eğitim masasının kurulmasını talep ediyoruz. Bu hem toplumumuz hem de eğitimimiz için elzemdir. Dolayısıyla idari konuda eğitimde kadroların yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir.

-Sayın Erol Kala verdiğiniz yanıtlar için teşekkür eder, dernek olarak başarılarınızın daim olmasını dileriz.

-Ben de size bana bu fırsatı verdiğiniz için teşekkür eder, size ve derginize başarılar dilerim.

Türker Mazrek

Mamuşa "Anadolu" İlkokulu Sınıf Öğretmeni Hülya Eren: "ÜNİVERSİTE ÖĞRENİMİ GÖREBİLDİĞİM İÇİN KENDİMİ ÇOK ŞANSLI SAYIYORUM"

Değerli okurlarımız, Hülya Eren yıllar öncesi babaların ilkokuldan mezun olan kız çocuklarını orta ve yüksek öğretime göndermeye pek yanaşmadıkları Mamuşa 'da tüm zorluklara karşın orta ve yüksek öğrenimini tamamlar tamamlamaz kendi köyünde öğretmenliğe başlayan ender bayan öğretmenlerimizden biri. Okurlarımıza kendisiyle

bu konuda yaptığımız söyleşiyi aktarıyoruz.

-Kısaca öz geçmişinizi anlatır mısınız?

-Mamuşa'da doğdum. İlköğrenimimi "Hacı Ömer Lütfü" ilkokulunda, lise eğitimimi "Con Buzuku" Lisesi'ne bağlı "Mamuşa Lisesi"nde tamamladım. Üniversite eğitimimi "Priştine Üniversitesi – Prizren Eğitim Fakültesi Türkçe Sınıf Öğretmenliği Bölümü"nde tamamladım. 2009 yılında "Zübeyde Hanım" Anaokulunda bir süre öğretmenlik yaptım. Anaokulu öğretmenliği yaparken "Ukshin Hoti" Üniversitesi Anaokul Öğretmenliği Bölümü'nden de mezun oldum. Mamuşa Belediyesi'nde de bir dönem meclis üyesi görevinde bulundum. Anaokul öğretmenliğinden sınıf öğretmenliğe geçerek, beş yıldır sınıf öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Evli, üç çocuk annesiyim.

-Öğretmenliği meslek olarak seçmeniz nasıl oldu?

-Yaşadığımız ortamda benim ve benim gibi kız çocuklarının eğitimlerine devam etmelerini bir şans ya da mucize olarak gördüğümü söyleyebilirim. Çünkü Mamuşa'da kız çocukları yıllar öncesine kadar sadece ilkokul eğitimini tamamlayabiliyorlardı. Ebeveynlerin anlayışları, halkın anlayışı kız çocuklarının ilkokuldan sonra okumalarının, yüksek eğitimlerine devam etmelerinin doğru olmadığı, gerekmediği yolundaydı. Nedeni ise sırf kız çocuğu olmamızdı. Her şey, bu yanlış anlayış 1999 Kosova Savaşı'ndan sonra Türk askerlerinin Kosova'ya ayak basmalarıyla değişti. Bunun sonucu lalarak Mamuşa kızları artık üniversite, mastır, doktora mezunu olabiliyorlar. Bizi bugünlere getiren o güzel günleri hatırlıyorum. Türk askerleri ve Alperenler Gençlik Derneği üyeleri, kız ister gibi yeni açılan liseye kayıt yapmaları için her evin kapısını çaldılar. O yıl kırkın üzerinde kız çocoğu liseye kaydını yaptırmış oldu. Köyde daha lise binası bile yoktu. Prizren "Con Buzuku"lisesi'ne bağlı olarak "Hacı Ömer Lütfü" İlkokulu'nda bir sınıf açıldı. Daha sonra Türkiye Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri mensuplarının bağışlarıyla bugünkü "Atatürk" Lisesi binası inşa edildi. Bizler de lisenin ilk nesil mezunlarıydık. Liseden mezun olduğumuzda

artık yüksek eğitim yolumuzun önü açılmıştı. Üniversite kaydımı "Priştine" Üniversitesi, Prizren Eğitim Fakültesi Türkçe Sınıf Öğretmenliği Bölümü'ne yaptırdım. Buradan 2009 yılında mezun oldum.

-Çocuklarla çalışmak, onlara bilgi sunarak kendilerini geleceğe hazırlamak sizce nasıl bir şey?

-Çocuklarla çalıştığım için kendimi çok şanslı biri olarak gördüğümü söyleyebilirim. Çünkü içinde kötü niyet barındırmayan çocuklar bizden sadece okuma, yazma, bir şeyler öğrenmenin peşindeler. Biz öğretmenler de kendilerine hiç bıkmadan, yorulmadan planlı-programlı bir şekilde bilgi sunmaya çalışıyoruz. Çünkü geleceğimiz, bizim çocuklarımızdır. Geleceğimiz olan dallarımızın yeşermeleri için de biz öğretmenler çok çalışarak elimizden gelen çabayı sunmaya gayret gösteriyoruz.

-Mesleğinizi icra ederken güçlüklerle karşılaşır musunuz?

-Okulumuz araç gereç bakımından oldukça donanımlı sayılır. Öğretmenler olarak iyi, başarılı nesiller yetiştirmek için bilgi ve beceriye, azme sahip olduğumuza inanıyorum. Her bakımdan donanımlı bir okula sahip olmamıza rağmen bazı güçlüklerle, zorluklarla karşılaşırız. Ama bunları gayret sarfederek teker teker aşmayı beceriyoruz.

-Ders kitabı, malzeme, araç-gereç sıkıntısı var mı?

-Ders kitapları, halen çözülemeyen en önemli sorunlardan bir tanesi diyebilirim. Eğitim Bakanlığı tarafından ücretsiz olarak sağlanan Türkçe ders kitapları söz konusu olduğunda her yıl bazı sınıflara gereken bütün ders kitapları getirilirken, bazı sınıflara eksik gelmekte. Gereken ders kitaplarının tamamının hala hazırlanıp basılamaması eğitim-öğretimi zorlaştırmaktadır. Ama okulumuzda teknolojiye uyum sağlamaya önem veriliyor. Dolayısıyla her sınıfta projektörler bulunmaktadır. Bunun yanında da bazı sınıflarımızda akıllı tahtalar da mevcut.

- Genç öğretmen adaylarına tavsiyeniz ne olacaktır?

-Öğretmen adaylarımıza tavsiyem şu olacaktır: Seçtikleri mesleğin çok kutsal ama zor bir meslek olduğunu bilmelidirler. Okula her gelişlerinde, sınıfa her girişlerinde gelecek nesiller yetiştirdiklerini, çocuklarla beraber çok çalışıp iyi nesiller yetiştirmeleri gerektiğini unutmamaları gerekir. Bizler emeklerimizin karşılığını ancak başarılı nesiller yetiştirerek almış olacağız.

Şefkiye Morina

MAMUŞA TARİHÎ ABİDELER ve FOLKLOR HAZİNESİ

Prof. Dr. İrfan Morina

Prizren'den 18 km uzakta düz bir ovanın kenarında ve Topluva deresinin sağında yer alan Mamuşa köyünün kuruluşuyla ilgili bugüne dek kesin bilgilere varamadık. Bilinen o dur ki, Mahmut Paşa daha sonra kardeşi Emin Paşa bu köyde birkaç tarihî eserin yaptırılmasını emretmişlerdir. Öyle ki 1815 y. Kamber Bey camii'nin avlusunda bir saat kulesi, köyün Aşağı Mahalle denilen kesiminde Mahmut Paşa sarayları ve çeşmeleri yapılmıştır. Sarayların kuruluşuyla ilgili şimdiye dek hiçbir yazılı belgeye rastlanılmamıştır. Saat kulesi ve çeşmeler hakkında Merhum Prof. Dr. Hasan Kaleşi araştırmalarda bulunmuştur. Prof. Dr. Kaleşi saat kulesine ve çeşmelere adanmış kitabeleri okumuş ve Sırpırvat diline tercüme etmiştir, Çeşmelerin Studençana köyünden borularla Mamuşa'ya getirildiğini Hüsein Mazrek adında Mamuşalı da kanıtlamaktadır. Çünkü H. Mazrek 1977 yılının mart ayında avlusunda duvar yapmak için bir metre kadar toprağı kazmak zorunda kalmış. Toprağı kazarken kazmasının ucu bir taşla takılmış. H. Amca kazmanın taştan daha kıymetli desti toprağından yapılmış borulara iliştiğini görmüş. Sonra boruların iki üç tanesini dışarıya çıkarmış ve (kendi) evinde saklayıvermiştir. Seksen beş yaşında Hacı Safet ise Mahmut Paşa zamanında Mamuşa'da altı tane dükkânın, dört tane han ve bir medresenin var olduğunu söylemektedir. Ahaliye gelince Mamuşalılar kabileler içinde yaşamaktalar. Kabileler özel adlar taşımakla aynı zamanda bir bütünlüğü de teşkil ederler. Köyde mevcut kabileler ve aile sayısını aş ağıdaki cetvelde görebilirsiniz.

KABİLELER	KABİLEDE AİLE SAYISI
-Mazrekler	52 aile
-Morinalar	41 aile
-Taçlar	28 aile
-Şalalar	15 aile
-Krüziler	9 aile
-Bütüçler	8 aile
-Elşanlar	5 aile
-Krasniçler	4 aile
-Berişalar	3 aile
-Danuzalar	2 aile

Yukarıda andığımız (saydığımız) kabile adlarının çoğu değişimlere uğramıştır. Konumuz folklor derlemeleriyle ilgili olduğundan bu adların değişimlerine değineceğiz. Başka bir yazıda özellikle bu konu üzerinde durmayı borç biliriz. Aşağıda Mamuşa'da söylenen ve bizim birebir derlediğimiz birkaç masalı sunuyoruz.

PERİ KIZI

Ne var imiş ne yogimiş...Evel zaman içinde, kalbur saman içinde bi çüyün birinde çok cüzel bi kız varimiş. O kız okada cüzel imiş çi onun bi parmag mi cürmek için bi torba altın vermek lazım imiş. Çok çişile malini mülkünü sarfetmiş o kızın salte bi parmagını cürmek için. Koysı çülerden binde bi dul karının bi hasret çocuğı varimiş. O çocuk bu cüzel kızın bi parmagını araymış cürma. Bi cün da çıkmış yol açın oli orta yolda buluşi bi koca adamle. Koca adam soray çocuğa nereye cideysın? Çocukta düvermiş çi cidey

cürma o cüzel kızın bi parmagını. Koca adam dey çi, cel sen benimle, yok bi parmagmi ben seni onunle evlendiririm. Çocuk büle bi işin olacağına - hiç inanmay. Başlamış akşam olma. Çocukle koca adam ise o cüzel kızın çüyüne yaklaşmışla. Sormişla kızın evi nerededir. Birisi da cütüri dogri kızın evine. Koca adam kapiya vuri biraz sora kızın hizmetçileri kapiya çıkayla. Koca adam selam veri hem soray olurmi bu cece sizde kalam. Hizmetçile demişla olur ema soram cüzel kıza eger kabul ederse. Neyse uzatmayam kız bunlari içeri kabul edey. Hizmetçile akşam yemeğini hazır edeyla hem sora kurayla sofray. Tam o vakıtta koca adam dey bu çocuğa, bak açın başlarsın çorbay yema kaşığıni doldurursun çorba hem uzadırsın benim ağzıma. Ben ise kaşığı doldururum uzadırm senin azğına. Sora hizmetçile şaşırıla bize, hem ciderla çağırma o cüzel kızi cürsün bizim ekmek yema bülmedığımızı. Hizmetçile sofray kurayla bularise nasıl anlaşımışla, üle yapayla. Bu onun o bunun ağzına çorba cütüri. Açın cürila hizmetçile şaşayla. Komanın deyla cidalım çağırılım cüzel hanimi cürsün nasıl bunlar bülmeymişla ekmek yema. Kız açın celi dey hizmetçilere:

- Alıştırın bunlari ekmek yesınla zira aç kalırla. Neyse bi vakit sofradan kokayla. Dabiraz oturla mabet edeyla celi vakit yatma. Şimdi cene bu koca adam ügredi bu çocuğı dey çi :

- Bak hizmetçile düşedirla düşekley sen aramayasın dogridan dogriya yatma. Sen cırırm yastık tarafı yorgan altına Çıkarsın aşaya dogri, sora cene dünersin tersine hem hep üle devam edersin. Hizmetçile düşedila düşekley, bu çocuk cırı yorgan altına düşegin baş ucundan başlay çıkay obi tarafa sora dünüy dogri ceyri cene üle devam edey. Açın cürila hizmetçile şaşırıla. Koma deyla cidalım çağırılım hanimi cürsün bu çocuğı nasıl bülmeymiş yatma da. Cüzel kız açın celi ne cürsün bu çocuk sobay zoz duman yapmış, daha da yorgan altına ileri ceri ileri ceri cidey.

Kız demiş hizmetçilere, siz alın bu koca adami cütürün başka bi sobaya a ben bu çocuğı alıştırıcam yatsın.

Hizmetçile da koca adami başka bi sobaya cütürmüşla. Güzel kız ise çocuğun ellerinden tutmuş büle yat demiş. Neyse çocuk bi vakit kızın dediğı cibi yatmış, ve o ceceyi kızlen çocuk bi yerde ceçirmişla. Açın oli sabah koca adam dey hizmetçilere:

- Hade çağırın çocuğı zira lazım cidam. Kız dey çocuk bunda kalacak o benim kocam olacak.Koca adam kaylolmamış, açın çıkay çocuk dey koca adama. Ben bu cüzel kızle evlendim, cit süle anama benim için gayri düşünmesin. Koca adam da cidey bu çocuğun anasına düveri işleri. Anasi demiş bu adama :

Madam çi sen çocuğumi dünya cüzülü kızlen evlendirmisin ben dulyum hade biz içimiz da evienalim. Koca adamle bu kari da evlenila hem masal ceri biz ileri.

TALİHSİZ EŞEK

Bir varimiş bir yogimiş. Varimiş bi değirmenci. O değirmencinin varimiş bi eşeğı. Agasi eşeğı o kada işletirmiş çi eşek kocalanma başlamış. Agasi da bi cün kasabaya cidey, hem

ali bi taze eşek.

Akşamı taze eşiği eve cetiri hem Tay ününe otluk yesin, koca eşiğe saman atay. Koca eşek demiş :

Niçin bana saman ataysın a obi eşiğe otluk?

Agasi demiş sen gayri kocalandm, işlemeysin, onun içen atmam. Koca eşek çok kızay hem kaçay evden. Cidey cidey yoli çen cürü bi çüpek aglarçen. Eşek sormuş ne aglaysın be çüpek ? Nasıl agramayaym tutamaym vela bi tapşan, agam aray düğma. Eşek demiş cel benimle, yok demiş korkarım se cürürse agam düğer. Hayt demiş cel benimle, hem içisi bi yerde cideyla cideyla açın da üte cürila maçkay aglarçen. Eşek demiş ne aglaym be maçka? Aglaym be eşek agam aray düğma tutamaym hiçbir siçan. Eşek demiş cel benimle hem Üç büleley bi yerde cideyla. Ciderçen cürila horozı aglarçen. Demiş be horoz ne aglay-sın?

Nasıl agramayaym demiş horoz, bucün benim son cünüm-dür, yarın agam aray çesma. Eşek demiş cel benimle, yok demiş se cürürse agam çeser. Korkma cel benimle demiş eşek. Dert bülesi bi yerde cideyla.

Açın yaklaşıla bi eve ne cürsünla toplanmışla bi kupa adam yeyla ekmek. A sofrada okada yemek var imiş çi salt e kuş süti eksikimiş. Çüpek demiş nasıl korkudam bu adamlay da biz yeyam yemekley.

Eşek demiş cel binam pencereye hepimiz, hem neka varise sadamız bağıram. Bağırımışla ne vaymış o adamla hepisi korkmuşla hem kaçmışla Bula cirmişla içeri sofrada neyaymış ne yogımış hep yemişia. Eşek demiş sen maçka otur ateş yanında, çüpek otursun kapi yanda a horoz binsin bacaya, ben ise otururum kapi yanında.

O adamlardan en bügi demiş çim cidabüler eve yakma tebu cigare mi. Bitenesi ben ciderim demiş. Açın ciri eve cidey dogri ateşe karanlıktan ateşi cürmeyt cidey dogri maçkanm cüzlerine. Maçkanın cüzlermi kor zanedi aray yakma cigarey. Maçka bi tımarlay, cidey da üte oroz bağırı, cidey da üte çüpek ısırı, çıkarçen avliya eşek bi tepne vuri. Açın cidey üte sormuş o hen bük adam hane gala cigare ? Nasıl cigare demiş buka dayak yedim. Niçin yedın, ya demiş çittim yakma cigarey birisi tımarladi, çitim da üte birisi bağırđı, kaçtım da çenara birisi ısırdı, çıkarçez dışarı birisi vurđı cigarey da korkıdan hupettım. MASAL GERİ BİZ İLERİ.

FUKARA KARININ ÇOGUGU

Ne varımış ne yogımış, evvel zaman içinde bi çüyün birinde fukara bi kari yaşaymış. O karinin salt bi çocuğı varımış. Okadar fukara imişla çi (ki) üstlerinde rubalar (eşyalar) param parçe imiş. Evlerinde salt bi inekleri varımış. Fukara karinin çocuğı başlamış büyüma. Alın olmuş 15 yaşında anasi hep onun içen düşünüymiş. Deymiş cendi cendisme pare yok çocuk ise bülüğe cirdi oni lazım evlendirma, celine eşya alma, evi yeliştirma. Çocuk anasının mahzun durduguni anlamış. Bi cün da demiş:

Anacığım niçin sen hep mahzun duişın?

Anasi demiş yok yok hiç bi şeyim yoktur. Çocuk ise demiş ya düver ya ben kaçarınım evden. Anasi da mecbur olmuş düversin çi oni aray evlendirma. Çocuk buni işitince anasına demiş.

Hiç korkma anacığım ben ineği pazara çıkarırım oni pahali pahali satarım o parelerien hem düğün, hem her şey olur. Anasi ise buna kan mamış, demiş sen pazara cidersen yolda komitalar çıkarlar hem senden inegi zoruna alırla. Çocuk anasını dinlememiş ineği ahırdan çıkarmış, inegi boynuna bi yular takmış hem inekle beraber yola koyulmuş.

Yol çok uzunımiş, hava kararmaya başlamış. Dag eteklerine akşam karanlığı basmaya başlamış. Çocuk başlamış korkma. Tam o esnada komitalar ününe çıkmış çocukta ineği aramışla, çocuk korkıdan hiç bi şey süleyememiş. Komitalar hepisi birden ineğe dalmışla. Birisi yularından, birisi boynuzundan, çocuk ise inegin kuyruğundan tutmuş. Komitalar bi tarafa, çocuk bi tarafa ineği çekme başlamışla. Okada çekmişla çi en sonunda inegm kuyruğı kopmuş çocuğun elinde kalmış. Çocuk o kuyruklen evine dünmiş anasi oni cürünce şaşırmiş Çocuk komitalar ineği aldıkları! Anlatmış. Anasi çocuğı avutmak içen neyse çocuğum biz sagolalım demiş.

Yarındasi cüni (ertesi gün) çocuk o kuyruğı beline sikmiş kız eşyalar cimiş, kız cibi olmuş hem cene aynı yoli almış. Tam açın celi oyere ne almışla ineği cene komitala çıkmışla ününe. Komitala büle bi cüzel kıza rastladıkları şaşırmişla. Alılar buni cütürilar evlerine. Komitala dokuz dane hem hepisi kardaş imişla. Düşünmüşla taşınmışla bu kıızı ne yap-sınla hem en sonunda demişla, bu kıızı madamçi bulduk oni en bük kardaşle evlendirilim Neyse, düğün yapayla bitevi dostları düğüne çağırıia yeyla içeyla en sonunda da bük kardaşlarmi cüveğı kuyayla. En bük komita cüveğı ciri baş-lay celinle mabet etma. Celin komitaya demiş:

Kapayalım kapiyi çelmesin yabırsı.

Celin kaplyi kapamış hem yavaş yavaş belinde sakladığı kuyruğı eline almış, içi, üç çere var takadiylen şimşek cibi komitaya vurmiş. Okada düğer çi komita dayaktan bayılır. Çocuk kız eşyalırını çeker, kapiyi açar hem çabuk çabuk evine kaçar.

Açın olmuş sabah komitala bük kardaşlrını cüvagılıktan çıkarmak içen cerdek sobasına yaklaşımışla. Çağırımışla çağırımışla çimse üverilmemiş (seslenmemiş) . İçi, saatan sora cene çağırma oitmişla, açın anlamışlaçi çimse üveril-mey, demişla belçi daha uyurla, içi saatan sora cene çağır-mışla açın anlamışla çi çimse üverilmey, kapiyi kırılmışla, ne baksınla sobanın ortasında cüveğı olan bük kardaşları uzanık kalmış. Ne cürsünla vucudi troş olmuş. Gelin ise so-bada yok hem siormişla cüveğıye celin ne oldu. O demiş ah siz ne yaptınız bana o celif deydi o inegin sahibi idi.

Inegin kuyruguni beline sarmış, kız eşyalarını cimiş, beni öldürecek idi düğerçen. Küçük kardaşla almışla oni arabayla doktora cütürma.

Inegm sahibi olan çocuk evinde doktor eşyalarını cimiş, hem cene bu komitaların ününde dolaşmaya başlamış. Hem bagarımış:

DOKTOR... DOKTOR...

Komitala açın duyayla buni çabuk çabuk çağtrllar hem bildirilar işleri nasıl imiş. Doktor olan çocuk buna çok acımış, demiş siz cidın işinize ben bu bük kardaşınızı sagolturu-rum.

Cene tutay bu bük komitay düğey düğey o kadar düğmiş çi bük komita can vermiş. O vakit doktor şeylerini çekmiş hem evine citmiş.

Yarındasi cüni küçük komitalar celilar bakma bük kardaş-larını. Ne baksınlar çi o can vermiş. Hepisi bağırmağa ağ-lamağa başlamışlar. O kada agramışla ki düktükleri cüzyaşılar dereye dünmiş ve Masal ceri biz ileri, Masala çümür bize ümür.

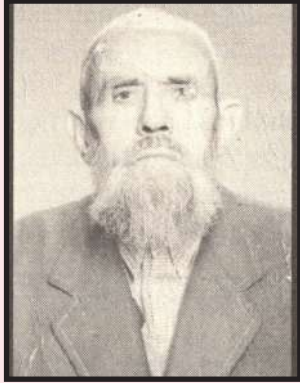
Pr. Dr. Hasan Kaleşi –İsmail Eren "Prizrenli Mahmut Paşa-Rotlanın vakıf ve vakfiyeleri" Starine Kosova dergisi 6-7 sayı, ÇEVREN DERGİSİ - PRİŞTİNE, Mart 1978-Yıl VI No: Mamuşa "Gönüleli" Yardımlaşma Derneği'nden güzel bir eylem

Mamuşalı Alim Hafız Abidin Efendi'nin İlginç Hatıraları

Bahtiyar Sipahioğlu

Kosova'dan göç ettikten sonra Türkiye'nin değişik şehir ve kasabalarında imamlık yapan, en son Manisa Salihli'ye yerleşen amcazademiz Hafız Abidin Hoca Efendi emekli olduktan sonra her sene Bursa'daki akrabalarını ziyarete gelirdi. Ziyareti esnasında en az üç-dört akşam bize misafir olurdu. Misafirligi esnasında çok güzel muhabbet olur, sohbetine doyamazdık. Hele Osmanlı'dan sonra Yugoslavya'da siyasi otoriteler tarafından Müslüman topluluklara uygulanan şiddet, baskı, alaycı tavırlar ve değişik entrikaları anlatırken, dinleyenleri gözyaşlarına boğardı. Kendisinin talebe olduğu dönemdeki fakirlik ve fakirliğin getirdiği eziklik, Abidin Hafız'ın beyininde silinmeyen izler bırakmıştı. Hocası Ömer Efendi fırıncıya gidip, "şu çocuğa günde bir somun vereceksin..." sözleri ve günlük nzkı olan bir somunla tahsiline devam ettiği sürede yaşadığı anıları romanlara konu olacak canlı hatıralarıydı.

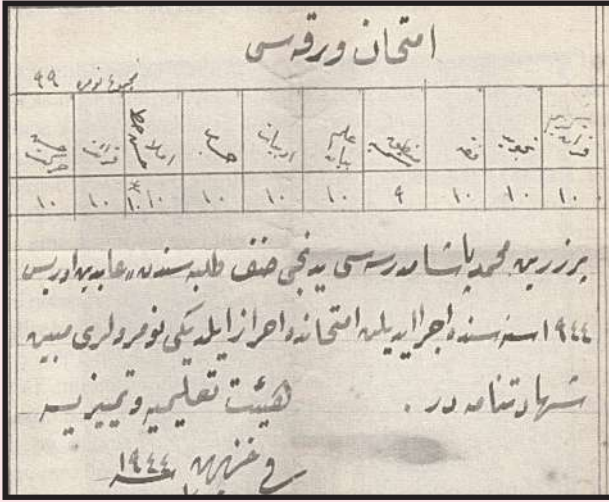
Hafız Abidin Efendi-1915-1991

Prizren Mehmet Paşa Medresesi'nde fakirlik dâhil, ağır şartlar altında öğrenim görürken, zihninde iz yapmış olayların ve medreseden mezun olduktan sonra imam olarak vazifeye başlayınca, siyasi değişikliklerin insanlarda oluşturduğu travmanın canlı şahidiydi rahmetli Hafız Abidin Efendi. Tito Yugoslavya'sının temellerinin atıldığı yıllarda cami mektebinde talebelere ders verirken şikayet üzere parti yetkilileri tarafından yakalanınca, Komünist partince kendisine ceza olarak posta taşıma görevi verildi. Verilen posta taşıma görevini icra ederken, başından

geçen olayları tekrar yaşarcasına anlatırken söyledikleri, benim hiç unutamadığım, hiç unutamayacağım ve mezara kadar taşıyacağım hatıralardır. Komünist partisinin yaşadığı köydeki önde gelen yerel idarecilerin tamamına yakını ya akranı, ya akrabası ya da komşusuydu.

Kısacası hepsini en ince ayrıntısına kadar tanıyordu. Aralarında diz boyu cehalet yüzünden kendisine zalimce davrananlar olduğu gibi, iyi niyetli olanlar da vardı. Ancak vazife icabı ara sıra demir yumruklarını göstermek zorunda kaldıkları gibi, ağızlarından zehir zemberek sözler de çıkanyorlardı. Hafız Abidin Efendi posta taşıma görevini yaparken, komünist partisinin önde gelen iyi niyetli kimi yerel yöneticileriyle samimi dostluklar da kurdu. İkinci Dünya Harbi'nin akabinde radyo gibi iletişim araçları yalnız ve yalnız devlet kurumlarında ve devletin önde gelen şahsiyetlerinin elinde bulunuyordu. Parti merkezindeki radyoyu açan pek olmazdı. Olmazdı çünkü partililerin birçoğu radyonun ne dediğinden, ne anlattığından bihaberler. Halbuki söz konusu radyo güçlü frekanslara sahipti. Kısa dalga üzerinden başta Ankara olmak üzere Kahire, Londra gibi kanalları tutuyordu. Bu kanallarda haberlerin dışında İslami yayınlar da yapıyordu. İşte Abidin Hafız bu yayınlardan yararlanmak, radyodan haber ve Kur'an-ı Kerim dinlemek için parti binasının anahtarını alıyor, her akşam gece yarısından sonra radyoyu kısık sesiyle açıp Londra, İstanbul gibi radyo istasyonlarına kulak verirken, Kahire Radyosu'nda Kur'an-ı Kerim okuyan hafızları dinliyordu. Radyoda Kur'an dinleye dinleye, kendisi de yanık sesiyle Kur'anı güzel okuyanlardan biri oldu. Her hangi bir cemiyet esnasında yanık sesiyle okuduğu Kur'an-ı dinleyenleri mest ederdi.

Hafız Abidin Hoca Efendi bir fırsatını bulur, her ziyaretinde medrese arkadaşı ve ülküdaşı olan İpekli Yusuf Hoca'yı da ziyaret ederdi. Yusuf Hoca'yı ziyarete giderken bana her defasında: "sen de gel, bizim muhabbetimizde bulun, bizden öğreneceğin ve yararlanacağın çok şeyler olacaktır" derdi. Ben ise her seferinde sudan bahanelerle teklifini reddederdim.

İMTİHAN VERAKASI

Mecmu numara (Toplam not) : 99 Kur'an-Kerim:10, Tecvit:10, Fıkıh:10, Mantık: 9, Beyan-ı ilm:10, Edebiyat:10, Hesap:10, İmla-Hüsn-ü hat:10, Kıraet:10, Hareket-i hasen:10 Prizren Mehmet Paşa Medresesi yedinci sınıf talebesinden Abidin İdris, 1944 senesinde icra edilen imtihanında ibraz eylediği numaralan mübeyyen şahadetnamedir. Heyet-i Talimiye ve Temyiziye, Fi Haziran 1944

Abidin Hafız Efendi'nin Mehmet Paşa Medresesi'nde öğrenim gördüğüne ve imtihan edildiğine ilişkin belge

Cemali Tunalıgil'den Şiirler

ATATÜRK

Karanlık günlerde bir ışık gibi doğdun
Zor günlerin büyük komutanı Atatürk,
Küllerinden yeniden bu güzel vatanı kurdun,
Başkomutan, efsane lider büyük Atatürk ,
Yüce Türk halkının kalbinde taht kurdun sen Atatürk.

Türk olmak özünde senin,
Vatan sevdası ufkunda senin,
Çizdiğin yoldan gitmeye ant içtik biz,
Halkının kaderini çizen büyük Atatürk.

Bıraktığın mirasın hala ayakta dimdik,
Vatanın üstüne ışıklar saçtın,
Dünya durdukça güzel vatanımın bekçisiyiz,
Türk halkının yüce önderi Mustafa Kemal Atatürk.

Vatanın sınırları şehit kanıyla çizildi,
Tarih sayfalarına altın harflerle yazıldı.
Atatürk gibi yüce bir komutanın evlatlarıyız,
Yüce lider başkomutan Atatürk,
Türk halkının yüce lideri Mustafa Kemal Atatürk.

Tunalıgil, sürececek bu yolda bizim devamız.
Sanma ki bu yolda biter sana olan sevdamız,
Ne mutlu ki bu yüce Türk milletin evlatlarıyız,
Türk halkının yüce önderi Mustafa Kemal Atatürk.
03.06.2021. BURSA.

SİLKELEN SEN

Kimse bize hediye etmedi bu güzel vatanı,
Unuttun mu Çanakkale'de oluk oluk akan kanı,
Vatanın her karış toprağına karıştı şehitlerin al kanı,
Gelinciklerin süslediği bu cennet vatanı hiç kimse etmedi hediye.

Aldanma arkadaş! Boz sen Haçlının kurduğu bu oyunu,
Yine beraber bozarız biz bu pis oyunu
Ayaklar altına kimse alamaz, kurtarırız onurumuzu,
Silkelen, titre ve kendine gel ey ulu Türk milleti.

Türkü, Kürdü, Arnavudu, Lazı, çerkezi hep beraber savaşmadık mı?
Yüzyıllarca dünyaya nam salmadık mı hep beraber?
Hep beraber cepheden cepheye koşup bu yurdu kurtarmadık mı?
Kahpe düşmanın elinden alıp hep beraber kurmadık mı bu güzelim vatanı?

19.04.2020. Bursa.

Bir zamanlar Mamuşa

Mamuşa Kaşesi

Refki Taç

İsmi yöreye tanıtan ve âlemi dünyaya bildiren özelliği olur Mamuşa denilen yerleşim yeri. Konuştuğu diliyle, yaşadığı kültürüyle ad yapmış, adıyla isimleşmiş, zati itibarıyla simgelenmiş; gelenek, örf, adetleriyle kodlanmış, parankımanmış, özerklikte boy göstermiş, muhtariyete yükselmiş, salahiyetine kavuşmuş, dolayısıyla hususi toplumsal unsurların bütünü çemberine almış, savunma sahasını oluşturmuş ve günümüze dek taşımayı başarmış bulunmaktadır. Osmanlı dönemin yadigarı sıfatıyla, ecdadın hassasiyetlerine özen göstermekte ısrarıyla, uzun bir geçmiş günümüze taşımakta tek olduğu denilemezse, nadir olduğu rahatlıkla söylenebilir. Balkanlarda kalan diğer yerleşim yerlerin yaşattıkları Türk izlerinden farkı, Türklüğü ayakta tutmayı gurur bilen, özgün yapının aslına özen göstererek yıpranmasına karşı koymayı başaran, zamana ayak uydurmakta temel unsurlarından kaymayan, ödün vermeden kalıcılığına göğüs germeyi ahlaktan sayan, tarihi değerlerini simgeleştiren, kültür verilerini yaşatmaktan öte, yaşamayı borç kuralına yükselten, ceddin mirasını bütünüyle kucaklayan, yeni nesle taşımayı racon bilen, yenilikleri biçimlendirmekte benimsenen medeniyetimize giydiren coğrafyanın adıdır, tarihin abidesidir Mamuşa.

Kosova Cumhuriyeti'nin güneydoğusunda, 23.36 km2 alanıyla ve Bahtiyar Şala- Sipahioğlu'nun, Osmanlının Son Kalesi MAMUŞA eserinde diğer özellikleri anlatılarıyla karşımıza çıkan, çok eskide yurt edinilen, yaşama mesken seçilen bir mekândan bahis ediyoruz. Kuruluş tarihi, adını nereden aldığı gibilerin ötesine yürüyerek, geçmişe silinmiş veya tarih sayfalarında hala esir kalmış bilgileri araştırmacılara bırakarak, bu yerleşim yerinin hamurunu oluşturan ve ona farkındalık yaşatan toplumsal unsurların sosyal dokusuna bakmaya çalışacağız. Günümüzde yaşananların yapısının bugünün inşaatı olmadığını hatırlarken, miras aldığımız değerlerin uzantısı olduğunun bilinmesi gereğini hissediyoruz. Bu gerçekten daha mantıklı görüş aramaya niyetli değiliz. Gerek duymuyoruz. Duyulmaz elbette. Her şeyin bir evveli var, rasyonel düşünmek gerekirse. Dolayısıyla mevcudat, yaşantıların uzantısında boy gösteren gelişmenin neticesi olarak tasvir edilir ve öyle betimlenmelidir. Buna binaen söylenmesi gereken, geçmişin sağlam temeline oturtulan şimdilik geleceğe ayakta durabilir, kuşaktan kuşağa bağları oluşturabilir, istikbale yol gösterebilir, gelecek neslin gelişiminde boy gösterebilir. Bu kurallar üzerine bina edilen gelecek, uygar kültürümüzü yarınlar taşımaya ışık tutar. Doğal kurallar üzerinde geleceğe yürüyen yol, yeni neslin istikbalini garantiye alır. Tabii kuralların yerli yerinde yerleştirildikleri halde, geleceğe akışında geçmişin teknesinden çıkıp sapmaya kaymasında şüphe kalmaz.

Evrimsel akımın doğal hali suları bulandırmaz. Benlik damgası silinmez. Kalıcı değerlerin hayat akımı sürecine

katılımları durumunda, yeni oluşumlara ışık tutarak geleceğe ayak uydurma biçimlendirme yolunda hareketle, geçmişe gölge düşürmeden parlak yaranlara taşıyabilir. Geleceğin beklentileri, geçmişin derin köklerinde aranıldığında vaat edilebilir. Aksi takdirde, köksüz ağaç, temelsiz ev gibi, geçmişe oturtulmayan gelecek yıkılır. Geçmişin değer ölçüsü geleceğin kantarında tartılmazsa, gelecek neslin akıbeti bilinmez. Değer ölçü birimi eksikliği istikbale hiç vaatte bulunamaz. Geçmiş değerlerin mirasını içine almayan geleceğin zenginliği ince kalır.

Geçmiş maziye silinerek geleceğe kesilen bir olgu değildir. Olamaz! Gününü yaşamayan yarına hayatını taşıyamaz. Geçmişten kopuk, köklerden inen zembil misali, sözü edilen yaşam tarzı yeni aşılınmış bir olgu değildir. Şimdilik, geçmişin yıkılmasına yüz tutan zaman dilimi olarak algılanamaz. Şimdilik, geçmiş geleceğe ören köprüdür. Geçmiş kökünden kazıyarak maziye gömmeye çalışan zihniyet; hayali fikirlerle zihinlerde oluşan asılsızlıklar üzerinde her şeyi silip götüren, her şeyi unutturmaya gayret gösteren, onun duasını yapan, geleceğe uzanan ipi kesen, zamanı çağdaşlık taksitlerine bölerek geçmiş akımını tıkayan yenilikler olarak şimdilik tasvir edilemez. Şimdilik, geçmişin var olduğu mutlaklıktır. Şimdilik, zaman akımının dönemidir, geleceğin dümenidir, evrimsel gelişimin çağıdır. Geçmiş, şimdikinin unutulmuş zamanı, gözün geride kalmayacağı maziye, muhtacını hissettirmeyecek kadar boş bir tarih bölümünü, değerini kaybetmiş zaman aşımı gibi benzeri algılayışlarla belirlenebilecek kavramlara indirgetilemez; tarih hatıraları olarak betimlenemez. Dolayısıyla geçmiş, geleceğe sığmayan, şimdilik sürecinde eritilen bir gelişim haline dönüştürülemez.

Şimdilik, geçmişin geleceğe akım yolunun geçididir, geçmişin geleceğe giden teknesidir, geçmiş geleceğe dokuyan mekiğidir, aralarında olası çatışmanın sindirim unsurudur, zaman değişikliğinin yumuşatıcısıdır.[1] Geçmişin değer boyutunu zamanla iliştiyerek, mevcut şartlar düzeyinde anlamlandırarak, yarınlar yükseltecek basamaktır, çağın devridir, çağdaşıktır, güncel yaşamın şimdileridir.

Bizim kültürümüzde geçmiş kavramın hususi yeri var. Yaşamışını en azından rivayete devam eder. Kendini bir çeşit yaşatır muhakkak. Durumu idare etmekte kendini göstermeye gayret eder. Binaenaleyh, tarihten okunan, mazide kalmış, evvelisi zamana pranga vurulmuş, yaşamını geleceğin hayatına öldürülmüş bir kavram değildir. Nesilden nesle taşınan, anlatılarda yaşanan, rivayetlerde hatırlatılan, devir teslim bağlarında geleceğe uzanan bir etmendir geçmiş. Dolayısıyla, demek istediğimiz odur ki, geçmişe uzanan rivayet hadisesi bizim uygarlığımızda sözlü tarihin esas kaynağıdır. Sahiciliği, yazılı tarihten hiç mi hiç eksikliği yoktur. Çoğu yazılan tarihi saptırmalardan ve uydurmalardan çok daha gerçekçidir. Nesilden nesle ta-

şınmış ve geçmişten geleceğe akışında siyasi merceğin altından geçmemiş, art niyetlilerin oluklarında şekillenmemiş, suyu kendi değirmenine taşımaya bükülmemiş, dertleri gerçekleri kıvırmak olanlara yatmamış, tertemiz ve saf halkın dilinden dökülmüş, çıkarları olmayan insanların ağızlarından söylenmiş bir gelişimdir rivayet. Belli gayelere sürüşmeyen, geleneksel muhabbetlerin sohbetlerinde taht kuran, dar çıkarıcıların konularına misafir olmayan, onların sofralarında oturmayan, delili dürüstlük olan, gerçeklikleri bir öncekine dayanan, kaynağı insanlık mertebesinden fışkıran, geleneğe oturmuş toplumsal gelişimin sosyal yapısıdır. Öyle anlamlandırılır, tasvir edilir, dolayısıyla öyle nitelendirilmelidir aynı zamanda.

Rivayet edilenlerden bahis ediyoruz, doğru anlaşılması gereğine vurgu yapmak gerekirse. Rivayet üretenlere sözümüz olmaz. Kültürel bir geleneğe gölge düşürmek, büyük bir medeniyetin eserini duman içinde bulandırmak, gerçeklere şüphe düşürecek eylemler ekseninde karamsar hamlelerde bulunmak, vicdani bir sorumluluktur. Binaenaleyh, ona da ecdadın miras bıraktığı ve dilden dile taşınarak günümüze atasözü olarak gelmiş cevabı manidardır: İstisnalar kaideyi bozmaz.

Rivayet, öz medeniyetimizde kök salmış, kültürel gelişmede dal salmış, günümüzde meyvelerini sunan, has hususiyetlerinde aslını gösteren, gelen neslin kullanımına sergileyen, aidiyetimizin bir parçasıdır. Öyle kalması önerilerin temelinde, gerçeklerin değerlendirilmesi yatır. Birilerin tarih yazılarını okuma alışkanlığıyla öz geçmişimizi yalan dolanlarla kirletmenin duvar örüsüdür. Aldanmaya yenik düşmememizin savunma sahasıdır. İlke bildiğimiz tanınmamızda ve tanıtılmamızda almazsa olmaza gelmektedir. Geleneğimizde taç kurmuş, milliliğimize tarih oluşturmuş, insanın söze bağlılığını cemiyet hayatına yaşatmış büyüklerimizin bize emanetidir. Emanete ihanet olmazı kural bilen millet olarak, rivayetleri yaşatmak boyun borcumuzdur. Uydurmalara kalem oynatarak bu geleneğimizi küçüksemeye çalışanlar, bizim oluşturduğumuz şanlı tarihimize gölge düşürerek, kimliklerimizi onların yazılarından öğrenmek en büyük hakaret olsa gerek. Rivayet denilen hadiseye farklı bakış açıları mercek altında alınarak, has uygarlığımıza uygun kültürümüzün verilerini nazari itibara alarak, özüne özgün değerlendirmesi yeniden değerlendirilmelidir diye düşünüyorum.

Saadete gelmek gerekirse, mevzumuzun an noktasını belirleyen, gözle görünen, örf ve adetlerimizde yaşayan, düğün geleneğimizde uygulanan, rivayetlerde gezen hadiseye gelelim. Çoğu Mamuşalıların hatırlayacakları üzere, yakın geçmiş adetlerin birer birer silinmesinin biraz gerisinde, dün denilecek kadar bir geçmiş diliminde, dolayısıyla, iki düğünün denk geldiğinde veya başka bir köyün düğüncülerin bizim sokakların birinden geçtikleri durumlarda, çifte takım denilen düğüncülerin karşı karşıya gelinmemesi için, elçi heyetleri devreye girdikleri, geçit zamanının tahin etikleri bilinir.

Sözü geçen âdeti cahillikle suçlama zihniyetin sonucu, gelenekten çıkarmaya yönelik adımların atılması yolunu açmaya yeterli olmuştu. Çok geçmeden senelerin yaşadığı adet son bulacaktı. Kır işlerinin yoğunluğu nedeniyle, Kasıma sıkıştırılan düğünlerin Perşembe ve Pazar günlerine odaklı üç gün sürmeleri, farklı soydan ve çeşit mahallerden aynı güne denk gelmeleri kaçınılmaz olduğu malum

bir gerçektir. Öyle bir olayın akımında, henüz lafı edilen âdetin kaldırılmış akabinde, öğle ezanın öncesinde, köyün merkezinde, 'Ulisa' dediğimiz yerde, iki takım düğün alayı aynı zamanda buluşmaların neticesine bakalım. Düğün sahipleri ve onların yakınları birbirlerine sigara ikram ederek hayırlı- uğurlu dileklerinde bulundukları hemen ardından, fitneciler, fesat oluşturmak amacıyla, davulculara ve zurnacılar daha yüksek ses çıkarmalarını, karşı taraftan üstünlük göstermelerini bahane göstererek, gerginlik fitilini yaktıkları, yakın geçmiş tarihine not düşen mahiyetinde değerlendirmelidir. Değerlendirmelidir çünkü az kalsın çalgıcılar birbirlerine gireceklerdi. Hazırda bekleyen şeytana akıllarını kiralamış cahiller, kan gövdeyi götürecek kavgaya çıkaracaklardı.

Mamuşa mezarlığında Osmanlı döneminden kalma bir mezar taşı

Ne marifet se kırgınlıklar akliselim nitelendirilen, yaşı başında olanlara da sıçradı. Gelenek halini alan, uzun ayakta duramayan kısmın kaldırım taşlarından oturma eğlenceleri seyretmeleri iki tarafa dar gelir gibi itilme- kılma kavgasına davetiye çıkarma girişimleri seyrediliyordu. Durum 'Arap Saçı' bir hava estiriyordu. At izi it izine karışmış, an meselesi patlak verecekti. İmam camiden cemaati olay yerine davet etmişti, namaz, gergin tarafların aralarına girerek birbirlerinden ayırdıktan sonra kılınacaktı. Fitneciler özgün, düğün sahipleri bozgun, davulcular yorgun evlerine döndüler. 'Camballar' kıyafetlerini çıkarmış, merkezde halay çekilmeden, alay âdeti gerçekleşmeden, her iki tarafın sırutları bir karışa asık, düğünün püf noktası sönük, sona ermeden bitti.

Kışın uzun gecelerinde mahalle odaları sohbetlerinde kaçınılmaz konu oldu. O kış, Eski köye yeni bidat konulu tartışmalarla geçti. Genelde bu âdetin kaldırılması hor görüldü. Eskiye dönülmesi reva görüldü. Bundan böyle kim ki düğün yapmaya kalkışır ve aynı günde diğer birinin düğünüyle denk geldiğini öğrenir, birbirlerine riayet göstermeleri mecburi görülmüş, eski âdetin geriye alınması önerilmişti. Düğün şenliğini kavgaya kargaşaya getirmek, düşmanlıklarını bu çeşit merasime saklamışların 'Koltuk Altlarını' şişirmek kimsenin haddi olmadığı, gayri resmi kararına bağlandı, âdet mahiyetinde yürürlüğe girmesi tavsiyesinde bulunulmuştu.

Yıllarca eski geleneğin yaşamı, geçmişin birilerin keyfi düşüncesiyle kalkmayacağını, âdetin kafalara kazındığını, atılmak istendiğinde atılamayacağını, ne amaçla olursa olsun, kimlerden gelirse gelsin, hayata geçirileceğin mutlaklığı göz ardı edilemezliği tasdik edilmiştir. Eskiden ibret alınmış babında örf bağlanması, öylesine tesadüfe gelmez. Halkın uyduğu ve ilke niteliğinde gelenek haline ge-

tırıldığı, kanun halini almış olur. Günaha girmeyen, yasadışı olmayan bütün örf ve adetlere saygı göstermek, genelde günah işini engellemeye gelir, normları çiğnemekten kurtarır, insanlar arasında hukuku pekiştirir, muhabbeti çoğaltır, dostlukları zenginleştirir.

Düğün- dernek adetlerin kalesini oluşturan geleneğin bir taşı çıkarıldığında, hemşerilik iletişimlerin nasıl hasar gördüğü örneğinden anlaşıldığı üzere, ecdadın verasetinden çıkmak uygunsuzluğu neye patlayacağı, onun maliyeti ne kadar ağır olabileceğini göstermektedir. Onların sözlerine riayet edilmemesi, rivayetin kültürümüzden çıkarılmasıyla ilişkilidir. Gösterilen örnek olayından hareketle, lafı edilen âdetin gelenek halini alma kaynağı rivayete dayandığı bilinir.

Olayın anlatımından, örfün genelde bir rivayete dayanağı olduğu su götürmez bir gerçektir. Sözü uzatmadan, gerçek olayın geçmişten gelen adet üzerinden yürüyerek, rivayet noktasına kadar yol alalım. Temel dayanağını arayalım. Mamuşa kıyısından birkaç adım ötesinde, hata günümüz haliyle köyü terk etmeden, yeni sınırlarını kaybetmiş, eski ilçenin içinde yıkılmış abidenin altında kalanlarda bulabiliriz.

Evvelki köyün az bir uzağında, asırlara direnmiş, büyüklerimiz tarafından korunmuş, bizden olmayan ölüleri yaşatmış, uzun bir geçmişi gözler tarihine sergilemiş 'Gelin Mezarlığı' olur söz konusu abide. Rivayete göre, zamanların çoktan geçmişinde, asırlar oluşturmuş seneler öncesinde, bilinmez tarih diliminde, tam makberin bulunduğu yerde geçen hadise manidardır. Rivayet edilir ki, iki taraftan düğüncüler karşılaşmış, birbirlerine yol vermeme kavgasına tutulmuş, hepsinin öldüklerini gören gelinler de birbirlerine saldırmış, her ikisi de orada can verdiklerinde kavga eden kalmamış, düşman kesilen taraflar aynı mezarlığa sırt sırta gömülmüşler. Hikâyenin kisası, uzun anlatıların kıssası, geleceğe ışık tutacak anlamıyla yaşama girme gereğini yeteriyle betimlemektedir.

Rivayet bunu söyler. Ne mezar taşında bir yazı, ne tarihi araştırmalarda bir eser. Durum bu. Peki, gerçek ne? Gerçek rivayet. Rivayet gerçek gösterilemez mi? Çağın bilim adamları, kendi ürettikleri bilimsel tarih metodoloji ilkeleri gereği, rivayet denilen anlatım tarihte geçmiş bir olay gös-

teremezler. Rivayetin böyle bir yetkisi yoktur derler. Yetkinin alındığını söylemezler. Kendi yazdıklarını gerçek gösterir, inandırıcılığa zorlarlar, beğendirirler, benimsetirler, yürürlüğe koyar, yaşatırlar. Rivayetler ne olur? Geçersiz ilan edilir. Geçerliliğini olayın sahi geçmişi bir yana, günümüze dek yaşadığını, gözler önüne sergilendiğini görmezler tarihin körleri denilmezse başka ne denileceğini, denilebileceğini kestirmek zordur. Duyana saz, duymayana davul- zurna az demiş büyüklerimiz. Ne güzel konuşmuş ecdat. Herkesin kulağında küpe olsun dileğiyle, gelecek nesillere sağlık, geçmişlerimiz rahmet, mekânları cennet olsun.

Annesini dinlemeyen üvey annesini dinler deyimi daha ağızdan ağıza gezer, çeşit durumların değerlendirilmesinde kullanılır. Büyüklerin görüşlerini nazari itibardan çıkarılmasında, kimin ipiyle pınara inilecek deyimi yeniden yinelenmesini gerektirir. Aksi takdirde, gözler önünde duran mezarlık, rivayetin sayılmaz kazanında eritilir. Kazınan kemik çıkar, insan kafatası, çürümeyen takılar. En başta mezarlık olduğunu gösterir. Rivayet edildiği gibi! Bilime eğilişse, hipotez metodu kullanılınsa, belli sonuçlara ulaşılamazsa bile, bir döneme ait olan buluşlar üzerinde yaklaşık bir zamanı gösterebilir. Yahu, rivayeti mezarlık kayıtlıyor, mezarlık rivayeti gösteriyor. Yok sayım kimin elinde? Bu nice bir had aşaması olabilir? Bu nasıl bir saçmalık? Bu nasıl turşu, bu nasıl lahana? Bir varlığın yok sayımı, tarihle alakası olmayan, insan dışı bir eylemdir.

Bu yazarın şahsi görüşüdür, takdir okuyucundur. Bu sefer bu kadar!. Mamuşa'nın kaşesi bununla bitmez, burada bir virgül koyarak, damgasını vuran diğer özellikleriyle buluşmak niyetiyle, sağlıklı, bereketli, huzurlu günler dilekleriyle

[1]Geçmişte sert çıkan Batı zihniyeti gelecekle çatışmaya yönlendirerek ilerlemenin kaydedileceğini savunmaktadır. Bu, görüldüğü tanınmış Amerikan edebiyat eleştirmeni Harold Bloom, 'The Western Canon- Batı Kanonu' (Türkçeye, çevirisiyle, Çiğdem Pala Mull, İstanbul, 2014) eserinde şu sözlerle dile getirmiştir: 'Gelenek sadece nesilden nesile bir geçiş ya da yumuşak bir aktarım süreci değildir; aynı zamanda geçmişteki dehaileşime yönelimler arasında bir çatışmadır.'

Genç Kalemler

Ekilir insan

Gülhan Krüezi

İnsanlar da ekilir!

Tıpkı ekin ektiğimiz, toprağa gömülen tohumlar gibi.

Dualarla sulanır insan, omuzlarda uğurlanır insan;

kimileri göklere doğru yeşerip nur saçmak için,

kimileri de yer altında zifiri karanlıklara batmak için ekilir insan.

Bir de dikilen fidanlar vardır; toprağı kendi kanıyla sulamış!

Karanlıkları imanıyla, mürekkeple aydınlatmış,

dünyaya hak, hukuk, adalet mührünü vurmuş

Ay-Yıldızlı bayrak gibi dikilir insan.

Gökteki yıldızlara ışık katmak için ekilir insan.

Mevladan arzum bir fidan da ben olayım;

Hilal uğruna, Ay-Yıldızlı bayrak uğruna;

Yeter ki gölgesi vursun toprağıma,

ruhumla dalgalansın sonsuzluğa, kızıl elmaya...

Kosova'da Türkçe ayın basın üzerine Kosova'da Türkçe Yayınlanan Bir Gazete: "Tan"

Prof. Dr. Salih OKUMUŞ
Priştine Üniversitesi, Türkoloji Bölümü Öğretim Görevlisi

Balkanlar, Türk tarihi açısından önemli bir coğrafyadır. Bölgedeki kalıcı ilişkiler Osmanlı ile başlar. Ancak Osmanlı'nın bölgeden çekilmesiyle tarihin seyri değişir. Bundan en çok bölgede yaşayan Türk varlığı etkilenir. Baskının dozu arttıkça Anadolu'ya göçler artar. Ancak II. Dünya Savaşı'ndan sonra kurulan Yugoslavya Federal Cumhuriyeti ile ülkede yaşayan azınlıkların durumunda bir iyileşme görülür. Bu çerçevede, 1944 yılında Makedonya'da kurulan Birlik Gazetesi'nin neşri ile başlayan bu süreç, Türkçe radyo, gazete, dergi yayını ve kitap baskılarıyla devam eder. Bölgede yeni bir edebi çevre oluşturulur. Modern Balkan Türk edebiyatının kurulmasına zemin hazırlayan bu çevre, Yugoslav coğrafyasında büyük etki bırakır.

1. Tan Gazetesi'nin Kuruluşu:

Kosova'da Türkçe ile ilgili ilk gelişmeler 1951 yılında başlar. Kosova'da Türkçe eğitimin zaruri bir hal aldığı bu yıllarda Türk aydınları çeşitli girişimlerde bulunur. Ancak bir sonuç alınamaz. Belgrat Federal Parlamentosu önünde Türkçe eğitim talebiyle ilgili çeşitli protestolar yapılır. Bunun üzerine parti ve devlet mekanizmaları devreye girerek Türkçenin resmîyetini iade eder.[1] 23 Mart 1951 tarihinde Kosova Parlamentosu'nun Türkçenin resmîyetini iade eden kararıyla birlikte Türk dili ile eğitim yapmak için ilk adımlar atılır. Çeşitli dernekler kurulur, Türkçe basın-yayın filizlenmeye başlar. Ancak, Türkçe eğitimle ilgili herhangi bir hazırlığın olmaması çeşitli sorunları da beraberinde getirir. Öğretmen kadrosu yetiştirmek maksadıyla Üsküp'te kısa dönem kurslar tertiplenir. Derslerde yine Üsküp'te yayımlanan Türkçe gazete ve dergiler kullanılır.

1 Mayıs 1969 tarihinde Kosova Meclisi tarafından alınan bir kararla bölgenin başkenti Priştine'de Tan Gazetesi Yayın Şirketi kurulur. Gazetenin yayınlanmasında Komünistler Birliği ile parti organlarından da onay alınır. Böylece Türk halkı kendi diliyle yayın yapan bir gazeteye kavuşmuş olur. Tan gazetesinin çıkması ile ilgili alınan kararın gerekçesinde, dönemin Kosova Anayasası'nda "Her birey kendi ana dilinde haber alma hakkına sahiptir" ifadesi gösterilir. Ancak gazetenin çıkmasında Türklerin ana dilinde haber alma özgürlüğünden çok, tek partili siyasi sistemin hüküm sürdüğü bu topraklarda, rejimin siyasi ve politik görüşlerini halka kendi dilinde, Türkçe ulaştırmak arzusunun yattığı ifade edilmektedir.[2]

Haftalık olarak yayınlanan Tan Gazetesi, 1969–1999 yılları arasında tam 30 yıl aralıksız yayınlanır. Gazete, haber, yorum, ekonomi, spor, kültür-sanat, magazin gibi alanlarda halkı aydınlatmaya çalışır. Sık sık Türkiye ve Türk dünyasına yönelik yazı ve haberlerle anavatan düşüncesini canlı tutar. Türk ve yabancı yazarlardan oluşan bir yazar kadrosu oluşturulur. Türkiye edebiyatından örneklerle yer verilir. Dünya edebiyatından çeviriler yapılır. Tan klasik bir gazete olmanın dışında, kültür, edebiyat ve

sanat alanlarında da önemli katkılarda bulunur. Çeşitli kültür, sanat ve edebiyat faaliyetlerine imza atar. Dergiler çıkarır, kitaplar basar. Tan bir nevi, eski Yugoslavya'da yaşayan Türklerin ve Türklüğün okulu olur.[3]

Gazetenin devreye girmesiyle Üsküp'ün Kosova üzerindeki etkisi azalmaya başlar. Ancak edebiyat ve sanat hareketlerinin yoğunluk kazanması için 1960'lı yılların sonlarını beklemek gerekecektir. Bu arada oluşan yeni edebi çevre, Kosova Çağdaş Türk Edebiyatının oluşmasına zemin hazırlar. Yeni yazar ve şairler yetişir. Kosova Türk Edebiyatının bu yıllarda yetiştirdiği ilk temsilcileri de Tan gazetesi ve yayınları sayesinde olgunlaşarak en parlak günlerini yaşar. Tan Yayınları denilebilir ki, Birlik yayınlarının Üsküp'te yaptığı işin aynısını burada yapar. Kısa bir süre sonra da sanat ve edebiyat dergileri çıkmaya başlar. Bunlar, Kosova'da yaşayan Türk halkının kültür ve sanat hareketlerini canlandırıp geliştirir. Bu bakımdan çağdaş Yugoslavya Türk edebiyatı, Birlik ve Tan gazetelerinin çatısı altında başlayıp gelişmiştir denilebilir.

1990'ların başında Yugoslavya'da iç karışıklıklar başlar. Bu yıllarda Kosova'da da çeşitli olaylar ve sokak gösterileri düzenlenir. Kısa bir zaman sonra Meclis feshedilir. Ekonomik problemler baş gösterir. Başlangıçta 16 sayfa olarak çıkarılan gazetenin sayfaları önce 12'ye, daha sonra da 8'e düşürülür.

Savaş koşullarında çalışma imkânı bulamayan Tan gazetesi personeli Kosova'yı terk etmek zorunda kalır. Ardından gazete, "Panorama" adlı Sırp Şirketinin çatısı altına sokulur. Ayrıca Tan'ın tüzel kişiliğine son verilerek cari hesabı da kapatılır. Gazete sadece bir redaksiyon olarak faaliyetlerine devam eder. Şirket, kısa bir zaman sonra özürsüz işe gelmedikleri için Tan personelinin işine son verir. Kosova'yı terketmeyen bazı gazeteciler, bu zorlu ortamda Sırp yöneticilerinin baskısı ve dayatmalarıyla 5 sayı çıkarırlar. Can güvenliğinin olmadığı böyle bir durumda, baskı ve dayatmayla çıkarılan bu sayılar, Tan gazetesinin redaksiyon politikasını yansıtmaz. Bilakis ona ters düştüğü için gazetenin normal sayıları olarak da kabul edilmez. Gazetenin son çıkış tarihi olarak NATO hava hüvvetlerinin saldırılarının başladığı 24 Mart 1999 tarihi kabul edilir.

Barışın gelmesi Kosova Türk basını açısından hiç bir yarar getirmez. Ülkeyi yönetmekle görevli olan UNMIK[4] misyonunun aldığı bir kararla Türkçenin resmîyeti kaldırılır. Böylece Türkçe eğitimin yanında basın-yayın faaliyetleri de sekteye uğrar. Savaştan sonra Priştine Basın Sarayının 15. ve 16. katlarında bulunan Tan ofisleri talan edilir. Binbir güçlükte oluşturulan Tan'ın zengin arşivi, belgeler, kitaplar ve dergiler matbaanın bodrumuna atılır. 1999 yılından sonra geriye kalan az sayıda malzeme Kosova arşivlerine taşınıp korunma altına alınabilir.

2000'li yılların başında Tan gazetesi, "Yeni Tan" adıyla

yeniden çıkarılmak istendiyse de bu girişim başarıya ulaşmaz. Bu durum karşısında Tan gazetesinin eski personeli, yeni içerikte bir gazete çıkarma hevesinden vazgeçerek, mevcut gazete, dergi ve kitapların dijital ortama aktarma çarelerini aramaya başlar. Bu bakımdan 2014 yılında tarafımızdan başlatılan Kosova'da Türkçe Yayınlanan Gazete ve Dergilerin dijital ortama aktarılması projesi son derece faydalı ve isabetli bir çabadır. Bu sayede, ileride bu alanda yapılabilecek tüm bilimsel çalışmalar için orjinal kaynakların korunup muhafaza edilmesi mümkün olacaktır.

Gazete ile dergilerin hazırlandığı Priştine'deki Basın Sarayı

2. Tan Gazetesi'nin Kimlik Bilgileri ve Redaksiyon Politikası:

Tan gazetesi, Tan Gazete Yayın Şirketi tarafından 1 Mayıs 1969 yılında Priştine'de Türkçe yayınlanan bir gazetedir. Kosova'da otuz yıl (30) aralıksız yayınlanan en uzun ömürlü Türkçe gazete olarak karşımıza çıkan Tan, 20 Mart 1999 tarihinde yayınlanan son sayısı ile de tozlu raflardaki yerini alır. Haftalık yayınlanan Tan Gazetesi, toplam 1.536 sayıya ulaşmıştır.

Tan Gazete Yayın Şirketi ofisleri ilk günlerde Priştine'de, bugünkü Kosova Kültür Bakanlığı binasının arkasında bulunan ahşap bir barakada faaliyetlerine başlar. 1977 yılına kadar Tan redaksiyonu gazeteyi burada hazırlar. 6 ofis, 1 salondan ibaret olan baraka, toplam 160 metre karelik bir alandan ibarettir ve oldukça yetersizdir.[5] Gazetenin yazı işleri, sayfa düzeni ve planlaması Priştine'de yapılır. Daktiloda yazılan tüm yazılar Üsküp'e Tan personeli tarafından götürülür, matbaada basıldıktan sonra gazete dağıtım için tekrar Priştine'ye getirilir.

1978 yılında Priştine'de yeni Basın Sarayının inşası ile Tan gazetesi de, 15. ve 16. katlara taşınır. Burası yaklaşık 1.500 metre karelik bir alana sahiptir. Tan, baştan sona yeniden tefriş edilir. Çalışma koşulları iyileştirilir. Bu dönem içerisinde Tan Gazetesi Yayın Şirketine gazeteci ve teknik personel olarak toplam 54 kişi çalışır. Basın Sarayı bitişinde "Rilindya" adıyla modern bir matbaa inşaa edilir. Tan'ın burada basılabilmesi için Türkçe harfler temin edilir.[6] Böylece Üsküp'e gidiş zahmeti de ortadan kaldırılır.

Tan gazetesinin ilk 20 sayısı 15 günde bir çıkar. 3 Mart 1970 tarihinden sonra gazete haftalık çıkmaya başlar. Gazetenin kimlik bilgileri ana sayfada, gazete adının hemen altında ve son sayfada verilir. Künyede gazetenin çıktığı

yıl, sayı, çıkış tarihi, başyazarı, gazeteyi hazırlayanlar, gazete fiyatı, abone koşulları, cari hesap, telefon ve iletişim bilgileri yer alır. Son sayfada ise, gazetenin basıldığı yer, fiyatı, banka hesap numarası ve adres bilgileri verilir. 1969 – 1977 yılları arasında gazete Üsküp "Nova Makedonya" matbaasında basılır. 1978 yılından itibaren Tan gazetesi ve yayınları Priştine Basın Sarayı ofislerinde hazırlanır, Basın Sarayı'nın bitişindeki "Rilindya" matbaasında basılır. Tan gazetesi ve yayınları, Avrupa, Asya, Amerika ve Avustralya kıtalarında 28 değişik ülkede bulunan abonelerine ulaştırılır. Tirajı 3.000 adeti aşan Tan gazetesinin her sayısından 400 adet gazete Türkiye başta olmak üzere çok sayıda ülkedeki abonelere gönderilir.

İlk sayıdan başlayarak gazetenin son sayısına kadar gazeteyi hazırlayan redaksiyon üyeleri künye bilgilerinde belirtilir. Gazetenin müdürü aynı zamanda gazetenin başyazarı (editörü) olarak kurucu tarafından atanır. Tan gazetesinde bu göreve atanan müdür ve başyazarlar sırasıyla şöyledir: Süleyman Brina, Bedri Selim, Nevzat Hüdaverdi, Şakir Maksut, Raif Virmiça ve Enver Baki. Gazetenin müdür ve başyazarları, gazetenin yanı sıra Tan Gazete Yayın Şirketi tarafından yayınlanan "Çevren", "Çiğ" ve "Kuş" dergileri ile "Tan Kitap Dizisi"nden de sorumludur. O dönemde yürürlükte olan Kamu İletişim Yasasına göre Gazete, dergi ve kitap dizilerinin ayrı ayrı Yazı Kurulları vardır. Buralarda yayınlanacak yazılar, onların içeriği, baskı ve diğer mali yükümlükler Tan müdür ve başyazarına aittir.

Kosova'da mevcut olan Arnavutça "Rilindya" ve Sırpça "Yedinstvo" gazeteleri gibi Tan gazetesinin kurucusu da Kosova Çalışan Halkın Sosyalist Birliği (ÇHSB) organıdır. Gazetenin faaliyetleri için gereken maddi araçlar Kosova Meclisi kararıyla devlet bütçesinden tahsis edilir.

Diğer gazeteler gibi Tan Gazete Yayın Şirketi de, her yıl "Yıllık Çalışma Raporu" hazırlayarak Yönetim Kuruluna sunmakla yükümlüdür. Yönetim Kurulu'ndan geçen yıllık rapor, kurucu olan Kosova ÇHSB organına havale edilir. Gelecek yıla ait "çalışma programı" da aynı prosedürden geçer. Bu raporlarda bir yıl içerisinde hedeflenen amaçlar, onların gerçekleşmesi için ihtiyaç duyulan finans kaynakları bulunur. Ayrıca, Yugoslavya, Türkiye ve dünya çapında önemli kişilerin jübile ve yıldönümlerinin kaydedilmesi ile ilgili bir de takvim yer alır.

Tan redaksiyonunun temel görevi, başta Kosova, Makedonya ve geniş Balkan coğrafyasında bulunan okuyucusuna toplumun tüm alanlarından haberler ulaştırmak, Türk halkının geçmişi, örf, adet, gelenek ve göreneklerini korumak, geliştirmek ve gelecek nesillere aktarmaktır. Tan'ın ilk yıllarında yayınlanan sayılar ayrıntılı bir şekilde incelendiğinde redaksiyon politikasının henüz oluşmadığı açıkça görülür. Özellikle gazetenin ilk sayfaları, politik olaylar, ekonomi, dünya ve Türkiye haberleri, kullanılan dil, üslub ve muhteva açısından yetersiz ve çok sayıda imla hataları ile çıkar. Fakat zamanla bu hatalar düzeltilmeye çalışılır. Bilhassa okurların çok beğendiği kültür ve sanat sayfalarında yer alan haber, röportaj, değini ve denemeler çok daha kaliteli ve daha az yanlışla çıkar. Çok sayıda telif ve çeviri şiir, öykü ve deneme gibi kaliteli ve zengin içerikli yazılar bulunur. Belli aralıklarla roman tefrikaları yapılır. Fakat bu dönemde ulaşılan seviye zamanla kaybolur. Gelen yazıların kalitesi düşer. Halkın siyasi ve politik tu-

tumu da gazeteye yansır. Bu durum gazetenin sayfalarında traji-komik olaylara yol açar.

Tan gazetesi, yayın dili olarak Türkiye Türkçesini esas alır. Bu durum Türkçe'nin gelişmesinde de etkili olur. Gazetenin çıktığı ilk dönemlerde yayınlanan yazı ve haberlerin çoğu, devrin toplumsal ve politik tavrını yansıtır. 1951 yılında Türkçenin itibarının iade edilmesiyle birlikte açılan okullarda Türk Dil Kurumunun benimsediği latin alfabesi ile eğitim yapılır. Tan redaksiyonu da o yıllarda Türkiye'de bazı kesimler tarafından benimsenen dilde sadeleşme taraftarıdır. Bir çok yeni sözcük üretilir. Özyönetim sözcüğü de bunlardan biridir. İlk kez Süreyya Yusuf'un önerisiyle Tan redaksiyonu tarafından kullanılır. Bu tanımlama zamanla Türkiye medyasına da geçer, hatta bir terim haline dönüşür. Ayrıca zaman zaman aşırılığa kaçan bazı yazarların kullandığı 'öz Türkçe' sözcük ve tanımlamaların anlamını bugün dahi çözmek hiç de kolay değildir.

Her ne kadar dilde sadeleşme tercih edilse de, gazette kullanılan dil ve imla hataları bir hayli çoktur. Bunların önemli bir bölümü matbaadaki dizgi ve düzeltmen hatalarından kaynaklanır. Kimi yazılarda yerel ağızlarda kullanılan bölgeye has sözcüklere sıkça rastlanır. Ayrıca çok dilli bir ortamda yaşamının bir sonucu olarak yabancı kelime kullanımı ve cümle yapılarında da gramatikal bozukluklar görülür.

Türkçe ve Türklük açısından bir lokomotif işlevi gören Tan gazetesi, bilhassa Türk azınlığının bilinçleşmesi, birlik ve beraberliğinin sağlanması açısından önemli yayınlar ve etkinlikler yapar. Kurulduğu ilk günden itibaren Tan sadece sıradan bir haber gazetesi olmaz. Eğitim, kültür, edebiyat ve sanat alanlarında da önemli başarılarla imza atar. Çağdaş Kosova Türk Edebiyatının gelişmesi için tüm imkânlarını zorlar. Yeni ve genç kuşakların yetişmesi için gayret sarf eder. Onlardan gelen şiir, yazı, çizim ve röportajlara geniş yer verir.

Tan çalışanları bir arada

Ayrıca Kosova Türk halkının kitap ihtiyacını karşılamak amacıyla Tan Kitap Dizisi oluşturulur. Bu çerçevede 1974-1999 tarihleri arasında başta hikâye, roman, tiyatro, şiir, antoloji ve biyografi türlerinde olmak üzere 150'den fazla kitap yayımlanır. Kitaplar, 60 ile 250 sayfadan oluşur. Bunların içerisinde eski Yugoslavyadaki Türk yazarların eserleri çoğunluktadır. Ayrıca Yugoslavyada yaşayan diğer toplulukların eserlerinden de tercüme bulunur. Türkiye'den bazı yayın evleriyle ortak yayınlar yapılır. Bu yayınlar Türkiye'de ve Kosova'da satılır.[7]

3. Şekil ve Muhteva Açısından Tan Gazetesi:

a.Kapak Kompozisyonu: Tan gazetesinin ilk sayfasında genellikle gazetenin ismine, kimlik bilgilerine ve önemli haberlere yer verilir. Gazetenin sol üst köşesinde kırmızı bir zemin üzerinde, büyük puntolarla fakat beyaz ve küçük harflerle gazetenin ismine yer verilir. Bu aynı zamanda ga-

zetenin de logosudur. Hemen altında gazetenin kimlik bilgileri bulunur. Sayfanın tamamı sütunlara bölündükten sonra haber metinleri ve köşe yazıları ile doldurulur. Sütunlar bazen siyah bazen de kırmızı çizgilerle belirlenir. Sayfa çarpıcı fotoğraflarla süslenerek dikkat çekici bir hale getirilir. Ayrıca gazetenin isminin hemen sağında ve gazetenin alt kısmında etrafı kırmızı çizgilerle çevrili önemli bir haber veya haftanın köşe yazısı bulunur. Gazetenin ilk, orta ve son sayfalarında, sayfa adları ve bazı manşetler Tan'ın standart rengi olan kırmızı ile verilir. Geri kalan sayfalar siyah beyazdır.

Ancak ilk yıllarda teknik ve tecrübe eksikliği kendini derinden hissettirir. Bu yıllarda redaksiyon politikalarında da ciddi bir arayış olduğu açıktır. Zaten bu durum gazetenin sayfalarına da yansır. Özellikle gazetenin adı - logosu, kapak sayfalarında kullanılacak renkler, mizampaj ve teknik ile sayfa düzeni sıkça değişikliğe uğrar. Nitekim "tan" gazetesinin imajını oluşturan logosu ve kapaklarda kullanılan kırmızı renk 28.4.1970 tarihli 1 Mayıs tören sayısından itibaren kullanılmaya başlar, gazete son sayısına kadar aynı logo ve renkle çıkar.

b. Sayfa Yapısı: Tan gazetesi 30 yıl aralıksız yayımlanan uzun ömürlü bir gazetedir. Başlangıçta 15 günde bir yayınlanan gazete sonraki yıllarda haftada bir yayınlanmaya başlar. Uzun yıllar 16 sayfa olarak basılır. 1990'ların başında Yugoslavya'da iç karışıklıklar başlar. Ekonomik problemler baş gösterir. Gazete de bundan nasibini alır, sayfalarını, önce 12'ye, savaşın başlamasıyla da 8'e düşürür. Kısaca Tan gazetesi, 16, 12 ve 8 sayfalık formlar halinde basılır. Yıllara göre gazetenin ebatlarında da değişiklikler gözlenir. 1969-1977 yıllarında Üsküp "Nova Makedonya" matbaasında basıldığı dönemde gazetenin ebadı, 27x38 cm'dir. Bu dönemde orta boy bir gazete görünümünde olan Tan, 1978 - 1990 yıllarında ise, standard boya ulaşır. Gazete, bu yıllarda Priştine "Rilindya" matbaasında basılır. Bundan sonra kapanıncaya kadar, 32x45 cm formatında yayınlanır. Gazetenin dış görünümü ve sayfa yapısı, yani teknik düzeni yıllar içinde önemli değişikliklere uğrar. İlk yıllarda Kosova'da diğer dillerde yayınlanan başka gazetelerin teknik düzenlerine benzer bir yapı ve baskı ile okuyucusuna ulaşan Tan gazetesi, ancak muhteva bakımından onlardan ayrılır. Tan redaksiyonunda sayfaların teknik düzeni sırasıyla Altay Suroy, Kemal Şaban, Davut Hamolar ve Selahattin Bölükbaşı tarafından yapılır.

Tan gazetesi şekil ve içerik açısından iki dönemde incelenebilir. İlk dönem 1990'lara kadar devam eder. İlk yıllarda sayfa yapısı tam oluşmamıştır. Ayrıca Gazetenin bölümleri de yoktur. Zaman zaman yapılan değişikliklerden bu hususta bir arayışın sürdüğü açıkça görülür. İlerleyen dönemlerde gazete sayfaları çeşitli bölümlere ayrılır. Bazı değişiklikler yaşansa da, 1980'li yıllarda gazetenin sayfa adları kesinleşir. Buna göre gazete şu sayfalardan oluşur: Ana Sayfa, İç olaylar, Dünya, Kültür - Eğitim, Yazın-Sanat, Kadın ve Sağlık, Şiir Sofrası, Çocuk, Radyo-Tv-Filmler, Kronik ve Spor Sayfaları. Ancak son yıllarda bu isimlerin bazılarında da değişikliğe gidilmiştir. Bu sayfaların içeriği hakkında muhteva bölümünde ayrıca bilgi verileceğinden burada değinmeyeceğiz. 1990 yılına kadar Tan gazetesi genellikle 16 sayfa olarak çıkar. Bayram sayıları ve özel sayılar daha fazladır. Bazen de gazete

inde fakat gazeteden ayrı olarak özel ekler yayınlanır, bunlar gazete ile birlikte ücretsiz olarak dağıtılır. Bu tarz sayılar 16+4=20 sayfa biçiminde yayınlanır.

'80'li yılların ortalarına doğru gazetenin orta sayfalarında "Yarın" adında bir gençlik eki yayınlanır. Yönetmenliğini Burhan Sait yapar. 4 sayfa olarak çıkan ek, ancak 11 sayı çıkabilir. Gençlere yönelik bir içeriğe sahip olan Yarın'ın temel amacı, gelecekte Türkçe yayınlanabilecek bir gençlik dergisi için hazırlık yapmaktır. Ne var ki, ülkenin siyasi ve ekonomik sıkıntılara girmesi bu gençlik dergisinin çıkmasına engel olur. Uzun yıllar Kosova Meclisi'nin ihtiyaçlarını temin etmek için çıkarılan "Delegeler Gazetesi" de, gazeteyle birlikte okuyucuya ulaştırılır. Delegeler milletvekillerinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere parlamentoda görüşülen ya da görüşme hazırlığındaki tüm yasa, yasa tasarısı, önerge ve diğer konular hakkında geniş malumat verir. Ayrıca belli bir süre çıkan kadın, çocuk ve magazin gibi sayfalar da bu kapsamda değerlendirilebilir. Kadın sayfasında başta moda ve güzellik konuları olmak üzere, kadınların hayatını kolaylaştıracak çeşitli bilgi ve haberlere yer verilir. Boncuk adlı çocuk eki, ilkokul çocuklarına yöneliktir. Bu sayfada özellikle çocuklardan gelen şiir, yazı, çizim, bulmaca, bilmece, mani tekerleme gibi eserler yayınlanır. Gazetenin orta sayfası magazine ayrılır. Daha çok resimler eşliğinde sunulan sayfa, dönemin ünlülerini konuk eder.

c. Dizgi ve Baskı Tekniği: İlk sayısı 1 Mayıs 1969 tarihlerinde basılan Tan gazetesi, Türkçe harf ve karakterlerin bulunmayışı nedeniyle Priştine'de basılamaz. Gazetenin basımı, Üsküp'te bulunan "Nova Makedonya" matbaasında yapılır. Ancak matbaada "Birlik" gazetesi de basıldığı için bilhassa manşetlerde kullanılacak yeterli miktarda ve büyüklükte Türkçe font bulunamaz. Ayrıca baskı tekniğinin eskiliği ve teknik aksaklıklar çeşitli dil ve imla hatalarına neden olur. Bu yüzden gazetenin basımı için gidenler arasınada düzeltmenler de bulunur. Bu görevi yapanlar arasında, sırasıyla; Ali Aksoy, Şerafettin Ömer, Naile İlyas ve Sebahat Murturi bulunur. Gazetenin basımı için zaman zaman Üsküp'e giden Şerafeddin Ömer o günlerle şöyle anlatır:

"Bu işi 18 ay matbaa ustalarının başında durarak biz-zat yaptıran birisi olarak diyebilirim ki, o günler hakikaten zordu. Yazarlar daktilolarda yazdıkları yazıları, lektör ve sorumlu yazarlara gönderir, onlar da yazılardaki düzeltmeleri tükenmezle kâğıt üzerinde yaptıktan sonra dizgiye gönderirlerdi. Biz gazetenin basımı için Üsküp'e giderdik. Baskı bitene kadar orada kalırdık. Bazen bu günlerce sürerdi. Yazılar burada "Linotyp" makinelerinde kurşun harflerle dizilir, sonra her sayfa için önceden hazırlanan çerçevelere yerleştirilirdi. Ancak bu iş çok zordu. Çünkü çoğu zaman yeterli sayıda ve büyüklükte Türkçe harf bulamazdık. Sözelgeşi istenen boy ve tipte 'Ü, İ, Ş, Ç, Ö, Ğ' harfleri olmadığı durumlarda ustalar pratik çözümlerle diğer harfleri egeleyerek üretirlerdi. İşin aceleliği yüzünden gözden kaçan ve son anda gazete çıkmazdan önce fark edilen manşet hataları da ilginç bir yöntemle düzeltilirdi. Yarım silindir halinde kurşun bloklar rotasyon makinesine girmezden önce onların meydana gelmesinde kullanılan 'matris' denen yanmayan maddeden üretilmiş ve mukavayı andıran önkalıplar son bir kez kontrol edilirdi. Klasik latin alfabesinden farklı olan Türkçe karakterlerden

Ö, Ü, Ş, Ç, İ, Ğ harflerinin nokta, kuyruk ve takyaları Makedon matbaa ustasının elindeki bir çekiç ve tornavida ile anında oluşturuluyordu. Bu düzeltmelerin yapılacağı yere getirilen tornavidaya bir çekiç darbesiyle matriste nokta veya çizgi oluşturulup harfler düzeltiliyordu. Her nekadarsabit bir yöntem olsa da, sözelgeşi bir manşette "...başkanı öldü." yerine "...başkanı oldu" şeklinde çıkacak büyük bir hatanın eşliğinden son anda dönülürdü. Sayfa çerçevede sabitleştikten sonra el silindri ile siyah matbaa boyası verildikten sonra elde edilen revizyon nüshaları dizgi hatalarının düzeltilmesi için korektörlere verilir. Buna rağmen korektörün gözünden kaçan hatalar olurdu. Ayrıca gazete matbaadaki teknik hatalar yüzünden çok sayıda dil ve imla yanlışlarıyla çıkardı. Kısaca böyle ilkel bir yöntemle basılan gazetede dil, teknik ve imla hatalarını tamamen ortadan kaldırmak nerede ise imkânsızdı." [8]

1978 yılında Priştine'de yeni inşaa edilen basın sarayının 15. ve 16. katları Tan Gazete ve Yayın Şirketine tahsis edilir. Çalışma koşulları düzeltilir. Gazete Basın Sarayı'nın bitişiğinde inşaa edilen "Rilindiya" matbaasında basılmaya başlar. İlkbaştada burada da 'Linotyp' makinelerinde gazete metinlerinin yazılması ve kurşun harflerin manşetlere yerleştirilmesi şeklinde işler devam eder. Ancak bu matbaadaki rotasyon makinesinin çok daha çağdaş olması yüzünden sayfalar için özel plakalar hazırlanır, rotasyon makinesine verilir. 1980'li yıllardan itibaren yazım işleri bilgisayarlar vasıtasıyla gerçekleşmeye başlar. Basım tekniklerindeki yeniliklerin de yardımıyla artık dizgiden kaynaklanan sorunlar da önemli ölçüde azalır. Böylelikle gazetenin daha kaliteli, fotoğrafların çok daha yüksek çözünürlü ve net bir şekilde çıkması için imkân sağlanır. Bundan sonra Tan gazetesi yayınlarından çıkan tüm dergi ve kitaplar da bu yöntemle basılmaya başlar.

Soldan sağa: A.İsmailoğlu, Türkiyeli yazar T. Dursun Kakinç, Priştineli siyasetçi O. Yusuf, E. Nobırda, Tan'ın Müdürü Ş. Maksut, Üsküplü tiyatro sanatçısı Lütfü Seyfullah, R. Hanadan Tan'da bir sohbet esnasında

d. Fotoğraf, Desen, Çizim: Tan gazetesi haftalık bir gazete olması münasebetiyle bilhassa ana sayfada çok sayıda fotoğrafa yer verilir. Bu fotoğraflar haberlerin içeriğine ve önemine göre seçilir. Ana sayfada yer alan fotoğrafların bir çoğu Tito'ya aittir. Onun yaptığı iç ve dış seyahatlerden kareler bulunur. Kültür, çocuk ve kadın sayfalarında da fotoğraf ve çizimlere yer verilir. Bilhassa Kadın sayfasında moda yakından takip edilerek giyim kuşamla ilgili model çizimler sunulur. Orta sayfadaki magazin bölümü de baştan sona fotoğraflardan oluşur. Devrin ileri gelen siyasetçileri, kültür adamları ve artistler sayfaları süsler. Yemekler, kokteyler, her türlü eğlence ve etkinlikler bu sayfalara yansır. İç ve dış olaylar ile spor haberleri de fotoğraflar eşliğinde verilir. Gazetede kullanılan fotoğraf çekimleri Sedat Şporta, Davut Hamolar ve Sabit Haşani tarafından yapılır. Fotoğraflar klasik fotoğraf makineleriyle

çektikten sonra, redkasiyondaki karanlık odalarda banyoları yapılır, elde edilen siyah beyaz fotoğraflar sorumlulara teslim edilir.

e. Muhteva: Tan gazetesi, toplumsal, siyasal ve kültürel haftalık bir gazetedir. Yayınlandığı yıllarda Kosovada yaşayan Türklerin sesi soluğu olmuştur. Türk halkının ihtiyacı olan her türlü yazıyı yayınlar. Gazetenin genel olarak haber ağırlıklı bir yapısı vardır. Ancak diğer bölümleri de oldukça doludur. Sayfalarında hikâye, şiir, halk edebiyatı ürünleri, edebiyat yazıları, dil ve dil öğretimi, folklor, tiyatro, toplumsal, politik, ekonomik, kültürel ve eğitim konularında yazılmış, haber, rapor, söyleşi, tanıtım, deneme, makale, değini gibi çok sayıda yazı bulunur. Edebi eserler, Türk ve Dünya edebiyatından seçkiler/çeviriler dikkati çeker. Magazin ve spor sayfaları yer alır. Haftalık radyo ve televizyon programı verilir. Ayrıca çocuklara ve kadınlara yönelik sayfalar bulunur.[9]

Tan gazetesini okuyan Mamuşalı yaşlılar

1980 yılında gazetenin Genel Yayın Yönetmeni olan Nevzat Hüdaverdi, gazetenin içeriğini şu cümlelerle anlatır: "Kosova'da Türk halkına seslenen tek gazete olduğu için Tan, günlük enformatik, politik olaylarla ilk beş sayfasını dolduruyoruz. Kalan sayfalarını ise, Kosova'da yaşayan Türk halkının gereksinimlerine göre düzenliyoruz. Bu kalan 11 sayfası için de kültür, eğitim, öğretim, çocuklara ait sayfamız var, kadınlara ait bir sayfamız var, yazın sayfamız var, söyleşi sayfamız var, spor sayfamız var vs. Ve bu sayfalar içinde genellikle, Türk halkının kültürel kalkınması yolunda karşılaştığı sorunları ele alıyoruz. Bu yolda elde ettiği başarıları inceliyoruz." [10]

Gazetenin muhtevası ve yayın politikası iki dönemde incelenebilir. Birinci dönem gazetenin çıkmaya başladığı 1969 yılından 1988'lere kadar devam eder. 1980'de Yugoslavya kurucusu ve devlet Başkanı Tito'nun ölümünden sonra gelişen siyasal ve ekonomik istikrarsızlık ve dünya konjoktüründe esen değişim rüzgârları ülkeyi adeta kaynayan bir kazana dönüştürür. Berlin duvarının yıkılması ve Almanya'nın birleşmesinin ardından Avrupa'nın doğusunda komünist ülkeler bir çorap söküğü gibi çözülmeye başlar. Çekoslavakya medeni bir şekilde ikiye ayrılır. Yugoslavya'da ise, bu ayrılma sancılı ve kanlı bir şekilde olur.

İlk sayıdan itibaren gazetede en sık rastlanan konular arasında; Cumhurbaşkanı Tito, onun değişik organlarda yaptığı politik konuşmaları, içeride ve dünyada gerçekleşirdiği ziyaretler ve diğer toplumsal-politik etkinlikleri ile ilgili haber, yazı ve değinilere yer verilir. Ardından o dönemdeki devlet protokol hiyerarşisine göre Yugoslavya Komünistler Birliği, Yürütme Konseyi, Meclis, ÇHSB, Sendikalar Birliği, Gençlik Örgütleri, belediye organlarının faaliyetleri ve etkinlikleri yer alır. Ayrıca iç ve dış haberler, raporlar, uygulamalar, çeviri haberler, köşe yazıları, makaleler, değiniler,

röportajlar ve çeşitli konularda yapılan araştırmalara yer verilir. Kısaca, Tan Gazetesinde en sık rastlanan yazılar, daha çok eski Yugoslavya'da mevcut politik düzene göre değişiklik gösterir. Gazetenin kültür sayfalarında yayınlanan haberler arasında ilk sırada eğitim, kültür, sanat, edebiyat ve diğer alanlardaki gelişmeler ve etkinlikler yer alır. Bu bölümde bölgede ve dünyadaki kültürel gelişmeler ile takvime bağlı önceden belirlenen yazılar öne çıkar. Bu sayfalarda haber, geniş haber, tanıtım, deneme, eleştiri, makale, röportaj, söyleşi, gezi, portre, şiir, hikâye, bilmece, bulmaca, mani, tekerleme, masal, destan, türkü, dizi yazı, roman tefrikası, foto haber, vinyet, çizim, karikatür ve desen gibi kültür, edebiyat ve sanat içerikli çok sayıda eser bulunur.

Gazetenin yayınlandığı ilk dönemlerde sayfalarının yapısı, fizyonomisi, baskı, dizgi ve imla hataları redaksiyon politikasında bir arayışın olduğunu açıkça gösterir. Bu yıllarda gazetede sayfa düzeni ve bölümler mevcut değildir. Sonraki yıllarda gazete çeşitli bölümlere ayrılır. Bu süreç zaman içine yayılır ve '80'li yıllarda gazetenin sayfa adları belirlenir. Zaman zaman değişiklikler yaşansa da, gazetenin sayfaları şöyledir: Ana Sayfa, İç Olaylar, Dünya, Kültür – Eğitim, Yazın-Sanat, Kadın ve Sağlık, Şiir Sofrası, Çocuk, Radyo-Tv-Filmler, Kronik ve Spor. Ancak daha sonraki dönemlerde de bu isimlerin bazılarında değişiklik görülmüştür.

Genel bir kural olarak ilk sayfanın adı olmaz. Baş sayfa ve ana sayfa olarak nitelendirilen bu sayfa, gazetenin en önemli ve vurucu sayfasıdır. İlk sayfa haftanın en önemli toplumsal, politik, ekonomik ve kültürel haberlerinin bulunduğu sayfadır. Ayrıca, bu sayfada başlayıp iç sayfalarda devam eden iç politika ve dünyada gelişen olaylarla ilgili köşe yazısı, makale, değini, yorum ve röportaj gibi yazılar da bulunur. Yine bu sayfalarda verilen haberler etkili fotoğraflarla süslenir. Haber ve fotoğraflar sayfanın üst bölümünde verilir, daha az önem arz edenler ise aşağıya doğru sıralanır. Gazetenin çıktığı ilk yıllarda özellikle politika sayfalarında yayınlanan yazıların seviyesi kültür sayfalarındakilerden daha kalitesizdir. Bilhassa dönemin politik terminolojisinin Türkçeye tercüme edilmesi ve uygun tanımlamaların bulunamayışı, bu sayfalarda bir takım eksikliklere sebep olur. Bu eksikliklerin ancak 70'li yılların sonuna doğru giderilebildiği gözlenir. İkinci sayfa, uzun bir dönem 'İç olaylar' adıyla çıkar. Bu sayfada, Kosovada olup bitenler konu edilir. 'Dünya' başlığıyla yayınlanan üçüncü sayfada, dünyada cereyan eden önemli haber ve yazılara yer verilir.

Bu sayfa'da bilhassa Türkiye ile ilgili haberlere ağırlık verilir. Türkiye'deki siyasal, kültürel ve ekonomik gelişmelerden bahsedilir. Türkiye'den gelen heyetlerle yapılan röportajlar geniş yer tutar. Dönemin başbakanları Bülent Ecevit ve Süleyman Demirel, Kosova ziyaretleri sırasında Tan redaksiyonunu ziyaret eder, merhum Ecevit'in onuruna verilen bir yemeğe Tan redaksiyonunun tüm gazeteci ve yazar kadrosu katılır. UNESCO[11] tarafından 'Yunus Emre Yılı' ilan edilen 1991 yılında, büyük şairin doğumunun 750. yıldönümü dolayısıyla Tan gazetesi de uluslararası bir sempozyum düzenler. Türkiye ve Balkan ülkelerinden bilim adamlarının sempozyumunda sundukları tebliğler, Yunus Emre'ye ayrılan "Çevren" özel sayısında yayınlanır. Bundan bir yıl sonra Mimar Sinan'ın ölümünün

400. yıldönümü dolayısıyla bu büyük mimarın eserlerinin fotoğraflarından oluşan zengin bir sergi Priştine Sanat Galerisinde sergilenir. Basının büyük ilgisini çeken bu sergiye vatandaşların akın etmesi dönemin diğer dillerde yayın yapan medyalarında da kaydedilir. Edebiyat ve sanat alanında da, başta Şemsettin Sami, Mehmet Akif, Yahya Kemal, Necip Fazıl, Nazım Hikmet, Fazıl Hüsni Dağlarca gibi önemli şahsiyetlerin eserlerine yer verilir. Dördüncü sayfa 'Belediyelerimizden', başlığını taşır. Bu sayfada belediyeler hakkında bilgiler verilir. Belediyelerin faaliyetleri ve etkinkleri tanıtılır. Beşinci sayfa, 'Ekonomi' sayfasıdır. İç ve dış ekonomik olayların ele alındığı sayfada, para, bütçe, enflasyon gibi konular işlenir. Ekonomi ile çeşitli makalelere yer verilir.

6. ve 9. Sayfalar ise, "Kültür Sayfası" dır. Bu sayfa iki bölümden oluşur. 6. ve 7. Sayfalar, kültür, sanat ve eğitim konularını ele alır. Burada öğretmenlerle söyleşiler, okullarda elde edilen başarılar ve karşılaşılan sorunlar, derneklerin faaliyetleri ve diğer konular dile getirilir. Renkli çıkan 8. – 9. Sayfalarda ise, köşe yazıları, dil sorunları, edebiyat ve sanat alanlarındaki arayışlar ve yenilikler, çığır açan olaylar konu edilir. Bu konularda kaleme alınan makale, eleştiri, deneme, yorum, değini ve diğer önemli yazılar yayınlanır. Bu sayfalar, Kosova Türk kültür, sanat ve eğitim dünyası için son derece önemli sayfalarıdır. Bu bakımdan Tan gazetesi baştan beri kültür, eğitim, edebiyat ve sanat olaylarına daha çok önem vermesiyle diğer gazetelerden ayrılır. Örneğin, bütün diğer gazetelerde kültür sayfaları 1 – 2 sayfadan oluşurken, 16 sayfalık gazetesinin yaklaşık 11 sayfası kültür sanat, spor ve magazin dünyasına ayrılmıştır. 10. sayfa, 'Kadın' adıyla hazırlanır. Bu sayfada, moda, kadın, güzellik, doktor tavsiyeleri gibi konular öne çıkar. Kadınların hayatını kolaylaştıracak çeşitli bilgi ve haberlere yer verilir.

11. – 12. sayfalar 'Boncuk' çocuk eki olarak çıkar. Boncuk, Tan gazetesinin 1974 yılından itibaren bir ek olarak yayınladığı çocuk dergisidir. Belli bir süre çıkar. İlkokul 1. sınıftan 4. sınıfa kadar olan öğrencileri hedef alır. Boncuk, mizampaj bakımından sayfa ikiye ayrılarak basılır. Çocuk dergilerinin ebadı düşünülürse, Boncuk 4 sayfalık bir hacime ulaşmış olur. "Boncuk, kendi içerisinde çeşitli bölümlere ayrılır. Ayrıca sürekli devam eden bazı köşelere de sahiptir. Bunlar içerisinde; Sizden Gelenler, Çalışkan Çocuklar, Dil Köşemiz ve önemli tarihleri anlatan köşeler bulunur. Bu köşelerde genellikle, başarılı okullar ve sınıflar tanıtılır, çocuklardan gelen şiir, hikâye ve diğer yazılara yer verilir, notları yüksek olan çocuklar kısaca tanıtılır, yerel Türkçe'de kullanılan yanlış ifadeler üzerinde durulur ve kelimelerin doğruları gösterilir. Çeşitli fıkralara da yer verilen dergide, Üsküp, Kalkandelen ve Ohriden gelen yazıların çokluğu da dikkat çekmektedir." [12] "Boncuk, Kosova'da Türkçe olarak yayınlanan ilk çocuk dergisi Kuş'un yayınlanmasına da ilham kaynağı olur. Çeşitli okul etkinlikleri, şiirler, öyküler, gezi notları gibi yazılar yayınlayan "Boncuk", kapsamını genişleterek 1979 yılı Ocak ayında müstakil bir dergi olan "Kuş" çocuk dergisine dönüşür." [13] 13. sayfa 'Öykü ve Şiir', 14. sayfa kimi zaman kültür konuları, kimi zaman da roman ve feyton tipi dizi yazılara ayrılır. Öykü ve şiir sayfalarında, öncelik telif öykü ve şiirlere verilir, sonra çeviriler gelir. Bu sayfalar Kosova'da bir Türk edebiyatının gelişmesine zemin hazırlar. 11. - 14. Sayfa-

larda daha çok çocuklara yönelik yayınlanan dergi, şiir, hikâye ve diğer yazılar, 1970'li yıllarda Kosova'da yapılan Türkçe eğitime çok büyük katkı sağlar. Bu yıllarda okullardaki Türkçe ders kitabı eksikliği bu sayfalarda yayınlanan şiir, öykü ve diğer yazılarla giderilir. Türkçe öğretmenleri bu ekleri yardımcı malzeme olarak kullanır, yazılar derste okunur, şiirler ezberletilir. 15. sayfa 'TV, Sinema, Tiyatro' adını taşır. Gösterime giren tiyatro, sinema filmi ve bu alandaki gelişmeler, yenilikler ile ilan ve duyurular yayınlanır. Sayfanın sağ köşesinde haftalık TV programı bulunur. 16. sayfa ise, 'Spor' sayfasıdır. Başta Yugoslavya olmak üzere, Türkiye ve dünyada gelişen spor olayları kapsamlı bir şekilde verilir. Gazeteyi okumaya teşvik eden temel şey, her sayıda yayınlanan 4 – 5 köşe ve analitik yazı olmuştur. Tan gazetesi haftalık olması nedeniyle, diğer günlük gazetelerden bir hayli farklıdır. Günlük gazetelerde ise, bir haberin ömrü 24 saattir. Bu sebeple Tan, daha çok haftanın önemli konu ve olaylarını ele alır, bu mahiyetteki araştırma dosyalarını, yorum, makale ve köşe yazılarını ön planda tutardı. Gazetenin orta sayfaları da hep kültür-sanat olaylarına ağırlık verirdi. Kısaca Tan, içerik olarak günlük bir gazeteden çok geniş perspektifli bir dergi görünümündedir denilebilir. Tan gazetesinin edebiyat ve sanatın gelişmesinde de katkısı olmuştur. Tan'dan sonra yayıncılık faaliyetleri daha da hızlanır. Tan'ın oluşturduğu yayın ortamı ile yetiştirdiği yazar kadrosu yayıncılık konusunda en verimli dönemini yaşar. Bilhassa dergicilikte büyük bir canlanma olur. 1971 yılında Prizrende, Doğru Yol Derneği tarafından çıkarılan Doğru Yol (sonradan ismi Esin olarak değişir), 1973 yılında Tan yayınlarıncı çıkarılan Çevren, 1979 yılında yayın hayatına başlarken Kuş dergileri hep bu ortamdan beslenir. Sonraki yıllarda da onlarca dergi ve gazete Kosovadaki Türkçe yayın hayatına dahil olur. Tan'dan sonra yayınlanan bütün gazete ve dergilere Tan'ın etkisi olmuştur. [14]

Aslında bu yıllar, Çağdaş Kosova Türk Edebiyatı'nın da altın dönemini oluşturur. Kosova'da ilk kuşak yazarlar arasında '60'larda şiir ve yazıları yayınlanmaya başlayan Naim Şaban, Nimetullah Hafız ve Nusret Dişo Ülkü gibi isimler kabul edilir. Gazetenin devreye girmesiyle çok sayıda genç yazar-çizer yetişir. Çağdaş Kosova Türk edebiyatında kalem oynatmaya başlayan 70 ve 80'li yılların bu kuşağı, Tan gazetesi ve yayınları sayesinde olgunlaşır, değerli eserler vermeye başlar. 1980'li yıllarda 54 kişinin çalıştığı Tan gazetesinde gazetecilikten başka edebiyat ve sanat alanında eserler veren ünlü yazar ve şairler de bulunur. Bunlar arasında: Necati Zekeriya, Hasan Mercan, Süreyya Yusuf, Bayram İbrahim, İskender Muzbeğ, Altay Suroy, Agim Rifat – Yeşeren, Nusret Dişo – Ülkü, Mahmut Kıratlı, Zeynel Beksaç, Arif Bozacı, Enver Baki, Reşit Hanadan, Şecaettin Koka, Alaettin İsmail, Aziz Serbest ve Burhan Sait'in isimleri sayılabilir. Bu manada, Yugoslavya Çağdaş Türk Edebiyatı "Birlik" ve "Tan" yayınevlerinin çatısı altında filizlenip büyümüştür denilebilir. Tan Gazetesi özellikle Kosova'da yaşayan Türk halkını cesaretlendirerek diğer toplumlar karşısında kendi varlıklarını ortaya koymakta ve korumakta etkin bir rol oynamıştır.

f. Yazar Kadrosu: Tan gazetesinde Kosova, Yugoslavya, Türkiye ve dünya edebiyatının seçkin yazar ve şairlerinin eserlerine yer verilir. Yabancı yazılar tercüme edilerek yayınlanır. Gazetede yazıları çıkan gazeteci yazarlar ara-

sında sürekli kadroda olan ve işe alınan profesyonel gazetecilerin yanı sıra, dışarıdan yazı gönderen isimler de bulunur. 1969 yılında Tan'ın ilk çıkışında çalışan kadro arasında; Bayram İbrahim, Bedri Dreyta, Hayretin Gaş, Hüseyin Zekeriya, İskender Müzbeğ, Meliha Hüdaverdi, Mübera Tuna, Nakiye İbrahim, Nusret Dişo, Sedat Şporta, Süleyman Brina (müdür), Süreyya Yusuf ve Yusuf Recep, çalışıyordu. Daha sonralar ise, Altay Suroy, Arif Bozacı, Bedri Selim, Enver Baki, Hamdi Beyoğlu, Hasan Mercan, İdriz Mumcu, İsmail Kovaç, Kemal Şaban, Mehdiülkü Cibo, Mehmet Şala, Necati Zekeriya, Saffet Prekiç, Şecaettin Koka Zeynel Beksaç gibi isimler gazetede çalışmaya başlar. [15]:

İlk dönem yazıları yayınlanan yazar listesi aşağıda gibidir: Abdülgani Sokol, Adnan Ardağı, Afirdita Jubi, Afrim Suroy, Ahmet İğciler, Alfred Paçini, Ali Podrimla, Anna Ahmatova, Arif Bozacı, Azem Şkrel, Bahise Potok, Bahtiyar Şala, Bardül Fuşaçel, Bayram İbrahim, Bayram Şaban, Bedrettin Koro, Bedriye Gaçka, Behaydin Curcilo, Beyto Novobirdalı, Branko V. Radiçević, Celal Laçin, Celalettin Ahmetoğlu, Cemal Süreyya, Cemali Koro, Çane Andreyevski, Dr.Durmuş Theselinda, Engin Aşkın, Enver Baki, Ethem Baymak, Ezra Paund, Fatime Krasniç, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Fevzi Tüfekçi, Fikri Şişko, Günter Gras, Hamdi Beyoğlu, Haşim Mustafa, Hayrettin Gaş, Hayrettin Volkan, Hüda Leskofçali, Hüseyin Kazaz, İgbal Arslan, İlhami Emin, İlhan Geçer, İlyaz Kurteşi, İrfan Ahmet, İrfan Fehim Fehim, İskender Müzbeğ, İsmail Kovaç, İsmail Mustafa, İsmet Jable, İsmet Luma, İsmet Şengül, İsmiye Krasniç, İzet Sarayliç, Recep Kabaşi, Kadri Rauf, Kâzım Memiş, Kemal Tahir, Leman Pervançe. Loyze Kraker, M. Nuri Ayvalı, Mahmut Kemal, Mak Dizdar, Melek Nezir, Meliha Arslan, Hasan Mercan, Meteya Mateski, Mihaylo Zviçer, Miodrag Pavloviç, Mirko Gaşi, Mirsolav Kırleja, Mustafa Karahasan, Mübera Tuna, Mümtaz Süleyman, Müsebbi Taç, Naciye Kres, Nadi Taç, Nazım Hikmet, Necati Matrancı, Nevzat Hüdaverdi, Nimetullah Hafız, Nusret Dişo, Osman Galal El Vanayi, Osman Yusuf, Rafet Kiser, Raif Virmiş, Recep Yusuf, Remzi Muharrem, Rıza Ukalo, Ruşen Hakkı, Sabahattin Kudret Aksakal, Saffet Prekiç, Salih Lika, Saniye Karaç, Sedat Potokçu, Semiha Yağcı, Slobodan Markoviç, Stole Stefanovski, Suat Engüllü, Süleyman Brina, Süreyya Yusuf, Şakir Maksut, Şecaettin Koka, Şefki Tuna, Şinevar Panduklu, Şükrü Ramo, Tahir Virmiş, Talat S. Halman, Ülkü İsa, Ülkü Tamer, Vasko Popa, Vlada Bulatoviç, Yan Rak, Yaşar Nabi Nayır, Yovan Boşkovski, Yovan Peçenoviç, Yunus Şimşek, Zehra Jubi, Zekir Sipahi, Zeynel Beksaç, Zora Saviç.

1974 yılından sonra redaksiyona gelen yeni gazeteci yazar kadrosu ve dıştan yazı gönderenler arasında şu imzalar da yer alır: Ali Aksoy, Şerafettin Ömer, İbrahim Arslan, Gülizar Ömer, Sebahat Murtur, Reşit Hanadan, Enver Nobırda, Gülten Şaban, Mahmut Kıratlı, Agim Rifat Yeşeren, Aziz Serbest, Burhan Sahit, Ergün Kuzev, İlhami Kâmil, Nuhi Mazrek, Muhammed Ustaibo, Şakir Maksut, Ethem Baymak, Tarık K. Dursun, Aziz Nesin, Mehmet Bütüç, Ömer Seyfettin, Talip Apaydın, Liriye Gaş, Pera Stefanoviç, Musa Ramadani, Esad Mekulli, Nazmi Rahmani, Erhan Kasap, Alaattin İsmail, Erol Ali, İrfan Morina, Nuhi Mazrek, Erol Globoder, Celal İlyas, Orhan Kemal, Cevdet Kudret gibi yazarların haber, şiir ve öykülerine gazete sayfalarında yer verilir.

4. Sonuç:

Balkanlarda Türkçenin en yaygın şekilde konuşulduğu yerlerden birisi de Kosovada'dır. Osmanlıdan sonra, Kosova'da Türkçe ile ilgili çalışmalar 1950'lerden sonra başlar. 1969'da kurulan Tan Yayın şirketi tarafından çıkarılan Tan Gazetesiyle Türkçe yayınların önü açılır. Başta tan yayınlarının etrafında doğup büyüyen Kosova Türk basını/yayını, çeşitli zorluklarla bugüne kadar gelir. Çok

sayıda şair, yazar ve bilim adamının yazıları buralarda yayınlanır. Kosova'da yaşayan Türkler ve Türkçe bu yolla ayakta tutulmaya çalışılır. Bu çalışma ile amacımız, Kosova türk basın-yayın hayatının yaklaşık son 50 yıllık macerasına ışık tutmaktır. Bu sebeple yaptığımız çalışma sırasında tespit edebildiğimiz sonuçları, konunun daha iyi anlaşılması ve okuyucuya yardımcı olması bakımından maddeler halinde vermeyi uygun buluyoruz:

1. Tan Gazetesi, 1 Mayıs 1969 tarihinde Priştinede Türkçe olarak yayın hayatına başlar, 24 Mart 1999 tarihinde yayınladığı son sayısıyla kapanır. Yaklaşık 30 yıl aralıksız olarak yayınlanan gazete, haftalık bir haber gazetesidir. Toplam 1.536 sayıya ulaşır.
2. Gazetenin temel amacı başta Türk halkının haber alma ihtiyacını karşılamaktır. Kosova ve çevresinde yaşayan Türklerin haber ihtiyaçlarının yanında sanat, kültür ve edebiyat etkinliklerini düzenlemek, yaymak ve en önemlisi de Kosova Türk toplumunun dilini korumaktır. Türk halkının tüm alanlarda karşılaştığı sorunlara sayfalarında yer verilir. Haber, makale, röportaj, değini gibi türlerde örnekler verilir.
3. Gazete yayın dili olarak İstanbul Türkçesini esas alınır. Bu yolla dilin korunması, geliştirilmesi ve Türkiye ile olan bağların güçlendirilmesi hedeflenir. Ancak 1970'lerde Türkiye'de bazı kesimlerin benimsediği öz Türkçecilik cereyanının tesirinden de kurtulamaz.
4. Tan azetesi klasik bir haber gazetesi olmaktan ziyade, kültür, sanat ve edebiyat ağırlıklı bir yapıya sahiptir. 1973 yılından itibaren dergi ve kitap yayınına da başlar. Kosova Türk edebiyatının gelişmesinde ve Türkçe eğitimin kullandığı ders kitapları hususunda önemli katkılarda bulunur. Başta Çevren, Kuş ve Çiğ gibi kültür, edebiyat ve çocuk dergileri ile Tan Kitap Dizisi'nden yayınlanan edebi eserler son derece zengin bir kültür hazinesi oluşturur. Kosova Çağdaş Türk Edebiyatı, Tan gazetesi ve yayınlarıyla gelişmiş, en parlak günlerini yaşar.
5. Tan gazetesinde geniş bir yazar kadrosu bulunur. Başta Kosova ve Makedonya'da yaşayan Türk kökenli isimler olmak üzere, Türkiye, Yugoslavya ve Avrupa'dan da çok sayı da isim bulunur. Çeviriler yayınlanır. Ayrıca zaman zaman okuyucularına da sayfalarında yer veren gazete, gençlerin yetişmesini arzular. İlk yazıları burada yayımlana önemli isimler yetişir.
6. Tan haftalık yayınlanan bir gazete olup, 32x45 cm ebatlarında ve orta boy bir gazetedir. Toplam 16 sayfa olarak yayınlanır. Ekonomik şartlara bağlı olarak zamanla 12 ve 8 sayfaya düşer.
7. Tan gazetesinin dış görünümü ve sayfa yapısı, yani teknik düzeni yıllar içinde önemli değişikliklere uğrar. Siyah-beyaz olarak basılan gazetede, fotoğraflar da renksizdir. Önemli haberlerin etrafı kırmızı çizgilerle çizilir. Zaman zaman bazı değişiklikler olsa da, gazetenin sayfa adları şöyledir: Ana Sayfa, İç Olaylar, Dünya, Kültür – Eğitim, Yazın-Sanat, Kadın ve Sağlık, Şiir Sofrası, Çocuk, Radyo-Tv-Filmler, Kronik ve Spor. Ayrıca zaman zaman bazı özel sayılar ve ekler de yayınlanır.
8. Tan gazetesinin ilk sayfasında genellikle gazetenin ismine, kimlik bilgilerine ve önemli haberlere yer verilir. Özellikle gazetenin adı, logosu, kapak sayfalarında kullanılacak renkler, mizampaj ve teknik yapı ve sayfa düzeni sıkça değişikliğe uğrar.
9. Gazete, 1969-1977 yılları arasında Üsküp'te "Nova Makedonya" matbaasında ve eski tekniklerle, bu tarihten sonra ise, Priştine'de basın sarayının yayınında kurulan "Rilindya" matbaasında son derece çağdaş usullerle basılır. Gazetenin Üsküp'te basıldığı yıllarda baskı ve imla hataları çoktur.

Sonuç olarak denilebilir ki, Kosova'da Türkçe yayın yapan Tan gazetesi Türk halkının var olma mücadelesine Türkçe ile büyük bir katkı sağlar. Türkçe ve Türklüğün bir nevi okulu olur, avukatlı-

ğını üstlenir. Ancak devamlılık konusunda çok başarılı olamayan bu hareket, umarız Kosova'daki kültür, sanat ve edebiyat ortamına geçmişte yaptığı katkıları sunmak için yeni yollar bulur.

5. Kaynakça:

Okumuş Salih, "Şerafedin Ömer ile Özel Mülakat", Priştine, Ekim 2014.

Salih Okumuş, "Şerafedin Ömer ile Özel Mülakat", Priştine, Nisan 2015.

Okumuş Salih, H.Hüseyin Demir, "Kosova'da Türkçe Yayınlanan Çocuk Dergileri", Uluslararası Türk Dili Ve Edebiyatı Sempozyumu (UDEK), Bedër Üniversitesi, Tiran, Kasım 2014.

Okumuş Salih, H.Hüseyin Demir, Murat Çoban, "Kosova'da Yayınlanan Türkçe Gazete ve Dergiler", Uluslararası Türk Dili Ve Edebiyatı Sempozyumu (UDEK), Bedër Üniversitesi, Tiran, 27-30 Ekim 2013.

Recepoğlu Altay Suroy, "Kosova Türk Toplumunun ve Üyelerinin Hakları", Özel yayın, Sprint Basımevi, Prizren 2005.

Sirmen Ali, Kosova'da Türk Dili ve Kültürü (Röportaj), Cumhuriyet Gazetesi, İstanbul, 02.10.1981.

Tan Gazetesi yillıkları.

[1] Altay Suroy Recepoğlu, "Kosova Türk Toplumunun ve Üyelerinin Hakları", Özel Yayın, Sprint Basımevi, Prizren, 2005, s. 9

[2] Salih Okumuş, "Şerafedin Ömer ile Özel Mülakat", Nisan 2015.

[3] Salih Okumuş-Hüseyin Demir-Murat Çoban, "Yugoslavyada Türkçe Yayınlanan Gazete ve Dergiler", UDEK, Uluslararası Balkanlarda Türkçe Sempozyumu, Beder Üniversitesi, 27-30 Ekim 2013, Tiran. s.253-254

[4] United Nations Interim Administration Mission in Kosovo (Birleşmiş Milletler Kosova Geçici Yönetim Misyonu).

[5] Salih Okumuş, "Şerafedin Ömer ile Özel Mülakat", Ekim 2014.

[6] Salih Okumuş, "Şerafedin Ömer ile Özel Mülakat", Ekim 2014.

[7] Okumuş-Demir-Çoban, (2013:254)

[8] Salih Okumuş, "Şerafedin Ömer ile Özel Mülakat", Ekim 2014.

[9] Okumuş-Demir-Çoban (2013:254)

[10] Ali Sirmen, "Kosova'da Türk Dili ve Kültürü (Röportaj)", Cumhuriyet Gazetesi, İstanbul, 02.10.1981.

[11] United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü).

[12] Okumuş-Demir (2014:301)

[13] Okumuş-Demir (2014:301)

[14] Okumuş-Demir-Çoban, (2013:254)

[15] Bu bölümde gazeteci veya yazar olarak verilen isimlerin sıralanmasında alfabetik sıra kullanılmıştır.

Nasıl da değişti özelliğimiz
Örf,âdet,anane hepsi bozuldu
Kaybolup gitti her güzelliğimiz
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Yalanmış,hileymiş nedir bilmezdik
Hak,hukuk tanırdık,haram yemezdik
'Her şey benim olsun!' asla demezdik
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Samimiyet kalktı,menfaat arttı
Dostlar birbirini her gün aldattı
Oysa dostluklarda ' güven' ilk şarttı
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

O eski dostluklar,muhabbet nerde?
Kin ve nefret dolu şimdi kalplerde
Düşmanlıklar arttı bugün her yerde
Biz böyle değildik,bize ne oldu

Bağlarımız koptu eş ile dostla
Töreler değişmez demiştik asla
insanlar değişti giydiği postal
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Gaflete düştük de derin uykuyla
Düşman kardeş olduk konu-komşuyla
Kula kulluk ettik kuldan korkuyla
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Doğruyu eğriden ayırmaz olduk
Haklıyı haksızdan kayırmaz olduk
İyiye,güzele çağırılmaz olduk
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Anaya,babaya saygımız kalktı
Vatana,milllete sevgimiz kalktı
Bizleri 'biz' yapan görgümüz kalktı
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

BİZE NE OLDU?

Komşular komşuyu tanımaz oldu
Aç mıdır? Tok mudur? Anlamaz oldu
Doğrular yanlış kınamaz oldu
Biz böyle değildik,bize ne oldu

Kahramanlıklarda adımız vardı
Düşmanların bizden öd kopardı
Millet,vatan için her şey yapardı
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Misafirperverdik,insanseverdik
Bu vatan uğruna nice can verdik
Haksız yeredik,Hakkı överdik
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Her gün biraz daha artıyor şiddet
Patlamaya hazır bir bomba her fert
Cinnet geçiriyor âdetâ millet!..
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Sokaklarda kaza, kavga,cinayet
Kimsede kalmamış zerre merhamet
Halimizi kime etsek şikayet?
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Ahlâklar değişti hep yalan-dolan
Uyanık sayıldı hep çalan,çarpan
Sanki kalmadı hiç Allah'tan korkan
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

Sahip oldukça da mal ile köşke
Değer vermez olduk sevgiye,aşka
Velhasıl!.. Bir millet,olduk bambaşka!
Biz böyle değildik,bize ne oldu?

İbrahim HANEDANOĞLU

MAMUŞA'DA YAYINLANAN SOFRA VE DERYA DERGİLERİNDE TÜRK DÜNYASI

Feyyaz Sağlam, KIBATEK Onursal Başkanı

Türk Dünyası ve Balkanların en önemli-güçlü kültür merkezlerinden birisi de hiç kuşkusuz Kosova'dır. Bu coğrafyada yer alan Priştine, Prizren, Mamuşa, Gilan, Dobruçan, Mitroviça gibi yerleşim birimleri asırlardır Türkçe'nin, Türk Edebiyatı'nın, Türk Kültürü'nün, Türk Folkloru'nun, Türkçe basın-yayın faaliyetlerinin canlı olarak yaşatıldığı kalelerdir. Bu kalelerden birisi olan Mamuşa'da Türkçe, Türkçe eğitim, Türk folkloru, çağdaş Kosova Türk edebiyatına katkı sunan Mamuşalı şair ve yazarlar, Kosova Türkolojisi'nde Mamuşalı Türkologlar, Kosova Türk siyasi hayatında Mamuşa'nın yeri ve önemi gibi konular bilimsel olarak üzerinde durulabilecek derinlikli konulardır. Bu zengin tablo içerisinde "Mamuşa'da Türkçe Basın-Yayın Faaliyetleri" de aynı yaklaşımla ele alınması gerekli bir konudur. Bu çerçevede 1999-2005 yılları arasında Mamuşa'da yayınlanan ve iz bırakan Sofra ve Derya adlarındaki kültür-sanat-edebiyat dergileri önemli iki yayın olarak araştırmacıların karşısında durmaktadır. Bu iki dergiyi Türkolojik bir yaklaşımla taradığımızda yayınlanan yazıları şöyle tasnif etmek mümkündür: a) Balkan Türklüğü ile ilgili yazılar b) Kosova Türklüğü ile ilgili yazılar c) Mamuşa Türk Kültürü ile ilgili yazılar d) Ana ülke Türkiye ile ilgili yazılar e) Türk Dünyası ile ilgili yazılar. Burada yukarıda sıralanan beş maddeden sadece "Türk Dünyası" ile ilgili olanları ele alıp değerlendirmeye çalışacağız. İncelememize geçmeden önce bu iki derginin künyelerini vermek uygun olacaktır.

SOFRA: Ocak 1999 tarihinde Mamuşa Âşık Ferkî Kültür ve Güzel Sanat Derneği yayını olarak çıkmaya başlamıştır. Gördüğümüz son sayısı Şubat 2003 tarihli 14. sayıdır. (Ocak 2000 tarihli 5. ve 6. sayı bitişiktir.) İlk sayıda Yazı Kurulu Başkanı Şükrü Mazrek, Yazı İşleri Sorumlusu Arif Bütüç'tür. Son birkaç sayıda ise Yazı İşleri Müdürü Reşit Hanedan, Sanat Danışmanı Ethem Baymak'tır.

DERYA: Mayıs 2002 tarihinde yayına başlamıştır, son gördüğümüz sayısı Mayıs-Haziran 2005 tarihli 13. sayıdır. Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Arif Bütüç Özhan, Yazı Kurulu

Başkanı Şükrü Mazrek'tir. Mamuşa'da toplam 6 yıla yayılan ve 14+13=27 sayılık bir yayın faaliyeti olan bu iki derginin sayfalarında Türk Dünyası ile ilgili tespitlerimizi şöyle sıralayabiliriz.

Türk Dünyası İle İlgili Genel Yazılar / Şiirler: Derya dergisinin 2. sayısında Atatürk'ün Orta Asya (Türkistan) Türkleri ile ilgili 29 Ekim 1933 tarihli "Bugün Sovyetler Birliği komşumuzdur, müttefikimizdir." diye başlayıp "Bizim onlara yaklaşmamız gerekir." cümlesiyle biten meşhur sözleri yayınlanmıştır. (s. 44) İlginçtir, aynı derginin 13. sayısında Atatürk'ün bu sözleri tekrar yayınlanmıştır. (s. 21) Yine 13. sayıda "Türk Dünyası'nda Kullanılan Alfabeler", 7. sayıda "Türk Dünyası'nda Rubai Geleneği" başlıklı yazı ve "Dünyada Türkçe ve Türk Edebiyatları" başlıklı kitabın tanıtımı dikkati çekmektedir. Mamuşalı şair Bayram Mazrek'in Sofra dergisinin 3.sayısında yayınlanan "Ay Yıldızlı Bayrağım" şiiri konumuz açısından dikkat çeken bir başka metindir. Şiirde Oğuz Kaan "yiğitler yiğidi, Atatürk "Atamız Mustafa Kemal Paşa" ifadeleriyle ele alınırken; Çin seddi, Viyana kapıları, Anavatan Türkiye, Azerbaycan, Türkmenistan, Kırgızistan ve Tataristan'dan bahsedilerek Mamuşa'dan hareketle geniş bir Türk Dünyası coğrafyası çizilmektedir. (s.27) 2) Azerbaycan İle İlgili Yazılar: Sofra dergisinin 5.-6. birleşik sayısında P. Kur. Albay Bakış Ali Ekberov başkanlığındaki Azerbaycan askeri heyetinin Mamuşa'yı ziyaretleri ve bu ziyaretin Mamuşa'da yarattığı milli heyecan bir haber olarak ele alınmıştır. (s.5) Aynı sayıda 20 Ocak 1990 tarihinde Azerbaycan'da yaşanan Kanlı Ocak olayları, katliamı ile ilgili olarak Cengiz Yavan imzalı "Kanlı Ocak/Ağla Karanfil" başlıklı bir yazı yer almıştır. (s. 30) Sofra'nın 13. sayısında ise Azerbaycanlı akademisyen Prof. Dr. Celil Gariboğlu'nun "Kitab-ı Dede Korkut Destanı'nda Mizah" başlıklı yazısı yayınlanmıştır. (s.32-33) Derya dergisinin 4. sayısında ise "Azerbaycanlı Askerler Gora Halkının Sevgisini Kazandı" başlıklı haber ve Yüzbaşı Anar Mustafayev'in özgeçmişi yayınlanmıştır. Aynı derginin 12. sayısında Türkiyeli akademisyen Doç. Dr. Rasim Özyürek'in "Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi" ni karşılaştıran bir incelemesi yer almıştır.(s. 48-49) 3) Bulgaristan Türkleri İle İlgili Yazı ve Şiirler: Derya dergisinde Bulgaristan Türkleri Edebiyatı ile yayınlanan yazıların tamamına yakını Razgart doğumlu şair-yazar-çevirmen-tarihçi Dr. Şaban Mahmudov Kalkan tarafından yazılmıştır. Bu tanıtım yazıları ve incelemeleri şöyle sıralayabiliriz: İncelemeler: "Bulgaristan Türk Şiiri'ne Tarihi Bir Bakış" (Derya: 1-2) "20. Yüzyıl Bulgaristan Türkleri Edebiyatı'nda Tercüme ve Problemleri" (Derya: 1213) Sofra dergisinde Bulgaristan Türkleri ile ilgili yayınlanan tek yazı tarafımızdan yayınlanan "Bulgaristan Türkleri Edebiyatı'nda Köroğlu'na Adanan Şiirler Üzerine Bir İnceleme" başlıklı yazı olup 14. sayıda yayınlanmıştır. Derya'da "Köprü" Köşesinde Tanıtımlar: Latif Karagöz (S:3), Aliş Sait (S:4), Sabri İbrahim (S:5), İsmail Tunalı (S:6), Mustafa İbrahim Çete (S:7), Ali Mustafa Boncuk (S:8). Derya dergisinde kısa özgeçmiş ve örnek şiirleriyle tanıtılmışlardır. Ayrıca Bulgaristan Türk şairi Tahsin Ebazer'in "Sevgi" başlıklı şiiri Derya dergisinin 8. sayısında yayınlanmıştır. Derya dergisinin 9. sayısında ise

tarafımızdan yazılan Şaban M. Kalkan'ın 65. yaşıyla ilgili bir yazı ve seçme şiirleri yayınlanmıştır. Ayrıca Derya dergisinin 4. sayısında yer alan Fevzi Şen imzalı "Kırcaali, Bolvadin, Bursa Hattında" başlıklı yazı da bu noktada belirtilmesi gerekli bir başka yazı konumundadır. 4) Batı Trakya Türkleri İle İlgili Yazı ve Şiirler: Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri de Mamuşa'da yayınlanan Sofra ve Derya dergilerinde ele alınan bir başka Türk toplumu olmuştur. Gümölcineli gazeteci Hülya Emin'in "Batı Trakya'da Türk Varlığı" başlıklı yazısı Derya dergisinin 1. sayısında başlamış ve 6. sayıya dek tefrika edilmiştir. Batı Trakya'dan şairler Raşit Salih "Mıknatıs" (Sofra, S:1), Rahmi Ali "Azınlık" (Derya, S:9) ve Mücahit Mümin "İkili Densizlik" (Derya, S:13) şiirleri yayınlanmıştır. Tarafımızdan hazırlanan "Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Folkloru'nu Balkanlar Türk Folkloru İçindeki Yeri" (Derya, S:1-2); "Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı" başlıklı yazı (Sofra, S:7-8), "Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı'nda Toponomik Bazı Tespitler" başlıklı yazımız (Derya, S:3-45-6); "Batı Trakya Türk Edebiyatı'nda Gümölcineli Mazlum Hüseyin Fenomeni" başlıklı yazımız ise Derya dergisinin 8. sayısında yayınlanmıştır. Ayrıca Bulgaristanlı şair-yazar Dr. Şaban M. Kalkan'ın Köprü köşesinde Batı Trakyalı şair Reşit Salim'in biyografisi ve seçme şiirleri Derya dergisinin 9.ve 11. sayısında yayınlanmıştır. 5) Orta Asya / Kırgızistan: Derya dergisinin 2. sayısında Türkistan'ın meşhur hekimi, Türk-İslam felsefecisi İbn-i Sina ile ilgili Yusuf Kol imzalı bir yazı dikkati çekiyor. Bu

yazıyı takiben Mamuşa'da Türkiye Cumhuriyeti'nin armağanı olarak Kosova Türk Tabur Komutanlığı tarafından yaptırılan ve 14.01.2002 tarihinde hizmete açılan "Mamuşa İbn-i Sina Sağlık Ocağı"nın haberi yer almaktadır. Derya'nın 6. sayısında ise Fahriye İpekçioğlu'nun "Kırgız Türkleri ve Manas Destanı" adlı yazısı yayınlanmıştır. 6) Kırım: Bulgaristanlı şair-yazar Dr. Şaban M. Kalkan'ın Köprü köşesinde Kırım Tatarları'nın ünlü şairi Şükrü Abbasov biyografisi ve şiirleriyle Derya dergisinin 10. sayısında tanıtılmıştır. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti: Kıbrıs konusunda Derya dergisi 8. sayıdaki Fahriye İpekçioğlu'nun "Kıbrıs'ta Barış-Özgürlük ve İnsan Hakları" başlıklı yazısı dikkati çekmektedir. "Kıbrıs ve Balkan Türkleri Edebi İlişkilerinin Dünü- Bugünü ve Geleceği Üzerine" başlıklı tarafımızdan yazılan inceleme Sofra dergi-

sinin 9. ve 10. sayılarında yayınlanmıştır. Derya dergisinin 5. sayısında Kıbrıs Türkleri ile ilgili ilginç bir habere de rastlıyoruz: "Yavru Vatan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Basketbol Oyuncuları Kosova'da" uzun yıllardır her alanda olduğu gibi spor alanında da uluslararası ambargoya maruz kalan Kıbrıs Türkleri sporcularının "Yavru Vatan KKTC Oyuncuları İlk Defa Birleşmiş Milletler'in Yönetimindeki Topraklara KKTC Pasaportu İle Giriş Yaptılar" başlığıyla verilen haberde Mitroviçya'da düzenlenen uluslararası Basketbol Turnuvasına katılan KKTC'li sporcular milli bir heyecanla hüsnü kabul görmüşlerdir. (s. 53)

Türkmeneli: Irak-Türkmeneli (Kerkük) kültürü de Mamuşa'da Sofra ve Derya dergilerine yansımıştır. Akademisyen Dr. Rasim Özyürek'in "Türkmeneli Gençliği ve Öğretmen Eğitimi" başlıklı yazısı Sofra dergisinin 9. sayısında yayınlanmıştır. Irak Türkmenlerinden Geylan Altıparmak'ın Sofra dergisinin 10. sayısındaki "Mamuşa" başlıklı şiiri şöyledir: "Mamuşa vatandaşı Tutar gözünde yaşı Hem yiğit hem de cesur Bağrına basar taşı Şerefle yaşıyorlar Mamuşa diktir başı Müslümandır Müslüman Helaldir yemek aşı Mamuşa'nın Türkleri Türkmenler kardeşi Onları tanımazsan Türk'tür çatmadır kaşı Onları ben tanırım Örf adet sahibi Misafire saygılı Mamuşa vatandaşı" Aynı şairin "Prizren" başlıklı şiiri ise Derya dergisinin 2. sayısında yayınlanmıştır. Derya'nın 7. sayısının arka kapağında ise ilginç bir başka metin gözükmemtedir. Irak Türkmenleri ile özdeşleşmiş "Hoyrat" türü Selami Yıldırım imzası ile Bosna Hersek'e ithaf mısralarla karşımıza çıkmaktadır: "Bağlarım " Çağlarım Viran oldu bağlarım Sular gibi çağlarım Saraybosna yıkıldı Osmanlı'da yaşanmış Ben karalar bağlarım" Benim altın çağlarım." "Susarım "Gözlerim Yandı yürek susarım Kan ağlıyor gözlerim Osmanlı'dan bugüne Dara düştüm a dostlar, Hiç konuşmaz susarım." Yardımını gözlerim." 9) Makedonya: Coğrafik olarak Kosova'ya yakın olan, Yugoslavya döneminde aynı siyasi sınırlar ve kültürel yapı içerisinde bulunan Makedonya Türkleri de tabii olarak Sofra ve Derya dergilerinin sayfaları arasında gündeme getirilmiştir. Bu açıdan şu yazıları ve şiirleri belirtebiliriz: Fahri Kaya, "Makedonya'daki Türk Varlığı" (Derya, S:5-6-7, Araştırma), Nusret Dişo Ülkü "Deniz ve Ben" (Derya, S:4,Şiir) ,Kosova Türk şair ve yazarlarından Agim Rifat Yeşeren'in Makedonya Türk yazarı Fahri Kaya'nın "İkinci Güneşi" başlıklı hikaye kitabı üzerine tanıtım yazısı (Derya, S:4), Mamuşalı Türkolog şair-yazar Alaaddin M.İsmail'in Derya dergisinin 9.sayısında "Makedonya'da Yücelciler Olayı" üzerine yazısı dikkat çekici bir diğer çalışmadır. Her iki dergide de Üsküp doğumlu büyük şairimiz Yahya Kemal Beyatlı üzerine yazılar ve şairin şiirlerinden seçmeler yayınlanmıştır. III. SONUÇ: Kosova'nın önemli Türk kültür merkezlerinden olan Mamuşa'nın yakın tarihinde yayınlanan Sofra ve Derya dergileri bu yörenin kültür zenginliğinin bir belgesi olmuşlardır. Bu iki derginin sayıları değişik açılardan ele alınıp değerlendirilecek bir yoğunluğa sahiptir. Bu bildirimizde söz konusu iki dergiyi Türk Dünyası perspektifiyle ele almaya, incelemeye çalıştık. Balkanların bu serhat köşesinde yaşayan Mamuşa Türkleri bu coğrafyada varlığını bütün sıkıntılara rağmen sürdürürken; diğer yandan Sofra ve Derya dergilerinde yayınlanan metinlerle Makedonya'dan Bosna-Hersek'e, Azerbaycan'dan Kırgızistan'a, Kırım'dan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ne, Bulgaristan'dan Kerkük'e uzanan milli bir hassasiyetle Türk Dünyası'nı kucaklamış ve onunla bütünleşmeyi, manevi bir köprü kurabilmeyi başarmıştır.

OSMANLIDA BİR İHBARNAME ÖYKÜSÜ

Dr. Altay Suroy Recepoğlu

1510 Yıllarında yazılmış bir Hicviyenin (yergi şiirin) dönemin Osmanlı Sultanı Yavuz Sultan Selim tarafından ödüllendirilmesinin başlıca nedeni, şairin adalete hizmet ettiği olarak kabul edilmesidir. Dizeli, ölçülü ve uyaklı olan bu şiirin içeriği Makedonya'da bir kadının görevini kötüye kullanması veya kanunu ihlal etmesiyle yetim bir çocuğun hakkını yemesine ait ihbarname olmasıdır. Hicviyenin yazarı 1455-56 yıllarında Prizren (Kosova) doğumlu ve 1524 yılında Prizren'de vefat eden, 1794 beyitten oluşan Mihalçoğlu Ali Bey'in Gazavat-Namesi yazarı Suzi Çelebi'dir.

Suzi Çelebi camii ve köprüsü

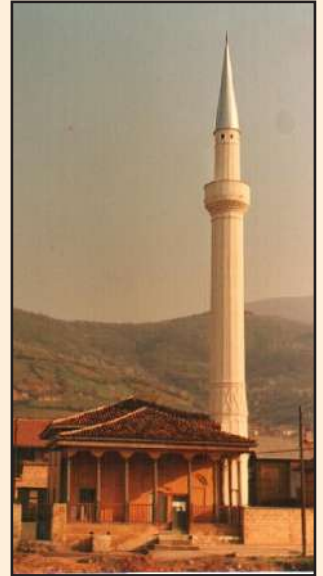
Ömrünün sonuna kadar kendi mescidinde imamlik ve medresesinde öğretmenlik yapan Sûzî Çelebi, Osmanlı devletinin bir kadısı tarafından suç işlediği şüphesi ile ihbar edilmesi dolayısıyla Yavuz Sultân Selîm tarafından 1512-1520 tarihli temlik-nâme ile kendisine verilen Prizren yakınlarındaki Sultan hası olan Grajdanic Çiftliği'nin, padişaha ait olan gelirin %10'u mescit ile medresesinin yönetimi için vakfetti. Bu vakfiyeden, Ayşe adında bir kızı olduğu ve malının bir bölümünü ona bağışladığı anlaşılmaktadır. Prizren'de vefat etti ve kardeşi Nehârî ile birlikte mescidin yakınındaki bahçeye defnedildi.

Bu araştırma ve incelememiz, Şair Nefî'nin idam edilmesine sebep olan hicviyenin benzeri kadı tarafından suç işlendiği ihbarname kabul edilerek Suzi Çelebiye gelir sağlaması, Osmanlıda adaletin ne sevide olduğunu gösteren olayların yorumundan oluşmaktadır.

XV. yüzyılın ikinci yarısında yetişmiş, XVI. yüzyılın ilk yarısında yaşamış olan Suzi'nin Prizren'de Suzi Mahallesi'nde, Suzi Sokağı'nda, Suzi Camii olarak bilinen cami binasının doğu tarafında üstü açık türbe içinde bulunan iki mezardan biri ona aittir. Konuş şeklindeki mezarın baş taşındaki kitabe Mehmed b. Mahmud b. Abdullah, ölüm tarihi 931 (29 Ekim 1524) olarak yazılıdır. Aşk ateşliyle yanan anlamına gelen "Suzi" şairimizin mahlasıdır.¹ Eserlerini Suzi mahlasıyla yazmıştır. Nakşibendî tarikatına mensup olduğundan Sûzî-i Nakşibendî, bazı kaynaklarda ise Sûzî-i Rûmî, Sûzî-i Pürzerrînî, Suzi Zerrin, Mevlânâ Sûzî, Suzi Çelebi, Suzi Efendi, Suzi Baba gibi isimlerle de

anılmaktadır. Ama bütün kaynaklar Prizrenli Suzi'nin Fatih ve II. Beyazıd devri akıncı beylerinden Mihalçoğlu Ali Bey'in Bosna uçlarındaki gazaları tasvir eden Gazavat-namenin yazarı olduğunu kabul etmektedirler.

Bu eserde hayatı ve kahramanlıkları tasvir edilen Ali Bey ve Mehmet Bey Osman Gazi zamanından beri akınlarda gösterdikleri yararlıkla adları tarihe geçen Mihalçoğulları ailesindedir. Ataları olan Köse Mihal, Bizans'a tabi Harman Kaya Tekfûrî iken Osman Gazi'yi tanımış ve gösterdiği doğrulukla onun dostluğunu kazanmıştır.² Suzi bu aileye ait değildir. Sadece Ali Bey'in ve onun vefatından sonra bir müddet oğlu Mehmet Bey'in (ö. 916/1510) kâtibi olarak gazalarını ve hayatlarını 15000 beyitten oluştuğu tahmin edilen Mihalçoğlu Ali Betin Gazavat-namesi olarak adlandırdığı mesnevinin yazarıdır. Türkiye dışında bulunan elyazma nüshalarını³ kendi arşivindeki nüshayla karşılaştıran ve üzerinde bilimsel çalışma yapan Agâh Sırrı Levend bu eserin münacat ve tevhitlerle birlikte 1795 beyit sayısından oluştuğunu belirtiyor. Suzi hakkında bilgi veren tezkire yazarlarından⁴ başka yabancı Türkologlardan Von Hammer, Franz Babinger, Aleksey Olesnicki, Hasan Kaleshi gibilerinin de çalışmaları vardır.

Prizren'de (Kosova) Suzi Camii

Kosova Türk Yazarlar Derneği, 1998 yılında "Mihalçoğlu Ali Bey Gazavatnamesi"ni kaleme almasının 500. yıldönümüne adanmış Prizrenli Suzi'nin 500. Yılı adı altında Uluslararası Sempozyum düzenlemiş ve sempozyumda sunulan bildirileri ve Suzi hakkında genel bilgi ve belgeleri içeren bir kitap 2000 yılında yayımlanmıştır.

Prizrenli Suzi'nin eğitim gördüğü İstanbul'dan doğum yeri Prizren'e dönerken bir müddet kaldığı bugünkü Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nin Kalkandelen kentinde kadının⁵ yetim bir çocuğun hakkını yediğini öğrenince ilk okunuşta nasihat veren şiir⁶ olduğu izlenimini veren devamdaki şu beyitleri kaleme almış:

Ey kadi sana da'vacı Yezdan7 olacaktır
Mahşer arasatınd a ki8 divan olacaktır

Haşr içre sicillat-ı amel çün bula imza
Rüşvet rakamı namene9 ünvan10 olacaktır

Devrinde yetimin ki gözü yaşı revandır11
Bir gün seni gark12 etmeğe umman13 olacaktır

Rüşvet kemiğin durmaz ilik gibi emersin
Karnın yarılıp bir gün ilik kan olacaktır

Bu sazı ki sen perdeler altında çalarsın
Sanma ki anın nağmesi pinhan14 olacaktır.

"Ey kadı mahşer meydanında divan kurulduğunda
Senden davacı Allah olacaktır,

Kıyamet günü amel defterleri kontrol edildiğinde
Rüşvet rakamları senin defterine başlık olacaktır.

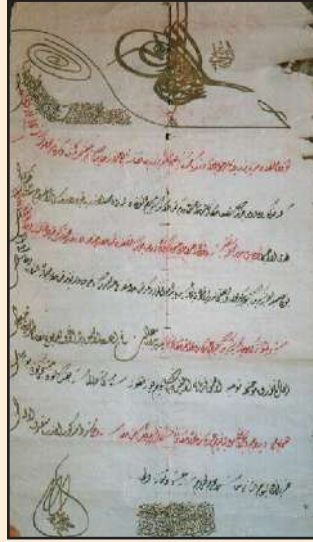
Devrinde yetimlerin gözlerinden akan yaşlar,
Bir gün seni boğacak okyanus olacaktır.

Rüşvet kemiğini durmadan ilik gibi emiyorsun,
Bir gün karnın yarılacak ve o ilik kan olacak.

Sen şimdi bu sazı gizli çalıyorsun ama
Onun nağmesi gizli kalacak sanma."

Temlikname 1513

Temlikname 1520

Hicviye özelliklerine sahip olan bu beyitler Şeyhül İslam makamına gönderilmiş, oradan divana sevk edilerek Yavuz Sultan Selim'in eline geçmiş. Bu beyitlerden etkilenen Padişah, Prizrenli Suzi'yi İstanbul'a çağırılmış ve onu Sultan Hası olan Prizren yakınındaki Grajdaniç çiftliğinin her yıl gelirinden % 10'nun kısmıyla ödüllendirdiğini bildirmiş. Bu hediye yazılı bir belge olan Temlik-name ile düzenlenmiştir.15 Bugün Suzi olarak bilinen bu çiftlikte Suzi deresi ve içinden geçenin kötü ruhlardan arındığına inanılan Delikli Taş'ın bulunması dolayısıyla ziyaret edilen bir mesire yeridir.

Prizrenli Suzi'yi ödüllendiren Yavuz Sultan Selim, hicviyeden etkilenerek Kalkandelen kadısını bu görevden azlet-

miş.16

Padişah tarafından sağlanan geliri Suzi Hicri 919 (Milladi 1513) yılında onaylanan vakfiyesiyle daha önceleri Prizren'de yaptırmış olduğu mescit ile dershanenin idaresi için vakfetmiştir.

Prizren'de Suzi Mahallesi

Prizren'e döndükten sonra ve Padişah tarafından sağlanan bu çiftliğin geliri ile İlyas Hoca Mahallesi'nde Bistrica suyu kenarında bir mescit ile medrese yaptırmış, ve H. 919 (Miladi 1513) yılında onaylanan vakfiyesiyle gelecek gelirleri onların idaresi için vakfetmiş, ömrünün sonuna kadar da kendi mescidinde imamlık ve müezzinlik, medresesinde de öğretmenlik yaparak vaktini geçirmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Yavuz Sultan Selim döneminde ülkenin herhangi bir yerinde adaletsizlikle karşılaşan, zulüm gören ya da mahalli kadılar tarafından haklarında yanlış karar verildiğini düşünenler, valilerden, askeri sınıftan şikâyeti bulunanlarla vakıf mensuplarının haksız davranışlarına muhatap olanlar için divan yolu açıktır. Atama yoluyla işbaşına gelen kadılar idari, adli ve belediye yetkililerine haiz birer devlet memuru olarak görev yapmışlardır. Yani kadı hem hâkim hem mülki amir hem de belediye başkanıydı. Verdiği hükümler kesin bir nitelik taşımaktaydı.

Bir dönem kadılık yapan Suzi17, adaletin tecelli etmesi için Türklerin haksızlığa karşı gelme kültürü olarak ihbar-namelere divan yolunun açık olduğunu bilerek bu şiirsel ihbarnameyi yazmıştır.

Suç işlendiği şüphesini içeren ve ihbarname (suç isnadı) olarak kabul edilen şiire göre yargılanma sürecinin başlaması için gereken özellikler nedir:

Esasa dayalı şüphelerin mevcut olması.

Suçun işlendiği yer olarak Kalkandelen kenti olduğu belirtilmiştir.

Suçun kimin tarafından işlendiği ismen bildirilmemesine rağmen "Kalkandelen kadısı" olarak belirtilmesi yeterlidir.

Çünkü Kalkandelen'de bir kadı vardır

Suçun işlendiği yer, mekân belirtilmemesine rağmen "Kalkandelen kadısı" olarak belirtilmesiyle kadılık mekânında ve alınan karar ile işlendiği açıkça görülmektedir.

Mağdurun "yetim" bir çocuk olduğu belirtilerek kadı evraklarından ortaya çıkması mümkündür.

İhbarnameyi gönderenin kimliği bellidir.

Bu bilgiler şüpheli kadınının yargılanması için hukuk sürecinin başlatılmasına yasal dayanak olmuştur.

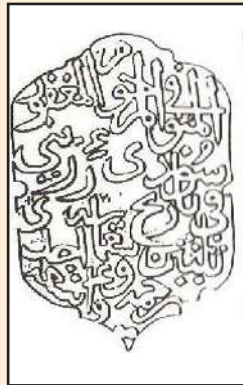
Devlet memuru olan kadının görevini kötüye kullandığı ge-

rekçesiyle kusurunu ve ayıbını meydana çıkardığı için bu beş beyitle şiir halkbilimince bir taşlamadır veya yazıldığı dönemde hicivdir. Hukukta ise bu şiir içeriğine göre suç işlendiği şüphesiyle suçlama sürecinin başlaması için ihbarname değildir.

74. İslam halifesi ve ilk Osmanlı halifesi olan Yavuz Sultan Selim tarafından 5 beyitle hiciv türünde yazılmış bir ihbarname şairini yüksek bir meblağ ile ödüllendirmesi Türk kültüründe adalete verilen önemin kanıtıdır. Ama buna karşın Divan edebiyatının en önemli hicviye temsilcisi olan Nef'i'yi Sultan 4. Murad Han Başkâtipliğe tayin eder, fakat kimseye ilişmemesini söyler. Her ne kadar Nef'i, Padişaha bu konuda söz verse de, yaradılışı icabı, kalemini durduramayıp saraydakilerle alay eden şiirler söyler, yazdığı hicivlerle dönemin birçok isminin nefretini ve öfkesini üstüne çeker. Sadrazam Bayram Paşa hakkında yazdığı böylesi içerikli "Sihâm-ı Kazâ" isimli hicviyeyi öğrenen Padişah, onun cezalandırılmasını ister. Fakat kurnaz Nef'i, hemen saraydaki zenci ağalardan birine giderek Padişahın kendisini affetmesi amacıyla bir dilekçe yazması için yalvarır. Saray ağası dayanamayıp bir dilekçe yazar. Tam imzalar-ken, kalemden bir damla siyah mürekkep kâğıda damlar. O anda şairin hiciv damarı kabırır ve o zor anında bile zenci saray ağasını renginden dolayı kötülemek için "Mübarek teriniz damladı efendim" deyiverir. Bu onun son sözleri olur ve zenci saray ağası Nef'i'yi hemen cellada teslim eder. (26 Ocak 1635) yılında idam edilir.

Şair Nef'i'nin idam edilmesinden bir asır önce yaşayan Prizrenli Suzi'nin bir kadının kusurunu ve ayıbını meydana çıkarmasından dolayı Padişah tarafından yüklü bir meblağ ile ödüllendirmesinin nedenlerinden başlıcası beyitlerdeki ifade tarzının edep sınırları içinde olması ve hiciv çerçevesinde kalıp küfür olmamasıdır.

H. 931 (M. 9 Ekim 1524) yılında Prizren'de vefat eden şair Suzi yaptırdığı mescidin haziresinde iki yıl önce defnedilmiş olan kardeşi şair Nehari'nin kabri yanında yatmaktadır. Koni şeklindeki kitabeli baş taşı Kültür ve tarih eserlerini koruma Kurumu 632 sayılı ve 15 Ağustos 1959 tarihli Kararı ile koruma altına almıştır. Beş asırdır hizmet veren Suzi camii dışında Suzi'nin vakıf eserlerinden cami bitişiğindeki kütüphane, çeşme, üç kemerli Taş Köprü bulunmaktadır. Burası Suzi Mahallesi ve vakıf eserlerinin bulunduğu sokak Belediye Meclis kararı ile Suzi Çelebi Sokağı adını taşımaktadır.

Suzi'nin kabrindeki kitabeli baş taşı

KAYNAKÇA;

1. AGAH SIRRI LEVEND: Mihaloğlu Ali Bey Gazavat-Namesi, Türk Tarih Kurumu, 1956, Ankara
2. ALTAY SUROY RECEPOĞLU: Suzi'nin 500 yılı, Kosova Türk Yazarlar Derneği, 2000, Prizren

3. Dr. MUSTAFA İSEN: Latifi Teskiresi, Ankara 1999
4. Dr. MUSTAFA İSEN: Kühül'-Ahbar Tezkire Kısmı, Ankara 1994
5. Dr. MUSTAFA İSEN: Sehi Bey Tezkiresi,, Ankara 1998
6. PETAR KOSTIĆ: Crkveni zivot pravoslavnih srba u Prizrenu i njegovoj okolini u XIX veku, Beograd 1928,
7. PROF.DR FİLİZ KILIÇ: Aşık Çelbi, Meşâ'irü 'ş-Şu'ara, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul, 2010
8. DR. MUSTAFA İSEN: Heşt-Behiştte göre Yugoslavya sınırları içinde doğan şairler, Çevren Sayı 32, Aralık 1981, Priştine
9. ALEKSİJE OLESNICKI: Suzi Çelebi iz Ptrizrena Turski pesnik-istorik XV-XVI veka, Glasnik Skopskog NaUCNOG Drustva, Skopje, 1934
10. HASAN KALESHI: Prizren kao kulturni centar za vreme turskog perioda\ Gjurmime Albanologjike sayi 1\ Pr't'ne 1962/
11. Doç. Dr. Haluk İpekten, Doç. Dr. Mustafa İsen, Doç. Dr. Recep Toparlı, Doç. Dr. Naci Okçu, Yrd. Doç. Dr. Turgut Karabey: Tezkirelere göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara, 1988.
12. BURSALI MEHMET TAHİR EFENDİ: Osmanlı Müellifleri 1299-1915, İstanbul
13. MEHMED SÜREYYA : Sicill-i Osmani – Osmanlı nlüler, İstanbul, 1996
14. FRANZ BABİNGER: Osmanlı Tar,h, Yazarları Ve Eserleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Çev. Prof Dr. Coşkun çok, Ankara, 1992.

1 "Prizren'de bir oğlan doğsa, adına mahlas eklerler. Yeni-ge-de oğlan-doğsa, -çocuk-Farsça konuşmaya başlar. Priştine'de ise belinde divitle doğar. Dolayısıyla Prizren şairler kaynağı, Yenice Farsça ocağı, Priştine ise kâtip yatağıdır." Aşık Çelebi, 'Meşâirü's-Şuârâ'.

2 Agah Sırrı Levend;Gazavat*nameler ve Mihaloğlu Ali Beyin Gaazavat*namesi, Türk Tarih Kurumu 2. Baskı 2000 Ankara, s.181.

3 Bugün Gazavatnamenin dört nüshası bulunmaktadır. Biri Ankara'da (Agâh Sırrı Levend arşivinde), biri Emiri nüshası (Millet Ktp manzum eserler, No.1339. Tarih-i Mihalzade Ali Beğ), biri Berlin nüshası (Preussische Staatsbibliothek, Ms. or. Qu - 1468 ve biri de Zagreb nüshası (Zagreb 74 Hırvat ilim ve güzel sanatlar akademisi İslam eserleri koleksiyonu, No. 535/1).

4 Aşık Çelebi Tezkiresi: Meşâ'irü's Şu'ara; Sehi Teskiresi: Heşt-Bihişt; Kühül'-Ahbar teskiresi; Latifi: Tezkiretü's Şu'ara; Bursalı Mehmet Tahir: Osmanlı Müellifleri gibi.

5 Kadı kelime olarak "hükmeden", "yerine getiren" anlamlarına gelmekte

6 Dr. Mustafa İsen: Latifi Tezkiresi, Ankara, 1999, 411

7 Allah

8 Meydanında

9 DeFTERİNE

10 Başlık

11 Akandır

12 Boğacak

13 Okyanus

14 Gizli

15Kühül'-Ahbar tezkire kısmı. Petar Kostic: Crkveni zivot Pravoslavnih Srba u Prizrenu i u njegovoj okolini u XIX veku, Beograd 1928, 93

16 Dr. Mustafa İsen: Kühül' – Ahbar'ın Tezkire kısmı, 1994, Anksara

17 Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü, 1988 Kültür Bakanlığı, Ankara

Uğruna Nice Bilim İnsanın Öldürüldüğü Kitap: DİVAN-I LÜGATÜ'T TÜRK

Sami Biberoğulları

Az buçuk mürekkep yalamış her Türk vatandaşı Türk dünyasının bilinen en eski Türkçe sözlüğünün Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılmış olan Divan-ı Lügatü't Türk olduğunu bilir. Bu eser iki amaçla yazılmıştır: 1- Araplara Türkçeyi öğretmek 2- Türkçenin Arapçadan daha üstün bir dil olduğunu kanıtlamak.

Ancak yine bu eserle ilgili olarak bilmediklerimiz bildiklerimizden çok daha fazladır. Mesela pek çoğumuz bu eserin ilk yazıldığı günden bu güne kadar bilinen tanınan bir eser olduğunu zanneder. Oysa değil. Evet... Türk Dünyası bu eserin varlığından haberdardır, ancak esere 1914 yılına kadar herhangi bir yerde rastlamak mümkün olmamıştır. Yani bizler Türk Dünyası olarak 1914'e kadar Kaşgarlı Mahmut'un Divan'ı Lügatü't Türk adlı bir lügat (sözlük) yazdığını biliyorduk, ama bu tarihe kadar bu eseri eline alıp okumuş " Ben bu kitabı falanca yerde gördüm." demiş bir Allah'ın kulu yoktu. 1914 yılına kadar böyle bir kitap ortada yok idiyse bizler böyle bir kitabın varlığından nasıl haberdardık?

Bu kitabın varlığından başka kitaplar sayesinde haberdardık. Mesela Divan-ı Lügatü't-Türk'ten ilk söz eden Antepli Aynî diye de tanınan Bedreddin Mahmud'dur. "İk-dü'l-Cuman fi Tarih-i Ehli'z-Zaman" adlı eserinin birinci cildinde Kaşgarlı Mahmud'un eserinden yararlandığı görülmektedir. Aynî, yalnızca bu eserinde değil kardeşi Şahabeddin Ahmed ile birlikte yazdığı "Tarihü's-Şihabî"de de Divan-ı Lügatü't-Türk'ten yararlanmıştır. Daha sonra Kâtip Çelebi de ünlü eseri Keşfü'z-Zünûn'da Divan-ı Lügatü't-Türk'ü anmıştır.

Evet...Türk dünyasının çok merak ettiği bu kitap ortalarda yoktur. Daha doğrusu aslında bir insanın evindeki kitaplıkta bulunan kitaplar arasındadır. Bu kişi de zamanın eski maliye nazırlarından Nazif Bey'dir. Nazif Bey kitabın değerli bir kitap olduğunun farkındadır ama ne kadar değerli olduğunun farkında değildir. O sebeple kitabı ölmeden önce yakını olan bir kadına hediye eder ve ona der ki: " Bu kıymetli bir kitaptır. Başın sıkışınca bunu satabilirsin. Ama 30 liradan aşağıya satma."

Bir zaman sonra kadın paraya sıkışır ve kitabı alıp Bayezit'taki Sahaflar çarşısına götürerek Burhan adlı bir sahafa bırakır ve " Bunu benim için sat. Sen kaçsa satarsan sat bana 30 Lira ver yeter." der. Aradan biraz daha zaman geçer. 1914 Yılı başlarında Türk Kütüphaneciliğinin babası Ali Emirî Efendi her zaman olduğu gibi sahafları dolaşmaktadır "Yeni bir kitap düştü mü?" diye. Burhan Bey'in dükkanında Divan-ı Lügatü't Türk'ü görünce heyecan ve mutluluktan adeta kalbi duracak gibi olur ve uzatmayalım efendim 30 Lira kitap için 3 Lira da Sahaf Burhan Efendiye komisyon ücreti olarak toplam 33 Liraya kitabı alır. Daha sonra Ali Emirî yeni edindiği bu kitabı sağda solda anlatmaya

başlar:

"Bu kitap değil, Türkistan ülkesidir... Türkistan değil bütün cihandır. Türklük, Türk dili bu kitap sayesinde başka bir parlaklık kazanacak. Arap dilinde Sibeveyh'in kitabı ne ise bu da Türk dilinde onun kardeşidir. Türk dilinde şimdiye kadar bunun gibi bir kitap yazılmamıştır. Bu kitaba hakiki kıymet verilmek lazım gelse cihanın hazineleri kâfi gelmez... Bu kitapla Hz. Yusuf arasında bir benzerlik vardır. Yusuf'u arkadaşları birkaç akçeye sattılar. Fakat sonra Mısır'da ağırlığınca cevahire satıldı. Bu kitabı da Burhan bana otuz üç liraya sattı. Fakat ben bunu birkaç misli ağırlığında elmaslara, zümrütlere vermem..."

Haber kısa sürede önce İstanbul'da sonra tüm Osmanlı ülkesinde ve nihayet Türk topluluklarında duyulur ve büyük heyecana sebep olur. Asırlardır bilinen ama kimsenin görmediği Divan-ı Lügatü't Türk nihayet bulunmuştur.

Ziya Gökalp başta olmak üzere pek çok Türkçü bu kitabı görmek ister lakin Ali Emirî Efendi hiç kimseye göstermez. Yine de eninde sonunda birilerine göstermek zorundadır zira kitap oldukça dağınıktır. Acaba elindeki kitap Divan-ı Lügatü't Türk'ün tamamı mıdır yoksa eksik bir kitap mıdır? Bu sorunun cevabını verebilecek tek kişi Kilisli Muallim Rifat Efendi'dir. Kilisli Muallim Rifat Efendi kitap üzerinde tam iki ay çalışır. Formaları düzenler. Sayfalara numara koyar ve müjdeyi verir: "Bu kitap noksansızdır."

Derken efendim olay meşhur Talat Paşa'nın da kulağına gitmiştir ve Talat Paşa bu eserin yok olmaması için bastırılmasını teklif eder. Sonuç olarak I. Dünya Savaşı yıllarında Divan-ı Lügatü't Türk, Ali Emirî Efendinin isteği üzerine Kilisli Muallim Rifat'ın editörlüğü ile bastırılır. (Kaşgarlı Mahmud'un Divan-ı Lügatü't Türk'ü 25 Ocak 1072 günü yazmaya başladığı, 10 Şubat 1074 günü tamamladığı tespit edilmiştir. Bu hesapça kitap ilk yazılıp tamamlandığı tarihten 840 sene sonra basılmıştır.) Peki bitti mi hikaye? Hayır. Dahası var.

Türk Dünyasının şah eseri olan Divan-ı Lügatü't Türk tabii olarak diğer Türk dünyasında da sevinç ve heyecana yol açtı ve Türkiye dışındaki Türk ülkelerinde de bu kitabın yayınlanması için kollar sıvandı. Ancak ne yazık ki her kim bu işe el attıysa maalesef katledildi.

Evet... Türk dünyasında ilk tercüme girişimi Azerbaycan'da oldu. Sovyet Bilimler Akademisi'nin Azerbaycan Şubesi, bu iş için Halid Said Hocayev'i görevlendirdi. Hocayev, 1935-37 yıllarında bu görevi tamamladı. Fakat Hocayev ve yardımcılarının başarısının mükafatı, ölüm oldu. 1937 yılında bu kez meşhur Uygur şairi ve eğitimcisi şair Muhammed Ali, Dîvân-ı Lügatü't Türk'ü Uygurcaya tercüme ettiği için katledildi ve bütün çalışmaları yakıldı. Bir diğer Uygur bilim insanı Kutluk Şevki, hac yolculuğu sırasında uğradığı İstanbul'dan Kilisli baskısını alarak ülke-

sine götürmüştü. Ancak bilim dünyasına hizmet için giriştiği bu çaba maalesef sonu oldu.

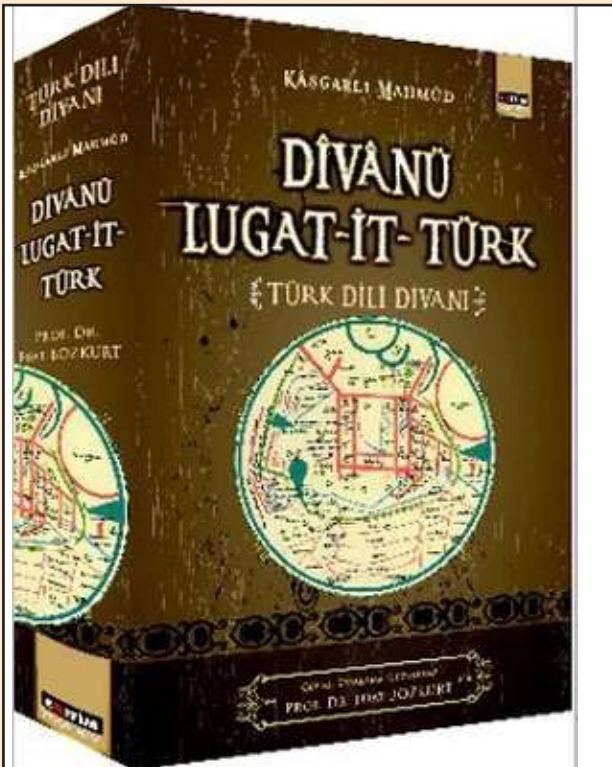
Uygurlar, 1944 yılında Şarki Türkistan Devleti'ni kurduklarında, ilk iş olarak Divan-ı Lügatü't Türk'ün tercümesi işine giriştiler. Bu iş için meşhur âlim İsmail Damollam görevlendirildi. Birinci cildin tercümesi tamamlanmıştı ki, Rusya ile Çin anlaşarak Şarki Türkistan Devleti ortadan kaldırdılar ve İsmail Damollam öldürüldü.

Şarki Türkistan'ın Kızıl Çin tarafından işgal edilmesinden sonra Uygur bölgesinde Sincan Özerk Yönetimi kuruldu. Kaşgar bölgesinin Valisi Seyfullah Seyfullin, maddi kaynak da ayırarak tanınmış şair ve tarihçi Ahmed Ziyaî'yi, Dîvân-ı Lügatü't Türk'ün tercümesi için resmen görevlendirdi. 1952-54 yılları arasında Divan'ın tercümesi tamamlandı ve Pekin'e basılması için gönderildi. Baskının giderleri de Kaşgar valiliği bütçesinden ayrılmıştı. Ancak Pekin "karşı devrimcilik ve milliyetçilik" suçlamaları ile Ahmet Ziyaî'yi yirmi yıl ağır hapse mahkûm etti ve Ziyaî cezaevinde işkence altında can verdi, divanın bütün tercümeleri de yakıldı.

Yılmayan Uygurların bir başka girişimi, 1960-63 yıllarında, Çin İlimler Akademisi Sincan Bölümü Müdür Yardımcısı Molla Musa Sayrani tarafından hayata geçirildi. Fakat hem Sayrani hem yardımcılar öldürüldü. Ayrıca tercümenin metinleri de yakıldı.

Uygurların Divan'a merakı bütün bu olaylara rağmen azalmamakta aksine artmaktaydı. Halkın ve aydınların yoğun isteği ile Dîvân-ı Lügatü't Türk, İbrahim Mutî'nin yönetiminde Abdusselam Abbas, Abdurrahim Ötkür, Abdurrahim Habibulla, Abdulreşit Kerim Sait, Abdulhamit Yusufi, Halim Salih, Hacı Nur Hacı, Osman Muhammed Niyaz, Emin Tursun, Sabit Ruzi, Muhammet Emin ve Mirsultan Osmanov'dan oluşan 12 kişilik komisyon tarafından tercüme edildi. Bu tercüme ile Divan, 1981-84 yıllarında Urimçi'de 3 cilt halinde ve 10 bin nüsha basıldı.

Divan-ı Lügatü't Türk, Kazakistan ve Azerbaycan'da ise ancak SSCB'nin yıkılışından sonra yayınlanabildi.

BÜYÜK GÖÇ

Bakanların doğusunda,
Tuna,Kamçı,Arda boylarında,
Deliorman,Trakya,Rodoplarda
Esen kara rüzgarlar;
Asimilasyon,baskı ve yasaklar
Büyük Göçü başlattı...
Rumeli Türkünü inkar edenler,
Bu insanlık dramına da
Turistik Gezi dediler!
Soruyorum,unutulur mu hiç;
O sıcak günler, uykusuz geceler?
Evinden,yurdundan,
Göç eden yüzbinler?
Çoluk çocuk, genç yaşlı,
Gönüller yaralı, gözler yaşlı.
Yollarda; Sık polis noktaları
Uzun uzun göç kervanları,
Akın akın sınıra yaklaştı.
Kapıkule Mahşeri aratmadı,
Ana vatanımız kucak açtı
Soydaşlarını bağrına bastı.
Ve Seksen dokuz göçmeni,
Masum Rumeli muhacirleri,
Yüreğine gömdü, tüm acıları.

27 Haziran 2019

Bahri ÖZTÜRK Bursa

Reşit Hanadan'ın "Rumeli'den Çıktık Yola" adlı romanı üzerine Tarih, Sosyoloji, Dil, Felsefe Bilimleri Açısından Hazine Değerinde Bir Eser

Dr. Taner Güçlütürk

Reşit Hanadan'ın Balkan Savaşları'nın 100. yıldönümüne ithafen, yazılan "Rumeli'den Çıktık Yola" adlı romanı tür olarak tarihi ve belgesel bir romandır, konu olarak trajedidir. Romandaki konular elden geldiğince objektif bir yaklaşımla ele alınmaya çalışıldığı gibi, olay örgüsü gereği kurgulandığı temalar da mevcuttur.

Romanda biri, Sultan Mehmed Reşad Han'ın Kosova ziyareti, peşinden çıkan Balkan Savaşları trajedisi ile bütün bu olaylar merkezinde sonu trajik bir şekilde sonuçlanan aşk olayı olmak üzere üç ana tema mevcuttur.

Romandaki konu ve olay örgüsü girizgâh olarak öncelikle zaman ve çevre tasviriyle yapılmıştır. Zaman ve çevre tasviriyle birlikte konuya geçen yazar; roman boyunca tarihi süreçle birlikte yörede yaşanan olayları belgesel nitelikte bir yaklaşımla ele alır. Romanda geçen olaylar ile konu geçişleri, tarihi bilgilerin sunulduğu arka plan ile gerçekleşmektedir.

Reşit Hanadan "Rumeli'den Çıktık Yola" adlı romanında yalın ve sade bir dil kullanmıştır. Üslupta tasvir hakimdir. Tasvir ve betimlemeler çok güçlüdür. Dönemin yönetim yapısı itibarıyla kullanılan idari terminoloji, hukuksal kavramlar, araç ve gereç isimleri Osmanlı Türkçesiyle ifade edilmiştir. Romanda atasözleri ve halk deyimlerine oldukça yer verilmiştir. Yazar eserde yer yer Rumeli'nin Türkçe ağızlarını yansıtmaya çalışırken, kendisi de evlad-ı fatihan olduğu için Rumeli Türkçesine özgü tabirlerden kurtulamamıştır. Ancak standart edebi dil nitelikleri bakımından bu ifade biçimleri çok azdır.

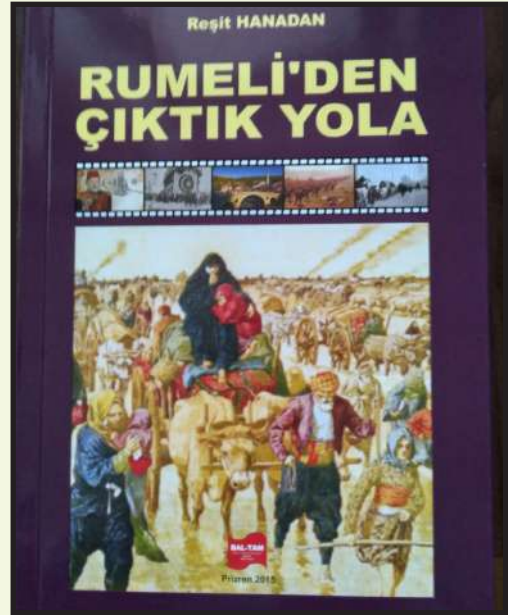
Romandaki olaylar içerisinde öne çıkan kişiler genelde Prizren ve yöre esnafı, idarecileri, halk tabakasından seçilmiş belli olay kahramanları ve Osmanlı Sultan Mehmed Reşat Han'dır. Bununla birlikte Balkan Savaşları ve bölgesel siyasi aktörler de ön plandadır. Öyle ki idare ve halk tabakasından kalabalık bir kahraman kadrosu romanda karşımıza çıkmaktadır. Yazar, eserin sonunda söz konusu tarihi şahsiyetler hakkında olaylar ardından akıbetlerini özetleyen özgeçmişlerine de yer vermektedir. Yazar, romandaki karakterlerinin kişiliklerini başarılı bir şekilde tasvir etmektedir. Ancak bu tarihi bir roman olduğu için olaylar ve görüşler ön plandadır, kişilerin karakter ile iç dünyasının tahliline çok fazla yer verilmemektedir.

Romandaki başlıca olaylar mekan olarak Prizren, İstanbul, Mamuşa, Priştine ve Üsküp çevresinde gelişmektedir. Yazar eserde mekan tasvirlerini başarılı bir şekilde yapmış, öyle ki roman boyunca okuyucu olayların geçtiği mekanları rahatlıkla tahayyül etmektedir.

Romanda ele alınan olaylar 1910 - 1913/14 yılları arasında geçmektedir. Yazar dönemin olaylarıyla birlikte eserde geçen zaman diliminin havasını çok iyi aksettirmiştir. O dönemin algısı yanı sıra zamana yansıyan ve zamanın etkisinde ortaya çıkan durumu itina ile ve çok yönlü bir bakışla gözler önüne sermektedir.

Reşit Hanadan'ın, edebi yaratıcılık sürecinde öykü ve diğer romanlarında olduğu gibi son romanında da edebi

estetik unsurlar hakim olmuştur. Tasvir ve tahliller ölçülüdür, abartı yoktur. Arka plan ve geçiş motifleri olarak tarihi bilgiler gerçekçi, yeterli ve makul ölçüdedir. Romandaki hafif polisiye kurgu olayları ilginç hale getirmiştir. Erotik sahneler ölçülü ve abartılı değildir. Yazar, deyim ve atasözleri yanı sıra roman boyunca şiir, türkü, manilerden de alıntılara yer vermiştir. Savaş psikolojisi, savaş sahne ve manzaraları, savaşın gergin havası çok iyi yansıtılmıştır. Gündelik yaşam unsurları gerçekçi bir biçimde dile getirilmiş, okuyucu adeta dönemin gündelik yaşamın içine sürüklenmiştir.

Eserde, payton, gazlı lambalar, mumlar, elektrik direklerinde yanan gazlı ışıklandırmalar gibi dönemin gündelik yaşamdan seçilmiş araçlar birer estetik motif olarak kullanılırken, köy ve şehir yaşamına dair ince detay ve nüanslar da dönem ve zaman algısını oluşturmada estetik bir biçimde yansıtılmıştır, Romanda hakim olan estetik unsurlardan biri de şiirsel bir üslupla dile getirilen çevre tasvirleridir.

Bilindiği üzere edebi eserleri estetik kılan önemli unsurlardan biri de fikirlerdir. Reşit Hanadan'ın son romanını da değerli kılan fikirler çok çarpıcıdır. Olaylar örgüsü çerçevesinde ister yazarın, ister de olay kahramanlarının öne sürdüğü fikir ve düşünceleri romana estetik bir biçimde sinmiştir. Okuyucunun gözüne batırmadan, satırlar arasında yazarın ya da olay kahramanlarının ağzından dile getirilen bu fikirler sayesinde hem dönemin olaylara bakış ve algısını, hem de değişik konularla ilgili yöre halkının gerçekçi görüşleri anlaşılmaktadır.

Reşit Hanadan'ın "Rumeli'den Çıktık Yola" adlı romanı, Balkan Savaşlarının 100. yıldönümüne atfedilmiş bir eser olarak başarılı bir çalışmadır. Eserde ele alınan olaylar gerçekçidir. Sanatsal akım olarak da Hanadan toplumsal gerçekçilik akımının izinden gitmeye devam ederken konu,

olay, kişiler, çevre, zaman, amaç, fikir, üslup, dil, sanat ve estetik öğeleri bakımından değerli ve yenilikçidir.

Yazarın eski eserlerine kıyasla romanının bütün bu unsurlarında yenilikler bulmak mümkündür. Hanadan'ın son romanıyla birlikte Kosova'la çağdaş Türk romanının da nitelik bakımından yeni ve başarılı bir sürece girdiğinin altını çizebiliriz. Bu eserle Kosova'daki Türk tarihinin yazımı bakımından da belgesel nitelikte bir çalışma ortaya konmuş, dönemin olaylarına elden geldiğince bağımsız ve başarılı bir bakış açısı getirilmiştir. Bu bakımdan yeni Kosova Türk romanının, toplumsal gerçekçi sanat akımının izinden gittiği görülmektedir. Konu, olay ve kişiler bölgenin özgün ve yeni tarihi temalarından esinlenilmektedir.

Öykülerinde olduğu gibi romanlarında da genellikle yakın dönemin konularını ele alan Reşit Hanadan, Osmanlı tarihiyle ilgili ortaya konan yanlış bilgilerin aksine, bilinmeyen, yeni ve çok gerçekçi fikirleri de öne sürmektedir. Üslup ve dilde sergilediği başarı olduğu gibi estetik öğeler bakımından da nitelikli motifleri barındıran Hanadan'ın "Rumeli'den Çıktık Yola" adlı romanı, sadece edebiyat bilimleri açısından değil, tarih, sosyoloji, etnoloji, kültüroloji, dil, felsefe bilimleri açısından da hazine değerinde çok değerli, yeni ve özgün bir kaynağı oluşturmaktadır.

O, bu yönüyle taklitçilikten ziyade özgün ve başarılı bir yaratıcıdır. Bu başarısını ödüllerle taçlandıran Hanadan, eserleriyle hem Kosova'da çağdaş Türk öykücülüğünün edebi nitelikli bir kimlik kazanmasının baş mimari olmuş, hem de Türkçenin ve Türkçe edebiyat geleneğinin bu coğrafyada devamlılığı sağlamada yola çıkan diğer kalemlemlerle birlikte üzerine düşen sanatçı duyarlılığını hassasiyetle sergilemiş; bireysel, toplumsal ve sanatsal misyonunu layıkıyla yerine getirmiştir. Hanadan, Kosova Türk çağdaş edebi yaratıcılığı'nda roman türündeki eserleriyle, roman teknik ve niteliklerin başarılı bir şekilde kullanmış, edebi sanat ve estetik ölçüleri bakımından da Kosova Türk çağdaş edebiyatına değerli eserler kazandırmıştır. Birçok yönüyle kendine özgü bir yaratıcılık ve sanat anlayışı geliştirdiği gibi, mensubu olduğu edebiyat ailesinin sanat mücadelesinin izinden giderek, Kosova Türk kültürüne ve sanatına sadık kalmıştır. Sanatını önce toplum için, daha sonra da icra ettiği sanatın edebi niteliklere erişmesi için emek sunmuştur. Nesirde örnek çalışmaların öncüsü olmuş, Kosova Türk çağdaş edebiyatının hak ettiği edebi düzeyine ulaşmasına katkı sunmuş bir edebi yaratıcı olarak, yaşam biçimi ile eserlerindeki bilinçli aydın duruşu, büyük ölçüde paralellikler arz etmiştir.

Bu bakımdan Kosova Türk Yazarlar Derneği, Enver Baki, İskender Muzbeg, Zeynel Beksaç, Doç. Dr. Rıdvan Canım, Mürteza Büşra, Canan Özer ve Dr. Taner Güçlütürk'ten oluşan seçici kurul ile 09.04.2016 tarihli toplantıda alınan 89/16 sayılı kararla, "2016 Yılı Kosova Türk Yazarlar Derneği "Sunı Çelebi" Edebiyat Ödülü"ne, 2015 yılında yayımladığı "Rumeli'den Çıktık Yola" adlı romanı yanı sıra eserleriyle Kosova ve Balkanlarda çağdaş Türk edebiyatına sunmuş olduğu değerli katkılar nedeniyle Kosova Türk çağdaş edebiyatının ad yapmış ismi Reşit Hanadan layık görülmüştür.

Not: Bu inceleme Kosova Yazarlar Derneği tarafından sözü edilen roman için Reşit Hanadan'a verilen "Suzi Çelebi Edebiyat Ödülü"nün takdimi için Priştine Yunus Emre Enstitüsü'nde düzenlenen ödül töreninde sunulmuştur.

Bahtiyar Vahapzade

16 ağustos 1925 şeki-13 şubat 2009 Bakü

Azerbaycan-Türkiye

Bir ananın iki oğlu
Bir amacın iki kolu
O da ulu, bu da ulu
Azerbaycan-Türkiye.

Dinimiz bir, dilimiz bir
Ayımız bir, yılımız bir
Aşkımız bir, yolumuz bir
Azerbaycan-Türkiye.

Bir milletiz, iki devlet
Aynı arzu, aynı niyet
Hr ikisi cumhuriyet
Azerbaycan-Türkiye.

Birdir bizim her halimiz
Sevincimiz melalimiz
Bayraklarda hilalimiz
Azerbaycan-Türkiye.

Ana yurtta yuva kurdum
Ana yurda gönül verdim
Ana yurdum, ata yurdum
Azerbaycan-Türkiye.

Azerbaycan Milli Şairi unvanına sahip olan Bahtiyar Vahapzade Azerbaycan'ın yanı sıra Türk dünyasında da ün yapmış büyük bir şair, yazar ve devlet adamıdır. Doğum yeri ve vatan sevgisi şiirlerinde göze çarpan en belirgin özellikleridir. BKÜ Devlet Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olarak da çalışan şair aynı zamanda beş Azerbaycan Meclisi'nde beş dönem milletvekilliği de yapmıştır. Mamuşa Dergisi olarak "İki Devlet Bir Millet" bağlamında Türkiye-Azerbaycan kardeşliğinin ön saflarında yer alan Türk dünyasının bu büyük şairini doğum yıldönümünde saygı ve sevgiyle anıyoruz.

A Y R I L I K

Reşit Hanadan

Dedem gece yatmak için odasına çekilmeden önce bana verdiği sözünde durdu. Sabah erkenden, namazını kılmak için camiye gitmeye kalktığında, beni de uyandırdı.

Yorganın kıyısından dışarıya çıkmış olan sağ ayağımı dürtten kişinin dedemden başka birisi olmadığını görünce, uykulu gözlerimden yansıyan şaşkınlık ve korku dolu bakuşlarım yerini yumuşak bir gülümsemeye bıraktı. Uykumda tüylerimi diken diken eden çok korkunç bir düş görmüştüm.

Dev gibi korkunç bir canavarın elinden kurtulmak için canla başla çaba harcıyıp duruyordum. Rüyamda kocaman, dibi sarp kayalarla dolu, içinde yılanların, çıyanların kaynaştığı büyük bir uçurumun kıyısında idim. Uçurumun dibinden, bir ırpıda yukarıya doğru bir yükseliveren uzun boylu, iğrenç suratlı bir dev, beni güçlü kuvvetli elleriyle sağ ayağımdan yakalamış, uçuruma doğru çekiyordu.

Uykum, dedemin beni uyandırmak için ayağımı dürtmesiyle kaçmasaydı o korkunç devin elinden kurtulmak için kim bilir daha ne kadar çırpınıp duracaktım. Önce yumruklarımınla gözlerimi ovuşturdum, sonra buğulu bakışlarımın önünde ak sakalı, ufacık mavi gözleriyle bana gülümsemekte olan sevimli dedemi görünce, elimde olmayarak kendimi kucağına atıp var gücümle ona sarıldım. Dedem beni bağrına basarken:

-Hadi çabucak giyin! dedi.

Ben abdest alıncaya dek seni hazır olmuş bulayım. Yola çıkacak göçmenleri uğurlamaya gecikmeyelim.

O sırada, odanın kapısı açılmış, içeriye annem girmişti. Dedeme ap-test alması için sıcak su getirmişti. Bana da giyinmeme yardımcı oldu. Gözleri yaşlı ve kanlıydı. Belli ki, sabaha dek uyuyamamıştı.

Köyde yaşıyorduk; toprağımız da az olduğu için bizi geçindirmeye yetmiyordu. Bu yüzden babam, para kazanmak için ara sıra gurbete çıkmak zorunda kalıyordu. Yine, ilkyazdan bu yana, ülkenin en gelişmiş bölgesi sayılan Slovenya'daki inşaatlarda duvar ustası olarak çalışıyordu.

Kasımda döneceğini söylediklerine göre, yaklaşık yirmi gün sonra evde olması gerekiyordu. Annemin göz yaşlarını görünce "Zavallı anacığım. Babamı özledi herhalde. Ağlaması bundandır! ..." diye iç geçirdim. Dedemle avlu kapısından sokağa çıkmak üzereyken, hıçkırıklara boğulan zavallı annem tekrar ağlamaya başlamasın mı? Ağlarken bir yandan da:

-Zavallı Nazende!... Dünyanın ta öbür ucuna gidecek, yok olacak. Bir daha görülebilecek miyiz acaba? Anasına, kardeşlerine de yazık olacak. Hepsi de burada, ayrılık ateşiyle yanıp kavrulacaklar ... diye söyleniyordu.

Annnemin Zavallı "Nazende..." diyerek ağlayıp bahsettiği kadın, can arkadaşım olan Oğuz'un anasıydı. Akşam, zaten Oğuz'lara gitmiştik. Kimler gelmemişti ki ... Kadınla erkekli bir sürü insan. Tekmil köylü oradaydı sanki. Birileri çıkarken diğerleri geliyordu. Köyden başka bir aileyle birlikte, Türkiye'ye göç ediyorlardı. Anemin ağlaması bundandı. Çocukluklarını, kızlıklarını birlikte geçirdikleri, evlendikten sonra da birer komşu olarak sık sık görüştükleri Nazende'yi artık göremeyeceğine, uzaklarda kaybolup gideceklerine üzülyordu.

Dedem anneme bakarken o güven verici tok sesiyle:

-Ağlama gelin, ağlama ... diye söylendi. Elden ne gelir ki... Alnımıza böyle yazılmış. Bilirim, zor şeydir ayrılık ... Ama şimdi yollar, sınırlar açık. Ara sıra biz gideriz, onlar gelirler ... Hasretimizi öyle gideririz.

Dedemle birlikte dışarıya, sokağa çıktık. Ortalık hala ağarmamıştı. Hava az sisli, gökyüzü kara beyaz bulutlarla kaplıydı. Bulutlar, öyle alçalmışlardı ki insanda köyün üzerine, ha düşmüş ha düşecekler gibi bir izlenim yaratıyorlardı. Köyün meydanı da ana baba günüydü. Bağrıışmalar, çağrıışmalar, feryatlar, ahlar vahlar kaplamıştı ortalığı. Sanki ağır bir matem havası yayılmıştı her köşe bucağa.

Dedem, erkekli kadınlı bu kalabalığa üzgün gözlerle baktı. Yedi-den yetmişe, her yaşta insan vardı.

Meydanın ortasında kasalarına tepelime ev eşyaları yüklenmiş kocaman iki kamyon duruyordu. Kalabalıktaki insanlar bu iki kamyonun yöresinde dönüp dolanıyorlardı. Bu arada caminin alçak minaresinden yayılan ince, hazin bir ezan sesi karıştı kalabalığın çıkardığı feryatlara. Sabah ezanı okunuyordu. Dedem, namazı kılmak için ivedi adımlarla camiye doğru yürümekte olan yaşlılarına katıldı.

Yalnız kalınca Oğuz'la görüşebilmek için kalabalığa doğru yürüdüm. Kan kardeşimi artık göremeyeceğimi düşünmek bile istemiyordum. İlkokulun üçüncü sınıfında okuyorduk. Artık yazları bostanlık-larda kavun karpuz, bağlarda üzüm, meyve bahçelerinde elma, armut, erik hırsızlığı yapamayacak, kışları da karla kaplanan şu karşıdaki tepeden kızaklarımızın üzerinde, yokuş aşağı, köyün meydanına doğru, rüzgarla yarışırçasına kayamayacaktık.

Bu düşünceler içerisinde, arı kovanı gibi uğuldayan kalabalığa karıştım. Daha daldığım bu düşüncelerden kendime gelememişken, birinin kolumdan hızla çektiğini fark ettim. Oğuz'un babasıydı bu. Gözleri yaşlı, kendinden geçmiş bir haldeydi. Avurtları çökmüş, sakalı uzamıştı zavallının.

-Oğuz'u gördün mü Deniz? diye sordu. Bulamıyoruz! Yer yarıldı da sanki içine batıp kayboldu! ...

Sesi kısılmıştı adamın. İlk in demek istediğini anlayamadım. Meydandaki kalabalık bir anda yöremi sardı. Daha neler olup bittiğini düşünmeye bile fırsat bulamadan bu kez Oğuz'un anası Nazende Yenge başladı yalvarıp yakarmaya:

-Söyle Deniz? diyordu ağlamaklı bir sesle. Oğuz nerede, ha? Tam da yola çıkmak üzereyken bir de baktık ki, oğlumuz ortada yok... O senin kan kardeşin. Bir tek sen bilirsin onun nerede olduğu nu...

Bir süre düşünüp durdum. Nerede olabileceğini galiba biliyordum. Gayri ihtiyari bir şekilde köyün dışına doğru koşar adım yürümeye başladım. En başta Oğuz'un anası ile babası olduğu halde kalabalık da

peşimden yürüyerek beni takip etmeye başladı. Köyün hemen bitişiğindeki mezarlığı geçtik. Mezarlığın kıyısında, köylülerin kerpiç kesmek, evleklerde kullanmak için kazdıkları toprağı alıp göturdükleri çukurlarla dolu boş bir alan vardı. Çukurluk kocaman bir yer. Yaklaştığımızda oradan gelmekte olan bir iniltiyle içlerimiz ürperdi. Biraz daha ilerledikten sonra, üzeri taze, renk renk güllerle örtülmüş bir tümseğin başucunda diz çökmüş, çıkardığı iniltiyle eşliğinde anlaşılabilir şeyler mırıldanan bir karaltı çarptı gözlerimize. İyice belli olmuyordu ama bu karaltının, Oğuz'a ait oldu-

ğundan artık kuşumuz kalmamıştı.

Oğuz'un babası hemen ileriye, karaltıya doğru atılacak oldu. Süleyman Dayı kolundan tutup müsaade etmedi. Yavaş bir sesle:

-Bırakalım içini döküp boşalt-sın zavallı, dedi.

Büyük bir sessizlik içinde söylediklerini dinlemeye koyulduk:

-Affet beni Karabaş! diye konuşmaya başladı Oğuz. Sözümde duramadığım için affet. Buralardan, uzaklara, çok uzaklara gideceğiz. Söylediklerine göre oraya varıncaya kadar denizleri, dağları aşmamız gerekiyor...

Sözünün burasında hıçkırıklara boğuldu. İçimiz cız etti bizlerin de. Zaten ağlamaklı olan herkesin içindeki efkar daha da çoğaldı.

-Deniz'le benim hayatlarımızı kurtardın Karabaş? diye sürdürdü inlemesini Oğuz. Sen olmasan, o canavar kurt çoktan parçalamıştı ikimizi de. Kendini bizim için feda ettin. Yavruların da yetim kaldı. Ama üzülme, iyicene baktık yavrularına. Büyüdüler artık. Ama artık ben...

Bu sözleri üzerine başımızdan geçen korkunç bir olayı anımsamaktan kendimi alamadım. Karabaş diye bahsettiği köpeğin öyküsünü köyde bilmeyen yoktu. Bizim çoban köpeğimizdi Karabaş. Güzel, iç açıcı bir yaz günü, bundan birkaç ay önce, sürülerimizi nah şu tepenin ardındaki etek-

lere yaymış, otlatıyorduk ki, bir anda nereden çıktığını anlayamadığımız gözü dönmüş bir kurdun saldırısına uğramıştık. Sürüden koyun, kuzu kapmaya çalışıp duran azgın kurda Karabaş aman vermedi. Biz de Karabaş'a yardımcı olalım deyince iyice kuduran kurt bu kez bize saldırmasın mı? Karabaş'ı siz işte o zaman görecektiniz. Hiç soluk aldırmadı o kudurmuş azgın kurda. Feryat figan etmeye başlamıştık Oğuz ile birlikte. Bu arada yakındaki bağında çalışan Süleyman Dayı da bağrışıp çağrışmalarımızı duyar duymaz koşup gelmeye, halimiz dumandı. Kurdu av tüfeğiyle vurup öldürdü. Lâkin zavallı Karabaş'ın da işi bitikti. Azgın canavarla cembelleşirken kurdun sivri dişlerinden fena halde yara almıştı. İşte, şimdi o üzeri güllerle örtülü tümseğin altında yatan Karabaş samanlıktaki yavrularının yanında üç gün üç gece yaralı bir şekilde kıvrandıktan sonra can verdi. Getirip buraya gömdük Oğuz'la birlikte. Yavrularının da bakımını üstlendik. Ölmeden önce, yavrularının öksüz kalacaklarını biliyormuş gibi, öyle hazin, dokunaklı bir bakışı vardı ki Karabaş'ın, yüreğimiz cız ediyordu. Can çekişirken söz verdik kendisine Oğuz'la birlik te onlara canımız, gözüümüz gibi bakacağımıza.

Kalabalıkta bulunanların yüzlerindeki gerginlik biraz azalır gibi oldu bu arada, yerini yumuşak bir gülümseme aldı. Oğuz'un acıklı sesi doldurdu ortalığı başladı tekrar:

-Ama sen hiç tasalanma Karabaş. Gitmeyeceğim ben buralardan! Anam, babam, kardeşlerim varsın gitsinler. Ben burada kalıp yavrularına bakmaya devam edeceğim. Büyüdüler büyümesine ya, olsun... Daha da büyüteceğim. Söz sözdür. Okuyacağımı, zengin olacağımızı söylüyorlar gideceğimiz yerde. Ben seni burada bırakıp da nasıl giderim?

Bu arada başını biraz çeviren Oğuz, yanı başında kendisini dinlemekte olan kalabalığı görünce şaşırıp kalmıştı. Konuşmasını kesti. Ben de dedemin bu arada camiden ne zaman dönüp geldiğini fark edemiştim. Yanımda duruyordu ve o da hayretler içerisinde Oğuz'a bakmaktaydı. Bir çırpıda yerinden kalkan Oğuz gelip dedemin beline sarıldı. Ağlıyordu. Dedem:

-Sen ne de mert bir oğlanmışsın be Oğuz, dedi yumuşak bir sesle. Sözünü artık yerine getirdin sayılır.

Karabaş'ın yavruları büyüdü. Hem bundan böyle onların bakımını Deniz sürdürecektir. Kaygılanıp üzülmene gerek yok.

Kalabalıktakiler, söz birliği etmişçesine bir ağızdan:

-Hepimiz bakacağız Oğuz diye bağırıldılar! Çocuklarımızı nasıl besliyorsak, etle sütle besleyeceğiz Karabaş'ın yavrularını da. Sen hiç tasalanma!...

Oğuz'un bakışları değişti, bu sözler karşısında, yüzüne hoş bir gülümseme yayıldı. Sonra dedem bir eline Oğuz'un, öteki eline de benim elimi aldı. Hep birlikte köye döndük.

Köy meydanı, Türkiye'ye doğru yola oyulacak göçmenleri uğurlamaya çıkan köylülerden geçilmiyordu. Eşyalar, öteberi yüklenmiş kamyonlar yola çoktan hazır bir durumdaydılar. Şimdi göç için yola koyulacak olan göçmenlerle kendilerini uğurlamaya çıkanlar arasında bir sarılmadır, bir kucaklaşmadır başladı. Ahlamalar, vahlamalar, feryatlar göğeyi yükseliyordu. Oğuz'la bir ara göz göze geldik. Bana:

-Karabaş'ın yavrularını son bir kez daha gidip görsem, dedi.

Birlikte, bir koşuda samanlığa vardık. Teker teker hepsini okşayıp kokladı. Bu arada gözlerinden yaşlar boşanmıştı. Bana döndü:

-Benim için de bakacaksın bu yavrulara, değil mi? diye sordu.

Bir süre sustum. Sonra:

-Bakarım, ama bir şartla, dedim.

-Neymiş o şartın? diye sordu şaşkın bakışlarla.

-Karşılığında, bana altları çelikli o kızığını verirsen dedim.

Böyle bir şart ileri sürebileceğimi beklememiş olmalıydı ki, şaşırarak birlikte hemen bir şey söylemedi. Köyde, sadece kendisinde var olan, altları çelikli kızığın dan ayrılmak kolay olmasa gerekti. Nedense sonra:

-Kabul, dedi. Hem, sana ben-den bir hatıra olarak kalır!

Öyle sevinmişti ki, bir koşuda tekrar meydanlığa döndük. Oğuz'un ninesi bayılmıştı. Yanına toplanan kadınlar başına su dökerek ayıltmaya çalışıyorlardı. Tek tük ağlayanlar vardı. Oğuz, kamyonu yüklenmiş eşyalar arasındaki kızığını çıkarıp bana verdikten sonra, şoför mahalline binerken kapının önünde son bir kez kucaklaştık. Göçmenleri Türkiye'ye

götürecek olan iki kamyon az sonra görünmez oldular.

Bu arada yağmur da çiselemeye başlamıştı. Damlalar, insanların gözlerinden akan gözyaşlarına karışıyordu. Başımı yukarıya doğru kaldırdım. Yüzüm yağmur damlalarıyla yıkandı. İnsanlarla birlikte sanki gökyüzü de ağılıyordu. Bakışları, kamyonların kaybolduğu belirsiz bir noktada kalan dedeme:

-Dede, Türkiye nerede? diye sordum.

Bakışlarını, uzaklarda, sisler arasındaki karlı tepeleri hayal meyal seçilen yüce dağlara çevirdi. Boğuk bir sesle:

-Nah, işte karşıdaki şu Şar Dağları'nın ardında... dedi.

Göçmenleri uğurlamaya çıkan kalabalık dağılmaya başlamıştı. Ben bu kez:

-Biz de gidecek miyiz oraya dede? diye sordum.

Bir süre yanıt vermedi. Sonra, o aynı boğuk sesiyle:

-Kim bilir, belki! ... diyebildi.

-Niye belki? diye sordum.

-Yerde, yumruk büyüklüğünde bir taş aldı, elindeki taşla bir süre baktıktan sonra, yere bıraktı.

Taş, ıslak toprakta kaldı ilkin, sonra düştüğü yer meyilli olduğu için biraz yuvarlandıktan sonra duruverdi. Dedem bunun üzerine:

-Eskiler, Taş yerinde ağırdır, diye söylemişler. Ama, galiba yerinden tekerlenmeye de başladı görül-
düğü gibi... diye söylendi içli içli.

Ben susuyordum. Dedemle birlikte eve doğru yürümeye başladık. Önünde, belirsiz bir yere bakıyor gibi bir hali vardı. Hem yürüyor, hem de söyleniyordu:

-Tekerlenmeye başladı gayri taş... Ayrılık zor şeydir. Unutma ki, biz bu toprakların taşı, atalarımızın yadigarı, bize miras bırakılan bu dini ve milli değerlerin bekçileriyiz... Ama taş tekerlenmeye başladı! Böyleyken kimsenin de umurunda bile değil...

Yağmur, artık iyicene yağmaya başlamıştı. Dedem ise hala kendi kendisine konuşurcasına:

-Zor şeydir ayrılık, ölümden de beterdir, yer bitirir insanı! ... diye söyleniyordu.

-Dede dur, bekle! diye bağırdım.

Oralı bile olmadı, kendini kaybetmiş gibi bir hali vardı.

İLK ZİL SESİ

Enver Baki

Gülşen ailenin sevimli ve söz dinleyen biricik kızcağızıydı. Priştine'de, Dört Lüle Mahallesi'nin Dört Lüle Camisi ve Dört Lüle Çeşmesi karşısındaki kerpiçten yapılmış evlerinde annesi, babası ve büyük kardeşi Adem adındaki kardeşiyle birlikte yaşıyorlardı. Gülşen bu yıl temmuz ayında altı buçuk yaşına basmıştı. Anası ile babası son günlerde biricik kızcağızlarına bakarlarken birbirlerine sık sık "kızımız artık büyüdü, bu yıl kismetse okula kaydını yaptırılalım..." demekten kendilerini alamıyorlardı. Bu sözleri duyan Gülşen de okula gidecek olmanın sevinci içerisinde hoplayıp zıplamaya başlıyordu.

Ayın son haftası da nasılsa çatıp gelmişti. Temmuz ayının son pazartesi günü geldiğinde babası öğleden sonra annesi Gülşen ile Gülizar Hanım'ı da yanına alarak kitap, defter, kalem, silgi, çanta bakmak için hep birlikte orta çarşıdaki şadırvanın karşısında bulunan kırtasiye dükkanının yolunu tuttular. Dükkanın önünde okulların açılmasına daha epey vakit olmasına rağmen daha şimdiden bir sürü alacalı, bulacalı, rengarenk deriden çanta vardı. Kırtasiye dükkanının önü, içerisi, çocuklarıyla birlikte okul eşyası, çanta, defter, kitap, kalem satın almak için gelen ana babalarla doluydu. Kimisi defter, kurşun kalem, kimisi çanta, kimisi resim defteri, boya kalemleri satın alıyordu.

Sıra Gülşen'in babasına gelince dükkan sahibinden birinci sınıflar için bir okuma kitabı, kareli, çizgili matematik defteri, iki çizgili defter, küçük boyut resim defteri ve bir adet çanta istedi. Gülşen bunları duyunca çok sevindi. Yüzü gözü gülüyordu. Babasına:

-Bunların hepsini bana mı alacaksın babacığım? diye sormaktan kendini alamadı.

-Sana tabii kızım, dedi babası. Gelecek hafta okula kaydını yaptıracağız.

Gülşen bu sırada eline aldığı kitaba bakarken:

-Bu kitabı ne yapacağım? diye sordu bu kez. Ben daha okumayı bilmiyorum ki... Elindeki defterleri, kalemleri, silgiyi, diğer öte beriyi çantaya yerleştiren babası:

-Merak etme kızım, diye yanıt verdi. Birkaç gün içerisinde harfleri öğrenince okuyup yazmaya da başlarsın.

Gülşen babasının bu sözlerine gülüm-

seyerek karşılık verdi. Çantaya koymak üzere eolduğu okuma kitabının kapağındaki rengarenk resimlere bakmaya başladı. Alışverişlerini tamamladıktan sonra kırtasiye dükkanından ayrıldılar. Gülşen daha şimdiden okuma yazma öğreneceğinin mutluluğu içerisindeydi.

Eylül ayı da nasılsa çabucak gelip çatmıştı. Okulların açıldığı 1 Eylül günü, sabahın erken saatlerinde kalkıp hazırlanmaya başladılar. Giyinip kuşandıktan sonra kahvaltılarını da yapar yapmaz gecikmemek için hep birlikte acele adımlarla okulun yolunu tuttular. Okul avlusunda, giriş kapısının önünde birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü sınıf öğrencileri sıraya girmiş, sabırsızlık içerisinde zilin çalmasını bekliyorlardı. Gülşen'in mahalleden tanıdığı çocuklar da vardı aralarında. Birbirleriyle sevinç içerisinde selamlaşıp kucaklaştılar. Gülşen'in babası bu sırada öğrencilerin başındaki öğretmenlerden birine yaklaşıp:

-Birinci sınıf öğrencileri nerede sıralacaklar? diye sordu.

Öğretmen az ileride genç bir bayan öğretmenin sıraya koymaya çalıştığı minik çocukları gösterdikten sonra:

-Karşıdaki kapının önünde sıraya girip bekleyen öğrenciler birinci sınıf öğrencileri, diye yanıt verdi.

Öğretmenin yanından ayrıldıktan sonra sırada çocukları hizaya koyan genç, yeni giysiler içerisinde, süsü püsülü genç bir bayan öğretmenin yanına geldiler. Gülşen'in babası ile annesi ellerinden tuttukları kızlarını kendilerini gülyüzüyle karşılayamayan genç bayan öğretmene teslim ettiler. Gülşen daha ilk bakışta kanının ısındığını, çok seveceğini hissettiği öğretmenin yanına sokuldu. Hepsini de heyecan ve sabırsızlık içerisinde bekleyip dururlarken bu arada içeri girme vaktinin geldiğini bildiren okul zili de çalmaya başlamıştı. Ortılığı çınlatan zil sesi duyulur durmaz öğretmenlerinin eşlik ettiği minik öğrenciler okula girip sınıflarına dağılmaya baladılar.

Gülşen o kadar heyecanlanmıştı ki, sevincinden ağlasa mı yoksa gülse mi diye bilemiyordu. Sırasına geçip sandalyeye otururken pencereden hala avluda firaklı firaklı bir halde beklemekte olan Anası ile babasının kendisine avludan el salladıklarını görünce heyecanı biraz azalır gibi oldu. Dikkatlice baktığında anasıyla babasının gözlerinden birer damla yaş akıp gittiğini fark etti. Kendi gözleri de dolu dolu olmuştu. İlk zil sesiyle birlikte adım attığı pkulun sınıfında. Arkadaşlarına bakınca hepsinin de aynı halde, kendi gibi olduğunu fark etti. İlk zil sesini duymaktan, okula başlamanın verdiği heyecandan, öğretmeniyle tanışmanın yol açtığı şaşkınlığından kaynaklanan sevinç yaşlarıydı gözlerinden yanaklarına doğru süzülüp gelen damlalar.

KERKÜK'te ÇOCUK OLMAK

Elif KÖPRÜLÜ

Kerkük'te oldukça güzel bir ilkbahar havası vardı o gün. Her taraf cıvı cıvı, bayram yerini andırıyordu. Sabaha yakın Erbil havaalanına iniş yapmıştı Rüştü'nün uçağı ve iner inmez Kerkük'e doğru yola koyulmuştu. Kırk yaşının sonlarında nihayet gelebilmişti Kerkük'e. Uykusuz bir gece geçirdiği için bir an rüyada olduğunu hissetti. Sihirli bir değnek değmiş gibi oldu omuzlarına Rüştü'nün, ilk durağı olan Korya'da gezinirken. Yüzünde belli belirsiz bir gülümseme, elinde sıkıca tuttuğu kamerası. Ve fotoğraflarını çekmesi için peşi sıra hoplayıp zıplayarak onu takip eden şirin çocuklar. Kerkük'ün çocukları, en az Kerkük kadar şirinmiş meğer. Küçük ağızlarından çıkıp semaya varan türküler de Kerkük Türküleri olmalıydı. Evet evet! Kosova'da saz eğitimi alırken az mı tecrübesini yapmıştı bu türkülerin.

"Bir kuş olup yol başında konaydım
Gelen geçen yolculardan men yarımı soraydım
Yarı görüp onnan sora öleydim
Yarı göreydim, annan öleydim öleydim
Yarı göreydim annan öleydim öleydim..."
Türküyü dinledikçe, eşini yad etti, gözleri dolar gibi oldu. Keşke o da görüp hissedebilse idi bu şehri. Biraz da Korya Pazarı'nın samimi kokusundan olduğunu anladı. Esnaflar kepenkleri kaldırmış, tezgâhlarda meyve, sebze satan ağabeyler, efendiler de çoktan dizmişlerdi Allah ne veriyse. Çocuklardan biri hep rehberlik etmenin derdine düşmüştü. "Bak burası Arslan Dede'nin tezgâhı, burası Cengiz Ağabey'in marketi, şurası Başar Amca'nın çayhanesi", diyordu yumurcak. Ne de güzel gözleri, derin bakışları vardı! Yüzündeki belli belirsiz gülümseme, nihayet yerini sıcak tebessümlere bıraktı. Elini uzatıp çocuğun başını şefkatle okşadı. Bir ordu gibi yürüyorlardı Korya Pazarı'nda. Ne de çok çocuk vardı Kerkük sokaklarında. Oysa gittiği birçok ülkede, parklardan bile duyulmazdı minik meleklerin sesi sedası, neşeli gülüşmesi. Erik dolu bir tezgâhın yanında duruverdiğinde, tezgâhtarın sanatkâr emeğine hayran kaldı. Birer küçük piramiti andıran üst üste dizili erikler de epey taze görünüyordu.

"Hoş geldin ağabeyim, buyur, emret", diyordu tezgâhtar ki-barca.

Rüştü bir elini uzatıp, eriklerden bir tane aldı ve türkü söyleyen çocuğa doğru uzattı.

"Senin sesin pek güzelmış delikanlı. Kulağa güzel gelen bütün türkülerini ezbere biliyorsun. Bakalım ağzının da tadı güzel mi, al eriği ye bakalım beğenecek misin"
"Aman aman ağabeyim", diyordu tezgâhtar. "Bizim eriğin kö-tüsü olmaz inan. Bunları ben bahçemizden topladım"

"Demek bahçeniz var"

"Tabii ya, tabii hem de çeşit çeşit mahsulleri var. Mev1 var, erik var, nar var... İnanır mısın bir ağacımız

vardır, bir yıl limon, öteki yıl portakal, öteki yıl yine limon verir."

"Allah'ın işine bak"

"Ya ya, sen de şu eriklerin bir tadına bak Türk kardeşim. Belli ki Türkiye'den gelmişsin"

"Delikanlı tattı eriği, yüzü de pek hoşnut olduğunu gösterdi. Alalım bakalım yarım kilo. Haa bu arada, ben Türkiye'den değil, bir başka Türk diyarı olan Kosova'dan geldim"

"Cözüm üstüne, hoş celipsen"

"Hay Allah", diye yanıtladı Rüştü. Yüzünden şaşkınlık okunuyordu büsbütün.

"Ne oldu ağabeyim?", diye sordu tezgâhtar.

"Sizde de mi varmış, çözüm, cüzeli!"

"Tabii ya, tabii güzel ağabeyim. Al şu tabureyi, geç otur yanına. Ne hoş sohbetin varmış"

"Çok şaşırdım doğrusu"

"Şaşıрма şaşıрма... Cel de deriz, gel de geriz. Burada ikisini de kullanan çoktur. Demek Kosova'da da kullanırsınız bunu. Hay Allah! Çok da sevindim"

"Ben de sevindim güzel kardeşim, benim adım Rüştü. Bir bel-gesel için Kerkük'ü ziyarete geldim.

Aslında, çoktandır merak ettiğim için de geldim diyebilirim. Ne yalan söyleyeyim, endişeliydim.

Yolculuk boyunca hep düşünüp durdum acaba nasıldır Ker-kük diye."

"Nasıl gördün?"

"Çok özel bir şehir, çok. Kendine has bir ruhu var. Yaralı bir askere benziyor. Ben Kerkük'ü hep, yaralı bir asker olarak görürdüm."

Rüştü'nün gözleri uzaklara daldı. Çocuklara birer erik ikram ettikten sonra, tezgâhtar ile birlikte biraz daha sohbet edip, Kerkük hakkında bildiğinin fazlasını öğren-meye gayret gösterdi. Bir Kerküklü'nün ağzından Kerkük'ü dinlemek onu ziyadesiyle mutlu etti. Akşama yakın anca gidebildi Musalla semtine. Gün batımını orada seyredeceği aklına dahi gelmezdi.

Musalla Filkesi'ne varıp, yerdeki çime oturdu. Hafif bir esinti vardı. Bir zamanlar aşına olduğu türkülerden biri çalıyordu yine. Bakışlarını çevirip etrafa, sesin nereden geldiğini anlamaya çalıştı.

Hah, işte! Çocuklar geldiler yine. Bu semtin de çocukları, Korya'daki çocuklar gibi midir acaba?

Gülüşüyorlar! Beni gördüklerine mi sevindiler yoksa hep mi neşelidir buradaki çocuklar, diye düşünüp durdu.

Yanına yaklaştıklarında, boynunda hâlâ asılı halde duran ka-merasına diktiler gözlerini.

"Aldım noxut

Çıxtı söğüt

Yarpağı tüt

Barı armut", diye bir bilmece attı ortaya küçüklerden biri. Ne selam, ne kelim! Ne de samimiler diye iç geçirdi Rüştü. Bir yandan da tekrar tekrar düşünüp, bulmaya çalıştı. Demek ki bu çocuklar, bilmecelere da epey hakimlerdi.

"Ağabey, ne çok düşündün. Pamuk ya Hu, pamuk işte", deyip gülüşüverdiler hep bir ağızdan. Sahi ya ne diyordu bilmecede "Aldım noxut, Çıxtı söğüt, Yarpağı tut, Barı armut" pamuktan başka ne olabilirdi bu?

"Adınız nedir delikanlılar?", diye sordu Rüştü.

"Benim adım Çağlayan", dedi biri. Bir diğeri "Demir" diye bağırdı. "Güvenç", diyerek öne atladı en kısa boylu olanı. "Oğuz Orhan", diye devam etti bir diğeri de.

"Orhan senin adın mı? Dedenin adı işte.

Niye Orhan'ı da diyorsun?", deyip güldü Güvenç olan.

"Küçük oğlan, babanın adını demezsin de, dedeninkini mi kullanırsın?", diye sordu Rüştü. Sesinde samimi bir espiri havası vardı.

"Ağabey sen yanlış anladın", diye atıldı öne çocuklardan biri. Adını zikretmemişti. Çok kibar bir üslubu vardı. Neredeyse utancından gözlerine bakamıyordu Rüştü'nün.

"Öyle mi?"

"Türkmence'de babaya dede denilir. Yani... Yani çoğu kişi öyle der", dediğinde diğerleri başlarıyla onayladılar onu.

"Yaa, demek öyle delikanlı. Ne güzel! Peki senin adın nedir?" "Timur"

"Sizin birkaç fotoğrafınızı çekmemi ister misiniz?"

Meğerse çocuklar dakikalardır bunun için debelenip duruyorlardı Rüştü'nün yanında. Kamerasını görünce, heyecanlanmışlardı birden. Önce sıra halinde durup, sonra yan yana geçip, sonra da birer ikişer durup bir albümü dolduracak kadar fotoğraf çektiler. Ardından da Rüştü'nün başına toplaşıp, kameraya doğru eğildiler ve fotoğrafları teker teker kendi bildikleri dilden yorumladılar.

"Ağabey sen Türkiye'den mi geldin? Ne güzel konuşuyorsun böyle", diye sordu Timur, çocuklar yavaş yavaş dağılırken.

"Hayır küçük delikanlı, ben Kosova'dan geldim. Orası da tıpkı Türkiye gibi bir Türk diyarıdır."

"Yaa demek öyle. Kosova ha!"

"Hiç duymuş muydun?"

"Bilmem"

Rüştü'nün gözlerinden merhamet dökülüyordu çocuklara baktıkça. Hepsini büyümüş de küçülmüş gibiydiler. Sözleri tamdı, sağlamdı cümleleri. Hem hoyrat biliyor, hem türkü söylüyor, hem de şiirler okuyup bilmeceler soruyorlardı. Kendi oğlu aklına geldiğinde, sevinçle parıldayan gözleri bu defa özlemle doldu. Hele Timur adındaki çocuk yok mu? Çocuklardan ayrılırken kalacağı otele doğru yola çıkmak için taksi beklemeye koyuldu.

Kerkük'te ilk günü bitmişti bile. Oteldeki ilk geceyi, dinlenerek geçirmek yerine, belgeselin metni için birkaç not alıp, üzerine kafa yorarak geçirmişti. Sahi ya, Kerkük'teki çocuklar hakkında bir belgesel yazısı hazırlasa hiç de fena olmazdı.

"Kerkük'te Çocuk Olmak..."

Hem günlerini çocuklarla geçirecek, onlardan çok şeyler öğrenecekti. Hem de belgesel için dilediğinden fazla içerik bulacaktı. Bundan daha özgün bir şey düşünemezdi. Günlerini erkenden kalkıp, Türkmen semtlerindeki çocuklarla geçirmeye ayırdı. Bir gün, iki gün, üç gün...

Korya'da türkü, Musalla'da bilmece, Piryadi'de şiir, Şaturlu'da matal(masal), kalede de tarihi dinliyordu. Bu çocuklar, çok şey biliyordu...

Bahar havası, hafif bir esintidir. Cıvıl cıvıl kuşlar ve yakmayan bir güneştir. Belki parçalı bulutludur gökyüzü ve masmavi. Aynı zamanda görünmez bir gökkuşağıdır. Tam şiir okumalıktır, şarkı söylemelidir. Gökyüzü güzeldir, toprak güzeldir, hava güzeldir. Pekiyi, buradaki bahar neden böyledir?

Köşedeki köhne evin açık kapısından görülen avluda hüngür hüngür ağlayan ve birkaç saniye öncesine kadar erkek zannettiği kız çocukları da bu göğün altında, bu toprağın üstünde değil mi?

"Hay Allah", dedi bir an. Kamerası elinde donup kaldı. Bütün semtlerin çocukları gülüp oynarken, bu zavalıcağızlar neden ağlıyorlardı. Evlerine bakılırsa, maddi durumları da pek iyi sayılmazdı. Uzaktan annelerinin konuşma sesini duyabiliyordu. Şivesi farklıydı, hem de tamamen farklıydı. Yoksa, göçmen ailelerden miydi bu küçük yavrucaklar.

Diğer semtlerin çocukları gülüyor, eğleniyor, oyunlar oynuyorlardı. Bunlar neden ağlıyorlar? diye düşündüğünde, hakikat bir tokat misali savruldu ona doğru. Neydi hoyratları, şarkıları, şiir ve masalları o gülüşen neşeli çocukların?

Elini başına doğru götürdü, alnını buruşturdu. Duyduğu şiirleri, türkülerini, hoyratları ve masalları yan yana koydu. Hakikatte gülen çocuklar, türkülerde ağlıyorlardı. Bunu nasıl anlamamıştı? Şehrin nasıl viran olduğunu, acıklı bir aşk hikâyesini, göçü ve zulmü, hüznü ve ayrılığı anlatıyorlardı ama gülerek. İçleri de sahiden, gülüyor muydu?

Hüzün dolu hoyratlarda savrulan çocuklardı bunlar. Keder dolu türkülerde, bitmek bilmez haksızlığı, zulmü nakşeden hikayelerde, masallardaki kahramanlardı. Hayali atları vardı. Çivili tahtalar silahlarıydı. Bilmecelerde bulmamızı istiyorlardı onları. Ama bu küçük yavrucaklar, ağlamaktan başka bir şey yapamıyorlardı...

Korya'nın yolunu tuttu, kamerasını elinden bırakmıştı. Boynu büküktü, gözleri dalgındı. İlk geldiği yere geri dönüyordu. Bir elinde de not defterine, bir şeyler karalıyordu...

"Şehrin ölü ışıklarında dans ediyor

Küçük kız çocuklar

Çiçekli etekleri savruluyor

Hafif bir meltem eşliğinde

Gölgeler oluşuyor tozlu kaldırımlarda

Gürgür Baba ışığını

Vurdukça onlara

Yankılanıyor gülüşleri

Sessiz sokaklarda

Ve ıssız bekleyişler içinde

Umutsuzca dönüyorlar

Kerkük'ün etrafında"...

1 Üzüm ağacının yaprağı

KKTC Türk Okçuluğu Yarışması'nda İkinciliği kazanan Mamuşalı Yarışmacı Gülhan Krüezi: "KAZANDIĞIM DERECE YENİ BAŞARILAR İÇİN İTİCİ GÜCÜ OLUŞTURACAK"

Yunus Emre Enstitüsü ve Okçular Vakfı işbirliği çerçevesinde 1974 Barış Harekatı anısına Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde 16 farklı ülkeden 32 sporcunun katılımıyla gerçekleştirilen 2. Uluslararası Barış ve Özgürlük kupası kapsamında düzenlenen Geleneksel Türk Okçuluğu Yarışması'na Kosova'yı temsilen katılan Mamuşalı okçu Gülhan Krüezi hayli çetin geçen bir mücadelenin ardından 2. olmayı başardı. Hemşerimizin göğsümüzü kabartan başarı öyküsünü okçumuzla yaptığımız söyleşi esnasında kendisine yönelttiğimiz sorulara verdiği yanıtlardan öğrenebiliriz.

-Kısa özgeçmişinizi anlatır mısınız?

- 1986 yılında Mamuşa'da doğdum. İlkokulu Mamuşa'da, lise öğrenimini Prizren'de "Ymer Prizreni" ekonomi okulu hukuk bölümünü tamamladıktan sonra, kaydolduğum Priştine Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunuyum. 2010 yılından beri Mamuşa Belediyesi'nde memur olarak çalışıyorum. 2 seneden beri de geleneksel Türk okçuluğu eğitmeni olarak okçuluk kursu vermekteyim.

-Kıbrıs'ta düzenlenen uluslararası düzeydeki bu yarışmaya katılmanız nasıl gelişti, anlatır mısınız?

- Yunus Emre Enstitüsü'ne gelen davetiyede Kosova için 1 bay ve 1 bayan yarışmacı kontenjanı vardı. Kıbrıs'a gidecek olan kişiyi Kosova'daki merkezler arasında yapılan yarışmada 1. olduktan sonra Kıbrıs'a gitme hakkı kazandım. KKTC'ye gitmeden önce Kosova'da yapılan yarışmada 1. olarak Kosova'yı temsil etme hakkı kazandım. 16 Farklı ülkeden, çok iyi bir arkadaşlık ortamında geçen günlerde çok iyi bir ağırlanma ve misafirperverlikle karşılaştık.

-Kıbrıs'a ilk defa gittiniz bu sizde nasıl bir heyecan uyandırdı? Oradaki yarışmadan biraz bahseder misiniz?

-Kıbrıs halkıyla tanışmaktan, onlarla beraber bayrak yürüyüşü yapmaktan çok büyük gurur duydum. Türk Yıldızları uçak gösterisini boğazım düğümlenerek izledim. 16 Ülkenin katıldığı yarışma ilk önce ısınma ve sıralama atışlarıyla başladı. Yarışmada hedef 18 metre uzaklıkta ve her isabet 1 puan değerindeydi. 9 ok 7 seri sıralama atışlarında toplamda 63 oktan 62 isabet elde ederek sıralamalarda 1. oldum. Finalleri geçerek, finalde hiç iska yapmadan altın okla, profesyonel rakibim merkeze daha yakın isabet ettiği için ben de 2. oldum.

- Güçlü okçuların arasında 2. olmak sizin için neyi ifade ediyor? Böyle bir sonucu bekliyor muydunuz?

-Bu, yaptığım emeklerin bir karşılığını aldığımı göstergesi diye düşünüyorum. 1. ya da 2. olur muyum diye hiç düşünmemiştim, ancak sıralama atışlarında rakiplere göre çok yüksek isabet atışlarıyla başladığımda, içimde iyi bir derece elde edeceğim umudu oluştu. O zaman nedense 1. olabilir miyim diye düşünmekten de kendimi alamadım.

-Biraz da Kıbrıs'taki izlenimlerinizden bahseder misiniz?

- Çok iyi bir ağırlanma ve çok iyi bir misafirperverlikle karşılaştık. Araç trafiğinin ters yönde akışı ve Kapalı Maraş'ın sessizliği bana çok ilginç geldi. 16 farklı ülkeden çok iyi insanlarla tanıştım, arkadaşlıklar kurduk. Havası, deniziyle, hoşgörüsüyle, unutulmaz anıların yaşandığı Kıbrıs günlerim bende unutulmaz izler bıraktı. KKTC Cumhurbaşkanı Ersin TATAR'LA sohbet etme ve kendi yazdığım şiirimi okuma fırsatı da buldum. Kendisiyle beraber, Lefkoşa şehrinde Mehteran grubu eşliğinde bayrak yürüyüşü yaptık. Kıbrıs'ı gezerken 40 yıldır kapalı olan Kapalı Maraş'a da uğradık. Girne'de Türk Yıldızları uçak gösterisini tüylerim diken-diken, boğazım düğümlenerek, gururla izledim.

-Orada KKTC Cumhurbaşkanı'nın da hazır bulunduğu bir toplantıda kendi şiirinizi de okudunuz. Bu güzel olayın nasıl gerçekleştiğini anlatır mısınız?

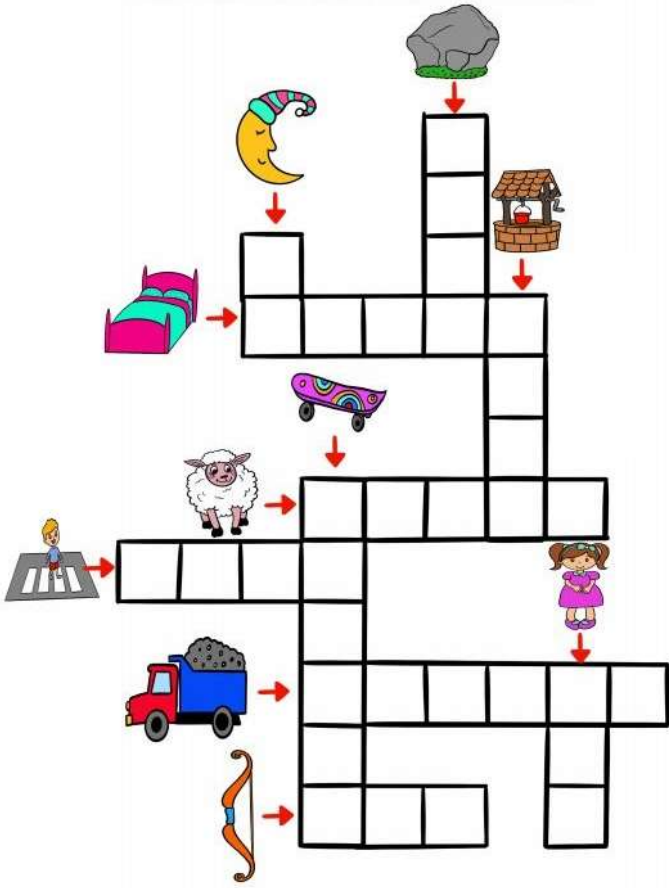
-Arkadaşlarla sohbet ederken şiir yazdığımı da söylemiştim. Birini kendilerine okudum. Dinlediklerinde çok beğenmişlerdi ve bana bu şiirimi ertesi gün bizlerle sohbet etmeye gelecek olan Cumhurbaşkanı Ersin Tatar'ın önünde mutlaka okumam gerektiğini söylediler. İnsanların önünde şiir okumaya veya konuşmaya alışkın birisi olmadığımı söylememe rağmen, Sayın Ersin Tatar'la yaptığımız sohbet sırasında arkadaşlar mikrofonu bir anda elime tutuşturunca bayağı heyecanlanmama rağmen Sayın Cumhurbaşkanının önünde "Selam Olsun" adlı şiirimi okuma mutluluğuna kavuştum.

-Bu gezi ve yarışmayla ilgili başka neler söylemek istersiniz?

- Kazandığım bu derece bana yeni başarılarım için itici bir gücü oluşturacaktır. Unutulmaz güzel anlar yaşadığımız Kıbrıs'taki bu yarışmaya katılma imkânları sunan, bizlere her zaman destek olan Yunus Emre Enstitüsü ve Okçular Vakfı'na şükranlarımı sunarım.

BULMACA ZAMANI

HARF HECE ETKİNLİĞİ 3

 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○	 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○ ○
 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○	 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○ ○
 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○	 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○ ○
 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○ ○ ○	 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○ ○ ○ ○ ○
 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○ ○ ○ ○	 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○ ○ ○ ○ ○
 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○ ○ ○ ○	 Harf sayısı: _____ Hece sayısı: _____ Hecelerine ayır ○ ○ ○ ○ ○

EKSİK HARFLER

HARF ÇALIŞMALARI

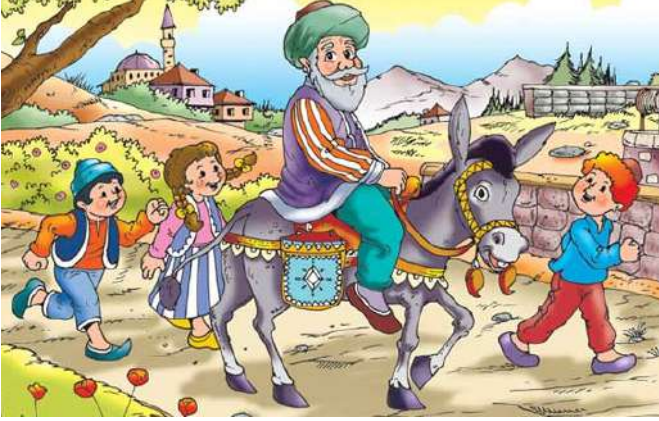
ELAKİN

30- Kelimeleri, verilen renklere göre görseli boyayalım.

el elle lale Ela Lale kek

kel Ali ilke elli iki kekik keklik

NASRETTİN HOCA FIKRASI

PARAYI VEREN DÜDÜĞÜ ÇALAR FIKRASI

Çocuklar, pazara gelen Nasreddin Hoca'nın etrafını sarmış. "Hoca, bana düdük al!" demiş biri. "Bana da, bana da!" demiş bir diğeri. Diğerleri de sırayla:

– Ben de düdük isterim!

– Bir tane de bana!, demişler.

İçlerinden sadece biri Nasreddin Hoca'ya düdük parası vermiş. Hoca, parayı alıp pazara gitmiş.

Hoca, akşam pazardan dönünce çocuklar etrafını sarmış. Her biri düdüğünü istemiş. Cebinden bir düdük çıkaran hoca, parayı veren çocuğa vermiş.

Diğer çocuklar hep bir ağızdan bağırmış:

– Hani bizim düdüğümüz?

Nasrettin Hoca gülerek,

– Parayı veren düdügü çalar, demiş

OKULUM

Seni bana sevdiren,
Nedir, diye sorsalar,
Defter, kitap, kalemim,
Melek öğretmenim derim.

Her gün sana koşarım
Neşe, bilgi verirsin.
Öğrettiğin şeylerle,
Hayatta yükselirim.

Işıklı yollarından,
Yürüyoruz hepimiz.
Okulum sen olmasan,
Ulusca gerileriz.

Afire Hancı

Altın Yumurtlayan Tavuk Masalı

Bir varmış, bir yokmuş. Bir zamanlar, sevimli, küçücük bir köyde yoksul bir köylü yaşarmış. Bu köylünün bir tavuğu varmış. Köylü bu tavuğu çok severmiş. Tavuk da ona her gün bir yumurta yaparmış. Ama bu yumurtaların ilginç bir özelliği varmış. Yumurtalar altındanmış. Köylü her gün kümeden aldığı altın yumurtayı şehre götürür, kuyumcudaya satarmış.

Yoksul köylü giderek zenginleşmeye başlamış. Zenginleştikçe huyu değişiyormuş. Artık para kazanmak için çalışmak zorunda kalmıyormuş. Çalışmadan,

yorulmadan para geldiği için de paranın değerini bilmiyormuş. Gereksiz yere para harcamaya, ihtiyacı olmayan şeyler almaya başlamış. Lüks içinde yaşamaya alıştığından bir süre sonra para yetersiz gelmeye başlamış.

Artık daha fazla parası olsun istiyormuş. Kümese gittiğinde, tavuğu eskisi kadar sevip okşamıyor, ona verdiği altın yumurtalar için minnet duymuyormuş. Zamanla tavuğun karnında bir hazine sakladığına inanmaya başlamış. Eğer tavuğun karnını keserse bu hazineye ulaşacağını, ömrü boyunca krallar gibi yaşayacağını düşünüyormuş.

Aç gözlü köylü, bir sabah elinde bıçakla kümese girmiş. Tavuk köylünün kötü niyetini anlayıp kaçmaya başlamış. Ama köylü hazineye ulaşmayı kafasına koymuş. Yakaladığı gibi kesmiş tavuğu. Acele ile karnını açmış, merakla içine bakmış, bir de ne görsün? Tavuğun karnında ne altın var, ne de hazine. Aç gözlülük yaptığı ancak o zaman aklına gelmiş. Ama artık iş işten geçmiş.

La Fontaine

Eğitim Ve İlim

Salaydin Morina, Mamuşa Yeni Camii İmam Hatibi

Değerli ve kıymetli Mamuşa Dergisi okurları, sizleri Allah'ın selamıyla selamlıyorum.

İslam hayatını isteyen herkese söylenecek ilk söz ilme çalışmalıdır. Değerli okurlar; İslam dini ilme layık olduğu yeri vermiştir. Hz. Peygamber'e ilk inen ayeti kerimeler (Oku) diye başlar. Bu ayetlerde ilimden, kaleminden, okumaktan, öğrenmekten bahsedilmesi, dinimizin ilme ne kadar değer ve önem verdiğini göstermeye yeter. Birçok ayeti kerime ve hadis-i şerif, ilmi ve âlimleri övmektedir. İslam'da âlimler, Peygamberlerin varisleri sayılır. Kur'anı Kerim, yerlere, göklere bakarak onlardan ibret almayı emreder. Bunlar hep bilginlerce yapılır. İslam nazarında ilmin şerefi pek yücedir. Bu yazımızda sizleri ilim ve eğitimin önemi konusunda bilgilendirmeye çalışacağız.

Önce İslam'ın eğitim ve öğretime verdiği önemi, Kur'an-ı Kerim'in ve hadisi şerifin ilme verdiği değeri belirtelim. Cenabı Hak, Zümer Suresi'nin 9. ayetinde mealen şöyle buyurmaktadır. "De ki: Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" Gerçekten bunu ancak akıl sahipleri düşünüp öğüt alırlar. Görüldüğü üzere bilenlerle bilmeyenlerin asla müsavi, bir olmayacağı açıkça ifade edilmektedir. Çünkü ilim nurdur, hikmettir. Cehalet ise yüz karasıdır. Bu ayet ile hadisi şeriflerde cehaletten kurtulmanın ancak ilme sarılarak mümkün olacağı açıkça bildirilmektedir.

Şunu da hatırlayalım ki, Kur'anı Kerim'den Hz. Peygamberimize inen ilk ayet "Oku" emriyle başlamaktadır. Peygamber (SAV) efendimiz: "Ya Rab! Benim ilmimi artır" diye dua etmiştir. Fatır suresi 28. ayetinde, "Kulları arasında Allah'a en saygı duyup itaatli olanlar bilginlerdir" diye buyruluyor. Peygamber efendimiz de birçok hadislerinde kadın erkek her Müslümana ilmin farz olduğunu ifade etmişlerdir. Kur'an-ı Kerim'de birçok yerde, ilim, bilmek, öğrenmek kelimeleri geçer. Bazı alimler bu kelimelerin yaklaşık 750 adet olduğunu söylerler. Kur'an-ı Kerim, yerlerden, göklerden, yıldızlardan, aydan, güneşten, yağmurdan, buluttan, bitkilerden, hayvanlardan, deniz ve karadan, nehirlerden, karıncanın, arının çalışmasından bahseder. Dolayısıyla bu özelliği bütün bunların ilmi araştırmaya konu olmalarına yol açar. Müslümanların ilk öğreticisi Hz. Peygamber Efendimizdir. İslam'da ilmin değerini gösteren hadisi şerifler: "İlim öğrenmek her Müslüman'a farzdır. Beşikten mezara kadar ilim öğrenin. İlim Çin'de de olsa arayın. İlim öğrenen kimseye melekler kanatlarını döşerler.

Bir saat ilme çalışmak bir gece nafile ibadetten hayırlıdır."

Yine Peygamberimiz, diyor ki, "Beni Allah'a yakınlaştıran ilim artmaksızın bir günüm geçerse, o günün güneşinin doğmasının bana bir hayrı yoktur." İlme çalışmak, Allah'ı tespih etmek gibi sevaptır. İlim yolunda koşmak cennet yolunda olmak demektir. İlim öğrenmek sadaka vermek gibi hayırlıdır. Kitaplar insanlar için en vefalı bir arkadaştır. Alimlerin kitap yazdıkları mürekkepleri, şehitlerin kanı gibi aziz sayılmıştır. Allah'ın rahmeti daima ilim meclisleri üzerine iner.

Kıymetli okurlar; alim toplumu, kişileri yaralamadan tedavi eden, kırmadan düzelten, azarlamadan uyaran, kibirlenmeden aydınlatandır. Alim, bilmediklerinin yanında bildiklerinin bir nokta kadar olduğunun farkında olan ve bunun için de daima "Yarabbi, ilmimi artır." diye Allah'a dua eden, okuyan, iyiyi doğruyu ve güzeli araştıran, yüksekten değil, yüklü konuşan kişidir. Değerli okurlar! İşte Müslümanlar hem dini ilimlerde, hem de fen bilimlerinde asırlarca dünyaya öncülük ve önderlik etmişlerdir. Tıpta İbn-i Sina, mikrobun keşfinde Akşemsettin Hazretleri, tarih ilminin kurulmasında İbn-i Haldun, hadis ilimlerinde İmamı Buhari, fıkıhta İmamı Azam, tefsirde Fahrettin Razi'dir. Görülüyor ki: Dini ilimlerin olduğu gibi, fenni ilimlerin kapısını da açan Müslümanlardır. Müslümanların bu başarısı, İslam'a sarıldıkları devirlerde olmuştur. Günümüz dünyası, ilmin gelişmesini Müslümanlara borçludur. Müslümanlar ne zaman ki İslam'dan uzaklaşmışlar, çözülme başlamıştır. Bugünkü perişan halimizin sebebi budur. Değerli okur kardeşlerim; ne acıdır ki, Müslümanların ilme yaptıkları hizmetler, biz Müslüman milletin çocuklarına öğretilmemiş, hatta saklanmış. Bunun içindir ki, çocuklarımız eflatun'u, Paskal'ı, Pastör'ü, Edison'u, Newton'u, ve daha bir çok batılıyı tanır. Fakat yukarıda saydığım İslam bilginlerinin çoğunun isimlerini bile duymamıştır. Eğer çocuklarımıza İslam'ı öğretseydik, geçmişte Müslümanların ilim önderleri olduklarını belletseydik, bugün halimiz bu olmayacaktı.

Muhterem okurlar geleceğimizin güvencesi olan yavrularımızın yaz tatili bitti. 2022-2023 yeni eğitim yılı başladı. Artık okul zamanı, eğitim zamanı. Her ne kadar tatillerden sonra okula uyum sağlamak biraz zor olsa da çocuklarımızın öğretmenlerini, öğrenci arkadaşlarını, hatta sıralarını bile özlediklerini düşünüyoruz.

Değerli okurlar; Yüce dinimiz olan İslam'ı iyi öğrenelim ilim yolcusu gençlerimizin ellerinden tutalım. Onlara okuma, ilim öğrenme imkânlarını sağlayalım. Evlerimizde küçük de olsa bir kütüphane kuralım. Kitaplık kuralım. Bu kitaplıklarda sağlam eserler bulundurup, her gün birkaç sayfa olsa okuyalım. Kız erkek ayırımı yapmadan çocuklarımızı okutalım.

Bir hadisi şerif ile yazımızı noktalayalım: Peygamber Efendimiz "Ya öğrenen, ya öğrenen, ya dinleyen, ya da ilmi seven ol. Fakat sakın beşincisi olma, yani, bunun dışında kalma, helak olursun." diye nuyuruyor.

Allah'u Teala cümlemizi ilmiyle amil olan Mü'minlerden eylesin.

Mamuşa'da büyükbaş hayvan besiciliğiyle uğraşan Bekim Taç: "DEVLETEN DAHA BÜYÜK DESTEK BEKLİYORUZ"

Bundan on beş yirmi yıl öncesine kadar diğer kırsal yerleşim bölgelerinde olduğu gibi Mamuşa'da da aşağı yukarı kendi süt ve et ihtiyacını karşılamak için her aile hayvan beslemeye özen gösterirken son yıllarda genç kuşakların bu zor uğraşa ilgilerinin giderek azalması yüzünden hayvancılıkla uğraşanların sayısı parmakla gösterilecek kadar azalmış bulunuyor. Ailece hayvan besiciliği yapmayı sürdüren üç beş girişimciden biri olan Bekim Taç ile okurlarımız için bu zorlu uğraş üzerine sohbetinde bulunduk.

-Sayın Bekim Taç okurlarımıza kendinizi kısaca tanıtır mısınız?

-Memnuniyetle... 13 07 1986 yılında Mamuşa'da tarımcılık ve hayvancılıkla uğraşan bir ailede dünyaya geldim. İlkokulu bitirir bitirmez ben de kendimi zaten daha küçükken hayvan bakımı, ova işlerinde büyüklerime yardımcı olurken bu uğraşın içerisinde buldum. Bu yüzden kardeşimle birlikte kendimizi bildik bileli hayvanları çayırda, merada otlatarak, ahırda bakıp besleyerek büyüdük. Geçimimizi ailece büyük baş hayvan besiciliği yaparak sağlıyoruz.

-Beslediğiniz büyük baş hayvanlarınızın sayısını öğrenebilir miyiz?

-Tabii... Yaklaşık 60 büyükbaş hayvanımız var. Bunların yarısı inek, yani sağmal, diğer yarısı da etleri için bakıp beslediğimiz hayvanlar. Bu arada buzağı, dana, tosun gibi daha küçük hayvanlarımız da mevcut. Sürümüz, hayvan sayımız yeni doğanlarla birlikte her yıl daha da çoğalıp büyüyor.

-Günde elde ettiğiniz süt miktarı ne kadar? Bu sütlere alıcı bulabiliyor musunuz?

-Günlük elde ettiğimiz süt miktarı yaklaşık 400 litre civarında. Elde ettiğimiz sütleri peynir, yoğurt, lor üretimi işiyle uğraşan Drena adında bir firmaya satıyoruz.

-Sütün alım fiyatından memnun musunuz?

-Yeme, mazota, her gün yeni yeni zamların geldiği bir ortamda sattığımız fiyattan tam olarak memnun olduğumuzu söyleyemeyiz. Ama yine de işi şimdilik döndürmemize yetiyor.

-Hayvanları otlatmak için kendi otlaklarınız, meralarınız var mı?

-Evet kendi otlağımız, meramız var. Bu arada hayvan beslemeye gerekli yonca, mısır ekimi de yapıyoruz. Kendi arazilerimiz yetmediği için köylülere bu civarda mısır ekimi için tarla kirliyoruz.

-Bu arada mutlaka hazır yem de kullanıyorsunuzdur.

-Tabii, ister istemez kullanıyoruz. Onun da fiyatı çok pahalı. 40 kiloluk çuvalı 16 Euro. Her gün en azından 5 çuval tüketiyoruz.

-Hayvanların bakım, sağım, üretim esnasında knolojiyi yeterince kullanıyor musunuz?

-Tabii, artık her şeyi makineyle yapıyoruz. Toprağı sürüp işlemek, ekimi yapmak ,zahireyi çiftliğe, ahıra taşımak için traktörümüz, elektrikli sağım, yem makinelerimiz de var.

-Devlet size ve bu arada diğer hayvan besleyicilerine de maddi destekte bulunuyor mu?

-Bulunuyor bulunmasına ya, yapılan yardımın miktarı çok az. Büyükbaş hayvan başına yılda bir defa olmak üzere sadece 90 Euroluk bir maddi destek sağlanıyor. Oysa komşu ülkelere baktığımızda oralarındaki çiftçi ve hayvan besleyicilerine yapılan maddi desteğin bizdekinin iki üç misli olduğu görülüyor. Dolayısıyla hayvancılığın geliştirilmesi için devletin üreticiye daha büyük miktarda maddi destekte bulunması gerektiğine inanıyorum. Aksi halde bu meslek giderek yok olacaktır.

-Çocuklarınız da bakım, üretim, sağım işlerinde herhalde sizlere yardımcı oluyorlardır.

-Evet, okuldan çıktıklarında, yaz veya kış tatillerinde yardımcı olmaya çalışıyorlar.

-Bu işi seviyorlar mı?

-Pek sevdiklerini söyleyemem.

-Niye?

-Hayvancılık zor, masrafı yüksek, kazancı düşük bir uğraş. Gece gündüz, yaz kış çalışmak gerek.

-Belki de okuyup doktor, mühendis, öğretmen olurlar.

-İnşallah.... Biz de çocuklarımızın ilk başta okumalarını istiyoruz.

-Bu söylediklerinizden gençlere hayvancılığı tavsiye etmediğiniz anlaşılıyor.

-Ben okumalarını isterim. Ama kendileri bilirler. Aksi takdirde bu iş herkese açık. Buyursunlar...

HALKA AŞURE ZİYAFETİ

Dernek üyeleri tarafından Muharrem Ayında halk arasında geleneksel olarak kaydedilen Aşure Günü onuruna 7 Ağustos günü hazırlanıp kaynatılan kazanlar dolusu aşure halkın toplandığı mekanlara götürülerek servis edildi

Aşure Günü, bilindiği üzere dünyanın her yerindeki Müslümanlar tarafından Muharrem Ayı içerisinde geleneksel olarak hazırlanıp kaynatılarak pişirilen aşurelerin halka dağıtımının yapıldığı güzel bir dini

gelenektir. Dünyada Müslümanların yaşadığı diğer ülkelerde olduğu gibi Kosova'da da yüzyıllardan bu yana halk arasında devam ettirilen Aşure Günü

çerçevesinde mahallelerde bir araya gelen kadınlar tarafından hazırlanan aşureler konu komşuya dağıtılır. Bu güzel gelenek yüzyıllardan beri Mamuşa'da da kesintisiz olarak yaşatılmaktadır. Bu yıl da geçtiğimiz 7 Ağustos Pazar günü kaydedilen Aşure Günü onuruna aynı geleneğin gerçekleştirildiğine tanık olduk. Ne var ki bu yıl bu güzel gelenek çerçevesinde gerçekleştirilen AŞURE HAZIRLAMA, PİŞİRME VE DAĞITMA EYLEMİNE Mamuşa'da

uzun yıllardan bu yana muhtaçlara kol kanat geren Gönül Eli Yardımlaşma Derneği üyeleri de katıldılar. Başkanından en gencine kadar bu dernek çerçevesinde etkinlik gösteren üyeler buğday, muz, kurutulmuş üzüm, kaysı, elma, nar, kokos, fındık, leblebi ve başka sebze ve meyveler koyarak hazırlayıp pişirdikleri yaklaşık 500 kaselik aşureyi yatsı namazının ardından Mamuşa merkez camii ce-

maatinden başlamak üzere halka dağıtmaya giriştiler. Kazanlar dolusu aşure aynı zamanda Mamuşa'da sohbet ve hoşça vakit geçirmek için kafelerde toplanan halka da dağıtıldı. Böylece lezzetli aşureler yenilirken bu örnek eylemi yapanlar için edilen hayır dualarla yüzyıllardan beri sürdürülen bu güzel geleneğin daha geniş bir düzeyde gerçekleştirilerek yaşatılması sağlanmış oldu.

Mamuşa Dergisi olarak bu örnek uygulamanın, ilerideki yıllarda da gerçekleşmesi dileğiyle Gönül Eli üyelerinin yanı sıra bu güzel geleneğin yaşatılmasına katkı sunan herkese de ellerinize sağlık demekten de kendimizi alamıyoruz.

İnsanların buluşup kaynaştıkları hoş sohbetler eşliğinde çeşitli meyvelerin karışımından oluşan lezzetli aşurelerin kaşıklanıp yenilmesine de vesile olan daha nice böyle güzel ve anlamlı aşure günlerinin yaşanması dilekleriyle...